

Sammendrag

Temaet for denne masteroppgaven er kongruensbøying av adjektiv i norsk. Bakgrunnen for å skulle undersøke dette, er at kongruensbøying av adjektiv i predikativ posisjon er løsere, eller friere, enn kongruensbøying av adjektiv i attributiv posisjon. Jeg konkluderer med at adjektiv i attributiv og predikativ posisjon er strukturelt ulike. Med bakgrunn i denne innsikten, har jeg foreslått en eksoskeletal analysemodell som behandler selve adjektivet likt i begge posisjoner, og forklarer de strukturelle ulikhetene ved å vise til nettopp den syntaktiske strukturen. Jeg argumenterer for at grammatiske egenskaper er tilknyttet den syntaktiske strukturen og ikke leksikon. Kongruenstrekk er dermed knyttet til funksjonelle projeksjoner i strukturen. Jeg regner med at det finnes en Agr-projeksjon i setningsstrukturen til setninger med predikative adjektiv, som gir kongruenstrekkene numerus og genus. I DP-en regner jeg med at den funksjonelle projeksjonen αP gir kongruenstrekkene numerus, genus og definititt til attributive adjektiv. Jeg argumenterer for at adjektiv har noen spesielle kameleonske egenskaper som gjør at de får trekk via trekk-kopiering. Kort oppsummert består disse kameleonske egenskapene i:

1. En affinitet til funksjonelle projeksjoner med kongruenstrekk, som Agr og α .
2. En kopieringsegenskap, som kopierer valuerte trekk fra Agr eller α til A.

Kameleonens farger, eller grammatiske egenskaper, er altså bestemt av strukturen, men adjektivet, som kameleonen, har en egen evne til å ta til seg disse.

I tillegg viser jeg at en eksoskeletal analyse kan beskrive semantisk kongruens, gjennom en idé om trekkvinkling (Nygård, 2013). Med trekkvinkling, tenker en seg at man har et valg mellom en lingvistisk eller konseptuell basis for kongruens. Hovedpoenget i oppgaven er av eksoskeletal art: den syntaktiske strukturen kommer først, og den inneholder grammatiske egenskaper som former de leksikalske elementene som blir satt inn i strukturen. Kort sagt: Adjektivkameleonen tar til seg fargene den får av det eksoskeletale syntaktiske treet.

Forord

”Jeg skriver om grammatikk og sånn. Ja, teoretisk grammatikk da, egentlig. Det er liksom ikke sånn grammatikk du hadde på skolen... det er den grammatikken du har inni hodet ditt.” Å få meg til å snakke om masteroppgaven min med tilfeldige intetanende, har vært min beste venninnes favoritt-partytriks det siste året. For det er ikke alltid så lett å forklare hva man skriver masteroppgave om, i hvert fall ikke når de færreste har hørt om universalgrammatikk, syntaktiske trær eller i det hele tatt husker hva et substantiv er. Men noen husker til og med at de har hørt om samsvarsbøying på skolen en gang, og ”JEG synes i hvert fall det er veldig interessant”. Det var sånn de fleste av de samtalene sluttet. Jeg veit ikke akkurat om jeg overbeviste noen om at generativ grammatikk er livet, men det har vært en lang reise å holde på med dette masterarbeidet, så det har blitt en stor del av livet mitt. Faktisk har norsk grammatikk tatt med meg helt til India! Der traff jeg likesinnede språknørds på Indo-Norwegian Syntax Workshop, som også fikk høre litt om adjektivkongruens i norsk. Heldiggriser.

Den største takken går til veilederen min Tor Anders Åfarli. Takk for all faglig hjelp og inspirasjon, for alle konstruktive tilbakemeldinger og beroligende oppmuntring. Hver gang jeg har gått ut av kontoret ditt, har det vært med ny giv.

Takk til alle på ISL, spesielt til Eli som alltid hjelper en ISL-student i nød. Takk til ildsjelen Turi Marte som har dratt i gang ISLs Masterverksted, og takk til alle som var med på å bidra til at masterverkstedet ble et helt supert sted å komme til med alle masterproblemer. Tusen takk til India-fararane for hyggelig reiseselskap, inspirasjon og motivasjon!

Takk til Aina, som jeg lurte med på å ta master i nordisk. Hva skulle jeg gjort uten våre kaffedates? Takk til bestevenn og støttekontakt Marthe for at du får meg gjennom livet på en daglig basis. Takk til venner og familie som alltid er der, og takk til alle andre som har kommet med støtte og oppmuntring.

Trondheim, mai 2017

Marie Barstad

Innhold

Sammendrag	i
Forord	iii
1. Innledning	1
1.1 Introduksjon	1
1.2 Tema og problemstilling	2
1.3 Om generativ grammatikk	3
1.3.1 Syntaktiske strukturer	4
1.4 Om metode	6
1.5 Oppgavens struktur	7
2. Materiale	9
2.1 Om adjektiv	9
2.2 Om adjektivkongruens	10
2.3 Avvikende kongruens	12
2.3.1 Semantisk kongruens	13
2.3.2 Fravær av eller redusert kongruens	17
2.3.3 Dialektal variasjon	20
2.4 Oppsummering	21
3. Teori	23
3.1 Om trekk og trekkanalyse	23
3.1.1 Egenskap og form	23
3.1.2 Sonde-mål og trekkvaluering	25
3.2 En eksoskeletal analysemodell	29
3.3 Analyser av attributive adjektiv	32
3.3.1 Adjektivet i Abneys (1987) DP-analyse	32
3.3.2 Andre analyser av attributive adjektiv	34
3.3.3 Adjektiv i den skandinaviske DP-en	38
3.3.4 Konklusjon analyse av attributive adjektiv	47
4. Analyse	49
4.1 Analyse av attributive adjektiv	49
4.2 Predikative adjektiv	52

4.2.1 Intro kongruens hos predikative adjektiv	52
4.2.2 En mulig Agr-projeksjon	54
4.2.3 Velles (2016) analyse av partisippkongruens	56
4.2.4 Analysemodell predikative adjektiv.....	61
4.3 Adjektivet som syntaksens kameleon	68
4.3.1 Kameleonen i predikativ stilling	69
4.3.2 Kameleonen i attributiv stilling	73
4.3.3 Konklusjon.....	77
4.4 Semantisk kongruens.....	79
4.4.1. Intro semantisk kongruens	79
4.4.2 Nygårds (2013) analyse av subjekt-verb-kongruens	81
4.4.3 Nygårds (2013) analyse av semantisk kongruens	82
4.4.4 Semantisk kongruens i predikativ stilling	87
4.4.5 Fravær av semantisk kongruens i attributiv stilling	90
4.4.6 Konklusjon semantisk kongruens	93
4.5 En kommentar til fravær av numerustrekk	95
5. Konklusjon	97
Litteraturliste.....	100

1. Innledning

1.1 Introduksjon

I diskusjonsforumet *Kvinneguiden.no* kan man finne en diskusjonstråd under tittelen *samsvarsbøying på norsk*, med følgende startinnlegg: “Ja. Finnes det en regel som sier at det skal hete De var fine og Frisørene er håpløse osv, i motsetning til fin og håpløs?”. Trådstarter får raskt et svar som enkelt og greit forklarer samsvarsbøying mellom subjekt og subjektspredikativ, og dermed skulle alt være i orden. Men tråden slutter ikke med det, og det blir etter hvert påpekt at subjektspredikativ som ikke samsvarer med subjektet er temmelig vanlig: “ALLE bergensere jeg kjenner sier "De var fin" "De var stygg". Og i bergenske aviser skrives det sånn også.” (Kvinneguiden, 2011).

Denne typen avvikende samsvarsbøying er nok noe de fleste har som en naturlig del av talemålet sitt, og etter noen raske Google-søk dukker det opp flere treff og eksempler på dette i typisk talemålsnære tekster på blogger og forum:

De var håpløs:

- (1) Har hatt to HTCer, og **de var håpløs**. (Diskusjon.no, 2016)
- (2) Gikk over til Duroferon men **de var håpløs** for magen, gikk så over til Niferex som var supre.¹ (Foreldre.no, 2010)

De var fin/di va fin:

- (3) Vi fikk oss en god latter da det kom fra Lars "**Sangan va fin**" og Mone bare var helt i sin egen verden å svarte med "**Di va fin**". Haha. (emjb.blogg.no, 2014)

Disse eksemplene viser oss at subjektspredikativ ikke alltid kongruerer med subjektet slik som vi forventer at det skal gjøre. I disse tilfellene viser ikke subjektspredikativene flertallsform slik som subjektet det står til gjør, i motsetning til hva grammatikkreglene forteller oss om samsvarsbøying.

¹ I dette eksemplet er det faktisk både eksempel på subjektspredikativ som kongruerer med subjektet, nemlig "Niferex, som var supre", og et subjektspredikativ som ikke viser kongruens, nemlig "de var håpløs".

Med denne diskusjonstråden og disse eksemplene tatt i betraktning er det noe som tyder på at det finnes mer variasjon i kongruensbøying av adjektiv i norsk enn det man kunne forvente ut ifra reglene om samsvarsbøying. Det er dette som blir utgangspunktet for masteroppgaven min, der jeg vil undersøke kongruensbøying av adjektiv i norsk. Det skal vise seg at predikative adjektiv ikke oppfører seg som de skal, så å si. For mens attributive adjektiv synes å følge kongruensreglene til punkt og prikke, dukker det stadig opp tilfeller hvor predikative adjektiv ikke kongruerer som forventet.

1.2 Tema og problemstilling

Temaet for denne oppgaven er kongruensbøying av adjektiv i norsk. Det ser nemlig ut til at kongruensbøying av adjektiv i predikativ posisjon er løsere, eller friere, enn kongruensbøying av adjektiv i attributiv posisjon, og det er dette som blir utgangspunktet for masteroppgaven min.

Gjennom arbeidet med masteroppgaven vil jeg undersøke kongruensbøying av adjektiv i attributiv posisjon og adjektiv i predikativ posisjon. Jeg vil se på strukturell variasjon i hvordan adjektiv bøyes, det vil si hvordan adjektivet kongruerer med nominalfrasen eller substantivet det står til. Med utgangspunkt i at kongruensbøying i predikativ posisjon ser ut til å være friere enn i attributiv posisjon, vil jeg sammenligne og sette disse opp mot hverandre gjennom oppgaven.

Jeg vil prøve å finne ut hvordan mekanismene bak kongruensbøying av adjektiv i norsk fungerer, og jeg vil forsøke å lage en modell som beskriver og forklarer dette. Jeg vil ta utgangspunkt i eksisterende teorier og modeller om, blant annet, nominalfraser, trekk og kongruens. Basert på det, vil jeg lage en modell av fenomenet som forhåpentligvis kan forklare dataene. Kort sagt vil jeg gjøre en syntaktisk analyse av adjektivkongruens i norsk.

En overordnet problemformulering vil være følgende: *Hva består forskjellen mellom kongruensbøying av adjektiv i predikativ posisjon og adjektiv i attributiv posisjon i, og hvordan kan man forklare dette i en syntaktisk analyse?*

1.3 Om generativ grammatikk

Denne oppgaven vil være et arbeid innenfor generativ grammatikk, noe som gjør det relevant med en kort introduksjon til denne grenen av språkvitenskapen.

I 1959 skrev Noam Chomsky en anmeldelse av B.F. Skinners bok *Verbal Behavior*. Skinner var en ledende figur innenfor behavioristisk psykologi, som preget amerikansk strukturalistisk lingvistikk på den tiden. ”Denne bokmeldinga var eit knusande oppgjær med behaviorismen og eit forsvar for Chomskys eigen teori om språket som ein mental gjenstand” (Faarlund, 2005:15). Chomsky mente at språket var en ”mental gjenstand”, og at lingvistikk måtte være et studium av menneskehjernen, slik som psykologien og dermed biologien. Chomsky kritiserte med dette hvordan strukturalismen ikke inkluderte språkets mentale og semantiske aspekt og overså at menneskets språkevne var knyttet til menneskesinnet (Åfarli, 2000:194).

Dermed føyer generativ grammatikk seg inn i en eksplanatorisk tradisjon. Den generative grammatikken søker å forklare, istedenfor å beskrive – den er eksplanatorisk i motsetning til deskriptiv, som den tradisjonelle grammatikken. Innenfor generativ grammatikk ønsker man å finne ut av hvordan språklige strukturer fungerer, hvor disse strukturene kommer fra og hvordan de er knyttet til menneskesinnet, eller det kognitive (Åfarli & Eide, 2003:16). Det egentlige forskningsobjektet for generativ grammatikk er dette: ”ein biologisk fundert mental/kognitiv grammatikk internalisert i sinnet” (Åfarli, 2000:27). Man regner altså med at det finnes en medfødt (innat) og internalisert grammatikk hos alle: *Universalgrammatikken* (UG) – det er dette som er den generative grammatikkens (og mitt) forskningsobjekt. Mønstre man finner i det faktiske, uttrykte språket brukes til å komme frem til denne underliggende strukturen som igjen kan forklare språket (Åfarli & Eide, 2003:16). På eksplanatorisk vis forsøker generativ grammatikk å forklare språk ved å vise til denne innate grammatikken, og det er denne mentale grammatikken vi forsøker å lage en modell av.

Den generative grammatikken har stadig endret seg siden begynnelsen på 50-tallet frem til i dag, og det finnes flere retninger og teorier innenfor den generative grammatikken som teoretiske rammeverk. En grunnleggende teori for den generative grammatikken er *Prinsipp- og parameter-teorien* (P&P). Den forklarer UG som et system som består av prinsipper og parametere. Prinsippene er universelle, absolutte og dermed felles for alle språk, mens

parameterne er variable, har ulike verdier og varierer fra språk til språk. Man kan se for seg de ulike parameterne som et bryterpanel med mange brytere som representerer potensielle parametere. Ved fødselen er disse nullstilt og enda ikke bestemt, men gjennom språklig input vil bryteren skrues på eller av som resultat av hvilken verdi språket har (Åfarli og Eide, 2003:146).

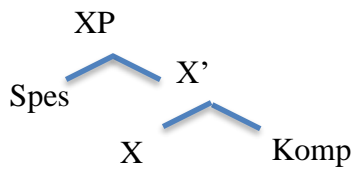
Styrings- og bindingsteorien (GB) er en av to hovedvarianter innenfor prinsipp og parameterteorien, som hadde sin glanstid på 80- og begynnelsen av 90-tallet (Åfarli & Eide, 2003:14). I de siste årene har det generative beveget seg fra GB over til det såkalte *minimalismeprogrammet* (MP). Som navnet tilsier er hovedpoenget innenfor minimalismen at teoriene skal være minimalistiske. Her ønsker man å redusere det teoretiske apparatet man bruker til å beskrive syntaktiske strukturer til et minimum (Radford, 2009:46). Minimalismeprogrammet har altså forenklet visse teorier innenfor GB, som for eksempel at man regner med en dypstruktur og en overflatestruktur. Dette har man gått bort ifra med minimalismen og man bruker heller de syntaktiske operasjonene *spleis* (*merge*) og *flytt* (*move*) (Åfarli & Eide, 2003:14). Minimalismeprogrammet regnes likevel som et ”program” og ikke som en teori som GB, og de to er fortsatt knyttet sammen (Riksem, 2013:30). Denne masteroppgaven vil være et arbeid innenfor dette teoretiske rammeverket. I tillegg til å føye meg inn i den generative tradisjonen og minimalismeprogrammet, vil jeg mer bestemt ta i bruk en eksoskeletal tilnærming. Det eksoskeletal vil jeg komme tilbake til senere, først generelt i kapittel 3.1 og så i forbindelse med analyser i kapittel 3.1.2.

1.3.1 Syntaktiske strukturer

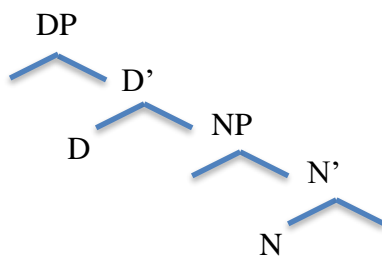
I generativ grammatikk forsøker vi altså å lage en modell av den mentale grammatikken, og det er nettopp det jeg vil gjøre i denne oppgaven. Jeg vil bruke X'-teorien (3), der hver frase har en kjerne (X) som projiserer opp til frasenivå. Det er tre nivåer i en frase: XP, X' og X, med plass til spesifikator (Spes) og komplement (Komp). Når det gjelder mer konkrete syntaktiske representasjoner, vil jeg ta utgangspunkt i en DP-analyse (4) basert på Abney (1987), når det kommer til nominalfrasen og attributive adjektiv. Når det er snakk om hele setninger og

predikative adjektiv, vil jeg bruke en CP-TP-VP-analyse (5) som grunnleggende setningsstruktur, med utgangspunkt i Chomsky (1986).²

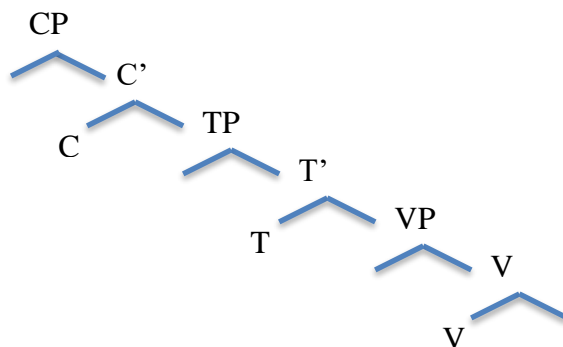
Figur (1) Grunnleggende frasestruktur i X'-teori:

Figur (2) Grunnstruktur av DP:

Figur (3) Grunnstruktur CP-TP-VP:

I løpet av oppgaven vil jeg gjøre nødvendige modifikasjoner av disse strukturene, spesielt med tanke på analyse av adjektiv. Mer om DP-analysen og attributive adjektiv kommer i kapittel 3, og mer om predikative adjektiv fra og med kapittel 4.

² For mer om dette se for eksempel Åfarli & Eide (2003).

1.4 Om metode

Når man gjør et arbeid innenfor språkvitenskapen tar man gjerne utgangspunkt i språklig data, og det finnes flere metoder man kan benytte seg av for å komme frem til disse dataene. Man kan for eksempel gjøre feltarbeid og samle inn data fra informanter gjennom intervjuer, spørreskjema og lignende, eller man kan bruke store søkbare korpus for å finne fram til materiale man kan basere forskningen sin på (Johannessen, 2003). ”Problemene” med adjektivkongruens i norsk er såpass kjent og etablert at det er utførlig beskrevet i *Norsk referansegrammatikk* (Faarlund et al., 1997). Dette er med andre ord vanlige fenomen i norsk språk, og det er etablert i litteraturen. Derfor vil jeg i stor grad basere meg på eksisterende data jeg finner i litteraturen, og bruke det som materiale for oppgaven. Jeg har derfor heller ikke foretatt noe omfattende informantundersøkelser- eller vurderinger for å finne frem til ny data.

En metode som er velbrukt innenfor den generative grammatikken er *introspeksjon*. Det vil si at forskeren bruker sin egen intuisjon og innsikt i språket, til, for eksempel, å avgjøre om en setning er grammatisk akseptabel eller ikke. Denne metoden er mye brukt, men har også blitt krast kritisert. Kritikken handler hovedsakelig om hvordan introspeksjon og intuisjon er upålitelig og usikker som metode, og man bør ikke basere seg på introspeksjon alene (Levelt, 1972:24). Chomsky (1957) mente derimot at det var den beste metoden for å skaffe seg kunnskap om språk. I motsetning til andre metoder, gjør introspeksjon det mulig å få tilgang til negativ data (setninger som ikke er grammatisk mulige, og som ikke blir produsert ”naturlig”), ”eller ikke-frekvent, marginal data” (Nygård, 2013:34).³ Grammatisk uakseptable setninger er bare tilgjengelig gjennom introspeksjon, og de er spesielt nyttig i arbeid innenfor generativ grammatikk – også i denne oppgaven.

Hvilke metoder man velger for forskningen sin, avhenger blant annet av hva som er formålet med forskningsprosjektet. Denne oppgaven vil være et arbeid innenfor generativ grammatikk og syntaktisk teori. Hovedtanken bak generativ grammatikk er (som vi har sett i kapittel 1.3) at setninger er generert av et sett underliggende, ubevisste mekanismer, som er en del av vår kognitive evne til språk. Målet for syntaktisk teori er å finne ut hva vi ubevisst vet om grammatikk, hvordan denne ubevisste språkevnen fungerer, samt å lage modeller av disse mekanismene (Carnie, 2013:5-10). Målet for oppgaven er ikke å finne mer data (siden det

³ For mer om introspeksjon og intuisjon som metode se for eksempel Johannessen (2003) eller Levelt (1972)

allerede eksisterer i litteraturen), men å foreslå en analysemodell. Dermed er teoretisk modellering den metoden jeg først og fremst benytter meg av, og jeg vil i hovedsak bruke eksisterende data fra litteraturen og introspeksjon.

1.5 Oppgavens struktur

I denne innledningen har jeg introdusert tematikk og bakgrunn for oppgaven i kapittel 1.1 og 1.2, i tillegg til å beskrive teoretisk rammeverk og metode i 1.3 og 1.4. I tillegg til innledning 1. og konklusjon 5., består oppgaven av tre hovedkapitler: 2. Materiale, 3. Teori og 4. Analyse. I kapittel 2. går jeg igjennom materiale som viser hvordan adjektiv bøyes i norsk, først grunnleggende om adjektivkongruens i kapittel 2.1 og 2.2, og i kapittel 2.3 viser jeg flere eksempler på avvikende kongruens hos adjektiv i predikativ stilling. I kapittel 3 går jeg igjennom teori som ligger til grunn for analysen min. I kapittel 3.1 går jeg igjennom trekk og trekkvaluering, som er sentralt i analysen min, i kapittel 3.2 beskriver jeg den eksoskeletale tilnærmingen jeg benytter meg av og i kapittel 3.3 ser jeg nærmere på noen analyser av adjektiv, som har blitt gjort før. I kapittel 4 beskrives selve analysen, og i kapittel 4.1 presenterer jeg min analyse av attributive adjektiv, før jeg tar for meg analysen av predikative adjektiv i kapittel 4.2. I kapittel 4.4 vil jeg argumentere for at adjektivet har en spesiell kameleonsk egenskap, som er sentral i analysen min. I kapittel 4.4 utvider jeg analysen til å dekke semantisk kongruens, før jeg samler trådene i kapittel 5.

2. Materiale

I dette kapittelet skal jeg gå igjennom bakgrunns materialet for analysen jeg vil foreslå. Det vil si at jeg ta for meg mange eksempler på hvordan adjektiv fremstår i ulike konstellasjoner i setninger. Først skal jeg se litt generelt på adjektiv i kapittel 2.1, og så ser jeg nærmere på grunnleggende adjektivkongruens i kapittel 2.2. Deretter skal jeg se på en del ulike eksempler på avvikende kongruens hos adjektiv i predikativ posisjon i kapittel 2.3, først forskjellige eksempler på semantisk kongruens, så eksempler på fravær av eller redusert kongruens av andre typer. Tilslutt oppsummerer jeg i kapittel 2.4, og ser på hva dette materiale kan antyde syntaktisk.

2.1 Om adjektiv

Ord som tilhører ordklassen adjektiv, er morfologisk definert ut i fra at de har bøyning. Adjektiv bøyes i genus, tall og bestemthet, i tillegg til at de gradbøyes, som er spesielt for ordklassen. Adjektiv gradbøyes med bøyingsuffix og/eller vokalveksling i roten, men ord som gradbøyes med foranstilling av *mer/meir* regnes også som adjektiv. Semantisk er adjektivene definert som leksikalske ord som sier noe om egenskaper eller tilstander ved personer, gjenstander, osv. (Faarlund et al, 1997: 22). Syntaktisk er adjektiv ord som står til et annet ledd i en setning, for eksempel til et substantiv i en nominalfrase eller et subjektspredikativ. Adjektiv kongruerer med leddet det står til, det vil si at det i utgangspunktet bøyes i samsvar med leddet i genus, numerus og bestemthet (definit).

Et adjektiv kan bøyes svakt eller sterkt. Adjektiv bøyes stort sett sterkt eller svakt etter følgende paradigme:

Sterk (ubestemt) bøyning:		
Singular:	Maskulinum/Femininum:	<i>stor (en/ei stor ...)</i>
	Nøytrum:	<i>stort (et stort ...)</i>
Plural:		<i>store (noen store ...)</i>
Svak (bestemt) bøyning:		<i>store (det store, den store, de store...)</i>

(Faarlund et al., 1997:366)

Svak bøyning har bare én form og den er som oftest lik den sterke flertallsformen. Sterk bøyning har mer variasjon og et klarere skille mellom trekk. Nøytrumsformen kan skilles fra maskulinum og femininum, og entallsformen kan skilles fra flertallsformen. I sterk form entall har maskulinum og femininum oftest samme form, men det forekommer også mer uregelrette adjektiv som har ulike former, som for eksempel adjektivet *liten*: en *liten* gutt, ei *lita* jente, et *lite* barn. Siden den sterke formen av adjektiv har større variasjon, er det også disse formene som tydeligst viser kongruens.

2.2 Om adjektivkongruens

Adjektiv bøyes i samsvar med det ordet eller leddet i setningen det står til. Dette kalles *samsvarsbøyning* eller *kongruensbøyning*, og angir hva som hører sammen. Leddet adjektivet står til, kalles *kontrollør* eller *base*, og det er dette leddet som bestemmer kongruensen. Kontrolløren overfører genus-, numerus- og definittegenskapene den har, til adjektivet. Når kontrolløren ikke har genus, står adjektivet i nøytrum entall (default form). Det er tre ulike situasjoner hvor adjektiv kongruerer med en kontrollør, og dermed tre ulike mulige kontrollører for kongruens:

1. Kjernen i en nominalfrase, når adjektivet står attributivt til et substantiv i en nominalfrase, som substantivet *skoene* i nominalfrasen under:

(4) De fine *skoene*

2. Subjektet, når adjektivet står i predikativ posisjon (som subjektpredikativ) som subjektet *skoene* i eksempelet under:

(5) *Skoene* var fine.

3. Objektet, når adjektivet står som objektpredikativ, som objektet *skoene* i eksempelet under⁴:

(6) Det gjorde *skoene* stygge.

(Faarlund et al., 1997:387)

Om adjektivet er bøyd svakt eller sterkt er også avhengig av hvor i setningen adjektivet dukker opp. Svak adjektivbøyning brukes ved attributive adjektiv i definte nominalfraser, og brukes

⁴ Merk at objektet til objektpredikativ analyseres som subjektet i en småsetning i generativ syntaktisk analyse, ikke som objekt som her. Dermed regnes objektpredikativ som en variant av subjektpredikativ.

ikke dersom adjektivet er predikativt. Som man kan se i eksempelfrasene under er den svake formen lik i alle former:

- (7) Den **fine** bilen
Den [m.sg.def] stor-e [m.sg.def] bil-en [m.sg.def]
- (8) Den **fine** jenta
Den [f.sg.def] fin-e [f.sg.def] jent-a [f.sg.def]
- (9) Det **fine** bordet
Det [n.sg.def] fin-e [n.sg.def] bord-et [n.sg.def]
- (10) De **fine** bordene
De [pl.def] fin-e [pl.def] bord-ene [pl.def]

Den sterke formen viser mer variasjon. Den brukes hos predikative adjektiv og hos attributive adjektiv i en indefinitt nomenfrase. I eksempelfrasene (13), (14) og (15) ser man hvordan.

- (11) Ei **lita** jente
Ei [f.sg.indef] lit-a [f.sg.indef] jente [f.sg.indef]
- (12) En **liten** gutt
En [m.sg.indef] lit-en [m.sg.indef] gutt [m.sg.indef]
- (13) Et **fint** tre
Et [n.sg.indef] fin-t [n.sg.indef] tre [n.sg.indef]

Attributive adjektiv som kongruerer med et definitt substantiv, vil alltid bøyes svakt (definitt), og dersom substantivet er indefinitt, vil det alltid bøyes sterkt (indefinitt). Adjektiv i predikativ posisjon bøyes alltid sterkt (indefinitt), også når basen er definitt:

- (14) **Gutten** er fin-Ø.
Gutten [m.sg.def] er fin- [m.sg.indef]
- (15) **Jentene** er fine.
Jent-ene [f.pl.def] er fin-e [f.pl.indef]
- (16) **Løvtreet** er grønt.
Løvtreet [n.sg.def] er grønt [n.sg.indef]

- (17) Et løvtre er grønt.
Et løvtre [n.sg.**indef**] er grønt [n.sg.**indef**]
- (18) Det grønne løvtreet
Det [n.sg.**def**] grønne [n.sg.**def**] løvtreet [n.sg.**def**]
- (19) *Løvtreet er grønne.
Løvtreet [n.sg.**def**] er grønne [n.sg.**def**]

Både sterk og svak bøyning brukes i attributiv posisjon, men i predikativ posisjon brukes bare sterk bøyning (indefinit). Det vil si at adjektiv i predikativ posisjon alltid bøyes sterkt (indefinit), og samsvarer dermed ikke i definit, selv om basen (subjektet) har dette trekket, se (16), (17) og (18). Eksempelsetning (19), der subjektet og det predikative adjektivet kongruerer i definit, er ikke mulig. Selv om subjektet (som adjektivet kongruerer med) er definit, vil et predikativt adjektiv aldri være det.

Når et adjektiv står i attributiv posisjon til et substantiv DP-internt, må det alltid kongruere med kontrolløren, det vil si substantivet. Det samme gjelder i utgangspunktet for adjektiv i predikativ posisjon, slik faarlund et al. skriver: “Hovedregelen i norsk er at eit adjektiv som predikativ samsvarer med predikasjonsbasen i genus og tal” (1997: 764). Definittrekket (bestemthet) er altså ikke inkludert i denne hovedregelen. Likevel viser eksemplene ovenfor hvordan attributive adjektiv og predikative adjektiv oppfører seg noe forskjellig helt fra utgangspunktet, i det at predikative adjektiv ikke samsvarer når det kommer til bestemthet.

2.3 Avvikende kongruens

Frem til nå har vi sett på hvordan vi forventer at adjektiv skal bøyes i samsvar med basen/kontrolløren det står til, i tillegg til hvordan kongruensreglene fungerer. Det viser seg at det finnes flere tilfeller hvor kongruensen mellom kontrolløren og et adjektiv i predikativ posisjon avviker fra det forventede mønsteret. Det finnes ulike forklaringer på disse avvikene, som vil bli beskrevet i dette kapittelet. Det er hovedsakelig basert på kapittel 8.5.4.2 i *Norsk referansegrammatikk* (Faarlund et al., 1997).

I *Norsk referansegrammatikk* (Faarlund et al., 1997) blir unntakene fra kongruensbøying av predikative adjektiv hovedsakelig organisert inn under to tendenser. Den ene tendensen er at predikative adjektiv ofte blir bøyd etter betydning eller innhold heller enn grammatisk form – noe som kan kalles *semantisk kongruens*, da semantikken trumfer grammatikken. Den andre tendensen er *å la adjektivet stå ubøyd*, dvs. stammeformen av adjektivet, som i de fleste tilfeller vil tilsvare formen i maskulinum/femininum entall.

Faarlund påpeker at dette er ”relativt nye” tendenser, vel å merke at det nå er 20 år siden dette ble ansett som *relativt* nytt (og det er vel også usikkert hvor ”nytt” dette egentlig har vært):

”Begge disse tendensane er relativt nye i norsk. Det er tale om ei utvikling som er i gang, og derfor varierer bruken ein god del mellom sjantrar, stilartar, målformer og individuelle språkbrukarar. Generelt gjeld det likevel at nynorsk skriftmål følgjer kongruensreglane strengare enn bokmål og mange dialektar.”(Faarlund et al., 1997:765)

Likevel, med bakgrunn i dette kan vi dermed sortere avvikende kongruens hos predikative adjektiv inn i to hovedtendenser:

1. Tendens til å velge semantisk kongruens over grammatisk kongruens.
2. Tendens til å la adjektivet stå ubøyd.

Vi skal se nærmere på hvilke typer unntak vi finner under hver av disse to kategoriene, i tillegg skal vi se at det er noen tilfeller som heller ikke passer inn under dette. Blant disse unntakene finner vi for eksempel grammatisk motiverte unntak; dersom subjektet er en setning vil adjektivet bli stående i nøytrumsform.

2.3.1 Semantisk kongruens

Semantisk kongruens er altså den første tendensen vi kan dele unntakene fra kongruensreglene hos predikative adjektiv inn i. Når subjektet (kontrolløren/basen) i setningen har en betydning som ikke svarer til formen, kan predikativet rette seg etter betydningen og kongruere med det semantiske innholdet, heller enn den grammatiske formen (Faarlund et al., 1997: 765).

- (20) Politiet er sikre på at det er drap.
Politiet [n.sg.def.] er sikre [pl. indef.] på at det er drap.

I dette eksemplet er kontrolløren *politiet* et substantiv i singular, mens det predikativet adjektivet *sikre* er plural. Grammatisk samsvarer altså ikke adjektivet med kontrolløren. I dette tilfellet er denne avvikende kongruensen motivert av semantikk. Substantivet *politiet* står i entall, men betydningen av ordet viser til en gruppe, et flertall, og ikke en enkeltperson. Så selv om den grammatiske formen er singular, vil kongruensen rettes mot det leksikalske innholdet som er flertall. En tilsvarende setning med ”riktig” grammatisk kongruens er ikke mulig:

- (21) *Politiet er sikkert på at det er drap.
Politiet [n.sg.def.] er sikkert [n.sg. indef.] på at det er drap.

Denne typen semantisk kongruens er også kjent fra andre språk, for eksempel engelsk (Nygård, 2013:212). I engelsk har man subjekt-verb-kongruens, der verbet bøyes i numerus og person i samsvar med subjektet. I noen tilfeller kan semantikken påvirke denne kongruensen. *The police* (politiet) har samme betydning som på norsk: det er et substantiv i entall som viser til et flertall. Verbet *to be* kan kongruere med den grammatiske betydningen (23) eller med den semantiske betydningen (semantisk kongruens) (22):

- (22) The police are nice.
The police [sg.3.pers.] are [pl. 3.pers] nice.
- (23) The police is nice.
The police [sg.3.pers.] is [sg.3.pers.] nice.

En annen motivasjon for denne avvikende kongruensen kan også ha å gjøre med at det er snakk om mennesker, og uavhengig av antall politifolk vil vi helst ikke snakke om mennesker (maskulinum/femininum) som ting (nøytrumsform) som i (21). Det finnes flere varianter av semantisk kongruens, hvilket jeg vil beskrive mer nærmere i de kommende delkapitlene.

2.3.1.1 Base i entall - predikativ i flertall

Dersom basen for kongruens er et substantiv i singular som viser kollektivt til flere individer, særlig hvis substantivet er et nøytrumsord, får man ofte et predikativt adjektiv i flertall (Faarlund et al., 1997:769). Eksempel (20) hører inn under denne kategorien. Flere eksempler på dette er:

- (24) Ekteparet var våkne.
Ekteparet [n.sg.def.] var våkne[pl.indef.]

- (25) *Et våkne ektepar
Et [n.sg.indef.] våkne [pl.indef.] ektepar [n.sg.indef.]
- (26) Universitetet er positive til et samarbeid.
Universitetet [n.sg.def.] er positive [pl.indef.] til et samarbeid.
- (27) Man ble lett enige.
Man [sg.indef] ble lett enige [pl.indef.]
- (28) Ingen er perfekte.
Ingen [sg. indef.] er perfekte [pl.indef.]
(Faarlund et al., 1997: 769).

Dette ser ut til å gjelde bare for predikative adjektiv. Eksempelsetning (25) viser hvordan et tilsvarende eksempel på semantisk kongruens kunne ha sett ut med et attributivt adjektiv, men det er ikke grammatisk akseptabelt. Med samme base *ektepar* og adjektiv *våken* i predikativ posisjon (24), er semantisk kongruens mulig og foretrukket. Semantisk kongruens ser dermed ikke ut til å være mulig med attributive adjektiv.

2.3.1.2 Base i maskulinum, femininum, flertall - predikativ i nøytrum

Det finnes mange eksempler på at et subjekt i maskulinum, femininum eller flertall får et predikativt adjektiv i nøytrum, som for eksempel i følgende setninger (Faarlund et al., 1997: 766):

- (29) Bøker er lærerikt.
Bøker [f/m. pl.indef] er lærerikt.[n.sg.indef.]
- (30) Pannekaker er godt.
Pannekaker [m. pl.indef] er godt [n.sg.indef.]

I *Norsk Referansegrammatikk* (Faarlund et al., 1997:766) blir dette forklart med at subjektet er rester av en infinitivkonstruksjon der infinitivfrasen er det egentlige objektet. Setningene (29) og (30) er ”egentlig” som (31) og (32):

- (31) Å lese bøker er lærerikt.
(32) Å spise pannekaker er godt.

På denne måten kan avviket i kongruens forklares med regelen som sier at hvis subjektet er en setning eller infinitivkonstruksjon (som ikke har genus), vil det predikative adjektivet stå i nøytrum entall. Setninger som disse er relativt vanlige, og fenomenet er kjent som *pannekakesetninger*⁵. Også denne typen semantisk kongruens gjelder kun for predikative adjektiv. Hvis vi konstruerer en tilsvarende nominalfrase (33) ut av setning (29), ser vi at når adjektivet står attributivt kan det ikke kongruere semantisk på samme måte. Det attributive adjektivet synes å være sterkere bundet av kongruensmekanismen. Semantisk kongruens er ikke mulig innad i nominalfrasen.

- (33) *Mange lærerikt bøker.
 Mange [f/m. pl.indef] lærerikt [n.sg.indef.] bøker [f/m. pl.indef]

2.3.1.3 Base i nøytrum - ubøyd predikativt adjektiv

Som nevnt er det en tendens mot å ikke ville bruke nøytrumsformer om menneskelige egenskaper eller tilstander (Faarlund et al., 1997: 765). Slike tilfeller dukker opp når nøytrumsord er base for kongruens og da vil adjektivet stå ubøyd, det vil si at stammeformen av adjektivet blir brukt, som tilsvarer formen i femininum/maskulinum, singular, indefinit (svak bøyning).

- (34) ?Styremedlemmet er inhabilt.
 Styremedlemmet [def.sg.n.] er inhabilt [indef.sg.n.]
- (35) Styremedlemmet er inhabil.
 Styremedlemmet [def.sg.n.] er inhabil [indef.sg.f./m.]
- (36) *Det inhabil styremedlemmet
 Det [def.sg.n] inhabil[indef.sg.f./m.] styremedlemmet [def.sg.n.]
- (37) ?Postbudet er sjukt.
 Postbudet [def.sg.n.] er sjukt [indef.sg.n.]
- (38) Postbudet er sjuk.
 Postbudet [def.sg.n.] er sjuk [indef.sg.f./m.]
 (Faarlund et al., 1997: 766)

⁵ Se for eksempel Enger (2004) for mer om *pannekakesetninger*.

Igjen ser vi at semantisk kongruens ikke er mulig med adjektiv i attributiv posisjon (36), men bare med predikative adjektiv. Det er noe usikkert i hvor stor grad eksempler som (35) og (38) vil være akseptable. Muligens vil noen foretrekke varianter med full grammatisk kongruens over semantisk kongruens, som (34) og (37), når avstanden mellom kongruensbasen og det predikative adjektivet er så kort⁶ (Faarlund et al., 1997: 765). Med lenger avstand mellom basen og predikativet godkjenner man gjerne manglende kongruens i større grad, som her:

- (39) Dette styremedlemmet må reknast som inhabil.
Dette styremedlemmet [def.sg.n.] må reknast som inhabil
[indef.sg.f/m.]
(Faarlund et al., 1997: 766)

2.3.1.4 Kongruens med adledd

Et predikativt adjektiv kan kongruere med et adledd som refererer til det ”egentlige”, semantiske, innholdet i frasen, dersom kjernen i nominalfrasen refererer til en mengde. Dette er vanlig hvis kongruensbasen er et mengdeord (Faarlund et al., 1997: 769). Også denne typen semantisk kongruens er umulig med adjektiv i attributiv posisjon (41):

- (40) En hel del av tøyet var tørt.
En hel del [f/m.sg.indef] av tøyet (def.sg.n.) var tørt[def.sg.n.]
- (41) *En hel tørt del av tøyet
En hel tørt [def.sg.n.] del [f/m.sg.indef] av tøyet

2.3.2 Fravær av eller redusert kongruens

Den andre tendensen for avvikende kongruens hos predikative adjektiv som blir beskrevet i *Norsk Referansegrammatikk* (Faarlund et al, 1997) er å la adjektivet stå ubøyd, eller at kongruensbøyingen ”fell bort” (Faarlund et al, 1997:770). Det vil si tilfeller der stammeformen (f./m. sg. indef) blir brukt istedenfor en form som vil samsvare med basen. Ifølge Faarlund et

⁶ For å finne ut dette kunne det vært interessant å gjøre informantundersøkelser, men det er ikke relevant for denne oppgaven.

al. er det tre forskjellige faktorer som fører til denne typen bøyingsforfall: semantiske, syntaktiske og morfologiske. (Faarlund et al., 1997:770)

2.3.2.1. Semantiske faktorer

En semantisk faktor som kan føre til at stammeformen av det predikative adjektivet blir brukt er koordinering av ledd. Dersom subjektet er et koordinert ledd vil predikativet vanligvis stå i flertall, men dersom et koordinert ledd kan oppfattes som en egenskap får adjektivet i predikativ posisjon heller entallsform (Faarlund et al, 1997:770).

- (42) Gard og grunn vart seld på auksjon.
Gard og grunn [?] vart seld [sg.indef] på auksjon.

Dersom subjektet er et koordinert ledd der *eller*, *enten – eller*, eller *verken - eller* blir brukt til å koordinere leddet, er det også vanlig med entallsform (Faarlund et al, 1997:770):

- (43) Verken du eller jeg kan være trygg.
Verken du eller jeg [?] kan være trygg [sg.indef.]

I disse tilfellene er det altså snakk om at subjektet representerer en gruppe – et flertallssubjekt, som likevel får et entallspredikativ. Det begrunnes semantisk ved at subjektet oppfattes som en egenskap, eller en enhet - som dermed trigger entallsform på predikativet, heller enn et flertall – som ville medført et predikativ i flertall.

2.3.2.2. Syntaktiske faktorer

Predikative adjektiv kan også bli stående ubøyd (stammeform) på bakgrunn av syntaktiske faktorer. Dersom basen til et predikativ står i flertall, kan et adjektiv, som har en utfylling, være enten bøyd eller ubøyd. Det påpekes at nynorsk kongruensbøying antageligvis er mer gjennomført, selv om dette gjelder både for nynorsk og bokmål (Faarlund et al, 1997:771):

- (44) Byens innbyggere var klar over situasjonen. (Næss 1992)
Byens innbyggere [pl.indef] var klar [m/f. sg. indef.] over situasjonen.
- (45) Og de er veldig spent på hvordan...(Solstad 1987)
Og de [pl. def] er veldig spent [sg. indef] på hvordan

- (46) Dei var redde for mangt og mykje. (Hellensnes 1982)
Dei [pl.def] var redde [pl.indef] for mangt og mykje.

I disse tilfellene ser det altså ut til at utfyllingen som kommer etter det predikative adjektivet gjør at adjektivet kan stå ubøyd (44) og (45), men det kan (like gjerne?) også bøyes som (46).

Andre lignende tilfeller ser vi med noen adjektiv som danner faste uttrykk med verb som ikke er kopulaverb. Disse adjektivene kan være ubøyde, enten de står med eller uten utfylling (Faarlund et al, 1997:771):

- (47) De gikk god for henne
De [pl.def.] gikk god [m/f sg. indef.] for henne.
- (48) Åkrene ligger brakk.
Åkrene [pl. def.] ligger brakk [m/f. sg. indef.]
- (49) Fangene slapp fri.
Fangene [pl. def] slapp fri [m/f. sg. indef.]

2.3.2.3 Morfologisk motivert avvikende kongruens

Den tredje faktoren som nevnes i denne sammenhengen, er morfologiske faktorer som gjør at adjektiv blir stående ubøyd, og det er to faktorer som blir sortert under denne kategorien (Faarlund et al, 1997:772). Den første er adjektiv som ender på -ig/-lig/leg. De står ofte uten flertallsendelse, og har også mistet nøytrumsendelsen.

- (50) Stillingene sto ledig(e).
Stillingene [pl.def.]n stod ledig [sg.indef.]
- (51) Disse bakteriane er ikkje farleg(e) for menneske.
Disse bakteriane [pl.def.] er ikkje farleg [sg.indef] for menneske.
(Faarlund et al, 1997:772)
- (52) *Nokre farleg bakteriar
Nokre [pl.indef.] farleg [sg.indef] bakteriar [pl.indef.]

Med tanke på eksempel (52), kan det likevel ikke være morfologi alene som er motivasjonen for denne avvikende kongruensen, siden vi ser at tilsvarende form ikke er mulig med adjektiv i attributiv posisjon. Dermed må dette også være motivert av den syntaktiske posisjonen i setningen.

Den andre typen av mangel på kongruens som er morfologisk begrunnet, er adjektiv som er avledet av perfektum partisipp. De er ofte ubøyd i bokmål.

- (53) Soldatene er utskrevet.
Soldatene [pl.def.] er utskrevet [m/f. sg. indef]
- (54) Alle er interessert i grammatikk.
Alle [pl.] er interessert [m/f. sg.indef.]
(Faarlund et al, 1997:773)

2.3.3 Dialektal variasjon

I *Norsk Referansegrammatikk* (Faarlund et al., 1997) blir det også påpekt hvordan kongruens ved predikative adjektiv mangler fullstendig i flere dialekter:

“I nokre dialektar manglar kongruens i det heile ved adjektivsk predikativ, og maskulinum/femininum-forma blir brukt også i fleirtal. Det gjeld m.a. dialektane i Bergen, Trondheim og Tromsø, og derfrå dukkar det sporadisk opp i skrift” (Faarlund et al., 1997:773)

Faarlund et al., (1997) gir ingen konkrete eksempler, men ved noen raske Google-søk dukker det opp flere treff og eksempler på dette i typiske talemålsnære tekster, som blogger og forum. Dette er eksempler vi også så i introduksjonen (kapittel 1.1) til denne oppgaven:

De var håpløs:

- (1) Har hatt to HTCer, og **de var håpløs**:
 - (2) Gikk over til Duroferon men **de var håpløs** for magen, gikk så over til Niferex som var supre.
- (...) de [pl.def] var håpløs [m./f. sg.indef]

De var fin (di va fin):

- (3) Vi fikk oss en god latter da det kom fra Lars "**Sangan va fin**" og Mone bare var helt i sin egen verden å svarte med "**Di va fin**". Haha.
- (...) Sangan [pl.def] va fin [m./f. sg.indef]

(...) di [pl.def] va fin [m./f. sg.indef]

- (55) *Noen håpløs frisører
Noen [pl.indef] håpløs [m./f. sg.indef] frisører [pl.def]

Vi ser at denne typen avvikende kongruens også kun er mulig i predikativ posisjon (55). Attributivt, innad i en nominalfrase, er adjektivet mer bundet til kongruensmekanismen. Her er et talt (trønderdialekt) eksempel hørt på radio (56):

- (56) (...) at lytteren er våken så tidlig på mårran.⁷
at lytteren [pl.def] er våken [m./f. sg.indef] så tidlig på mårran.
- (57) ?/*Nånn våken lyttera
Nånn [pl.indef] våken [m./f. sg.indef] lyttera [pl.indef]

2.4 Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett hvordan adjektivkongruens i norsk ser ut. Hovedreglene er enkle: et adjektiv kongruerer med kontrolløren eller basen sin – et substantiv i en nominalfrase (attributivt adjektiv) eller en nominalfrase som subjekt (predikativt adjektiv). Likevel har vi sett at det er en del unntak fra denne regelen, og at disse unntakene hovedsakelig gjelder predikative adjektiv.

Vi har sett at det er grunnleggende forskjeller mellom attributive adjektiv og predikative adjektiv allerede når vi ser på bøyingsparadigmet. Svak adjektivbøying brukes ved attributive adjektiv i bestemte (definitte) nominalfraser, og brukes ikke dersom adjektivet er predikativt, mens sterk adjektivbøying brukes med predikative adjektiv og ubestemte (indefinitte) nominalfraser. Hvor i setningen et adjektiv dukker opp, er altså avgjørende for hvordan det bøyes og kongruerer med basen sin.

I tillegg til denne grunnleggende forskjellen, har vi sett at en rekke faktorer kan føre til at predikative adjektiv ikke kongruerer med basen, slik som hovedregelen tilsier at de skal gjøre. Mange av disse tilfellene med redusert kongruens, eller fravær av kongruens, kan se ut til å ha semantiske forklaringer. Likevel, semantisk kongruens dukker utelukkende opp ved predikative

⁷ Trønder på radio, P3-morgen, 16.11.16., mitt eksempel.

adjektiv. Det innebærer at semantisk kongruens ikke er mulig ved attributive adjektiv, som vi har sett gjennom flere konstruerte eksempler i kapittelet.

Det er også andre faktorer som påvirker ulike tilfeller av avvikende kongruens hos predikative adjektiv: morfologiske og syntaktiske faktorer, i tillegg til dialektal variasjon. Også her er det nettopp de predikative adjektivene som blir påvirket. Attributive adjektiv ser ut til å være mye mindre "utsatt" for denne varierende kongruensbøyingen, og sterkere bundet av kongruensmekanismer.

På bakgrunn av dette vil jeg videre i oppgaven se på hvordan adjektivkongruens analyseres syntaktisk. Siden det ser ut til å være grunnleggende strukturelle forskjeller mellom attributive adjektiv og predikative adjektiv er det nærliggende å sette disse opp mot hverandre. Videre vil jeg ta utgangspunkt i analyser av attributive adjektiv, før jeg går videre til predikative adjektiv for senere å sammenligne dem med attributive adjektiv igjen. I neste kapittel går jeg først gjennom grunnleggende bakgrunnsinformasjon om analysemodellen jeg vil benytte meg av.

3. Teori

I dette kapittelet vil jeg beskrive den grunnleggende teorien jeg bygger analysen min på. Det er altså grunnleggende teori og teoretisk rammeverk som er bakgrunnen for min egen analyse, og for analyser jeg vil vise til. I kapittel 3.1 vil jeg introdusere litt teori om grammatiske trekk og valuering av trekk gjennom sonde-mål. I kapittel 3.2 vil jeg beskrive den eksoskeletale tilnærmingen jeg vil bruke i analysen min. I kapittel 3.3 skal vi se på noen forskjellige analyser av attributive adjektiv som ligger til grunn for min egen analyse.

3.1 Om trekk og trekkanalyse

Trekk er sentralt for å kunne beskrive språk - både morfologi (form), semantikk (betydning) og syntaks. Trekk er viktig for eksempel for å kunne uttrykke relasjonen mellom forskjellige ord og ledd i en setning, nemlig kongruens. Men hvordan trekk faktisk fungerer er komplekst. Corbett (2012) mener at bruken av trekk (*features*) er én ting alle lingvister deler:

Understanding the complexity of natural language is one of the great intellectual challenges. As linguists, we try to do this through a variety of approaches and theories. For all our differences, one thing that most linguists share is the use of features (Corbett, 2012: xiii).

I denne oppgaven, hvor jeg vil ta for meg aspekter ved adjektivkongruens i norsk, er trekk særlig sentralt. Som bakgrunn for analysen jeg vil foreslå, er det nyttig å først introdusere trekk og hvordan trekk analyseres på et generelt grunnlag. Her vil jeg ta for meg dette i korte trekk.

3.1.1 Egenskap og form

Trekk, eller *features*, kan defineres som å være egenskaper ved et ord. Et ord har egenskaper som igjen påvirker hvilken form det ordet har (Adger, 2003:24). Det kan være egenskaper som mengde eller antall - hvor mange ting et ord refererer til, eller tid - hvilket tidspunkt eller varighet et ord refererer til. I tillegg til et ords betydning eller ordklasse, har ordet også slike egenskaper, eller trekk, som uttrykkes ved at ordets form forandres med for eksempel en endelse.

Trekk gjør det da mulig å se hvilke egenskaper ulike ord har tilfelles. Hvis vi for eksempel tar for oss trekket numerus, som har verdiene singular og plural, kan man se at et ord får ulik form etter hvilken verdi av trekket numerus det har (Corbett, 2012: xiii). I tabellen under ser vi noen eksempler på substantiv som har ulik form i singular og plural:

	Singular	Plural
a.	elv	elver
b.	fot	føtter
c.	mann	menn

Eksempel (a.) har fått et suffiks *-er* som markerer verdien plural, (b.) har i tillegg fått omlyd og (c.) har bare omlyd. Selv om måten plural er dannet på, er ulik, indikerer alle disse formene plural. Ordene i den horisontale raden er samme ord, men med ulik form. Samtidig har ordene i den vertikale kolonnen også noe tilfelles - de har samme verdi av trekket numerus. Ordene vil oppføre seg likt som de andre ordene i samme kolonne, for eksempel med tanke på kongruens. Flertallsformene vil for eksempel også ta et flertallsdeterminativ: *mange menn*, mens entallsformene vil ta et entallsdeterminativ: *en mann*. Slik, gjennom kongruens (*agreement*), signaliseres også trekk hvilke ord som hører sammen i en setning (Corbett, 2012: xiii).

Trekket numerus er bare ett av mange forskjellige trekk, og ulike trekk overlapper ofte med hverandre. Når man snakker om substantiv, kunne man også ha inkludert trekket bestemthet (definit)⁸, med verdiene ubestemt (indefinit) og bestemt (definit), og fått en form av ordet *mann* som har verdiene flertall og bestemt: (*de mennene*). Også her vil ord i bestemt form oppføre seg likt i en setning, og det må kongruere med ordene som hører sammen, eller er relatert til hverandre. Adger (2003) sammenligner trekk⁹ med atomer, på samme måte som atomer er byggesteiner i fysikken, er trekk byggesteiner i syntaksen:

“Features play a role in syntax which is a little analogous to the role that atoms play in classical physical theories: they are the basic building blocks of syntax, and the ways that they may be combined, and the ways in which they may relate to each other, are what give rise to the observed phenomena.”(Adger 2003: 22)

Trekket numerus i eksemplene (a.), (b.) og (c.) kan defineres som et *morfosyntaktisk trekk*. Et trekk er som sagt et uttrykk for ulike egenskaper ved ord, og formen til et ord blir forandret i takt med forskjellige trekk og verdier, men når vi snakker om trekk som numerus og genus, er

⁸ Dersom man definerer bestemthet som et morfosyntaktisk trekk. Noen argumenterer for at det heller er en slags forutsetning for andre trekk som for eksempel kasus (Corbett 2012: 135). I denne oppgaven vil bestemthet – definit – behandles som et morfosyntaktisk trekk på linje med genus og numerus.

⁹ Her: trekk = morfosyntaktiske trekk

det ikke bare morfologien som blir endret. Med eksemplene (a.), (b) og (c.) så vi at formene ble forandret på ulike måter - både med suffiks, vokalförändring eller en blanding. Formen på de ulike pluralene er forskjellige, men likevel er mønsteret på disse förändringene like, og vi forstår at alle flertallsformene uttrykker nettopp flertall. Det betyr at dette ikke bare handler om morfologi, men også om et mønster som viser til noe annet - nemlig syntaks (Adger, 2003: 24).

Når det kommer til morfosyntaktiske trekk, mener Corbett (2012: 108) at det er mulig å fastsette at noen veletablerte trekk hører til denne kategorien. Det er trekk som viser kongruens, de såkalte phi-trekkene (Φ -trekk): genus, numerus og person¹⁰, i tillegg til kasus. I analysekapittelet vil Nygård (2013) referere til disse phi-trekkene, spesielt i forbindelse med analyse av setninger fra engelsk. I tillegg til genus, numerus og person, argumenterer Corbett for og imot at bestemthet og respekt bør defineres som morfosyntaktiske trekk (Corbett, 2012: 108). Adger (2003) definerer morfosyntaktiske trekk som egenskaper ved et ord som syntaksen er følsom for, og som vil avgjøre hvilken form ordet har. Det er med andre ord trekk som viser kongruens, og jeg vil referere til disse trekkene som kongruenstrekk. Adjektiv kongruerer i numerus, genus og definit, og det er disse trekkene som blir relevante i denne oppgaven.

3.1.2 Sonde-mål og trekkvaluering

Adger (2003) påpeker også at trekk kan ha innvirkning på hvordan man tolker meningen til et ord, og deler opp trekk i to kategorier på bakgrunn av dette: tolkbare (*interpretable*) og utolkbare (*uninterpretable*) trekk. Trekk som har en innvirkning på den semantiske tolkningen av et ord er kalt tolkbare, mens motsatsen er utolkbare. Denne distinksjonen spiller en viktig rolle i hvordan trekk blir brukt i syntaktisk analyse innenfor den generative grammatikken (Adger, 2003: 24-45).

Det finnes flere teorier om hvordan kongruens fungerer, og hvordan man da kan fremstille dette i en syntaktisk analyse. For eksempel har man tenkt at kongruens dreier seg om en spesifikator-kjerne-relasjon, men innenfor nyere minimalismeteori har man gått bort i fra dette (Radford, 2009:280). Noen av analysene vi skal se på senere i kapittel 3.3 benytter seg av denne teorien, og den innebærer kort sagt at det finnes en kongruensrelasjon mellom en kjerne og frasen som står i spesifikatorposisjon til denne kjernen. Spesifikator-kjerne-kongruens kan forsås som et

¹⁰ Corbett (2012) viser til phi-trekk som "ekte" morfosyntaktiske trekk fordi de viser kongruens.

tilordningsforhold eller et sjekkeforhold. I minimalismen har det vært vanlig å se på det som et sjekkeforhold, der for eksempel relevante kasustrekk blir sjekket i konfigurasjonen subjekt-T (Åfarli & Eide, 2003:79). Det har man altså begynt å bevege seg bort ifra, og det er ikke videre relevant for oppgaven, så jeg går ikke mer inn på det her. En nyere tilnærming er teorien om sonde og mål (*probe and goal*), der man tenker seg at en sonde søker etter et mål å kongruere med. Det er (blant annet) denne teorien om trekkoverføring, eller kongruens, jeg vil benytte meg av i analysen min. Vi skal se litt nærmere på dette.

Utgangspunktet for teorien er at man har noen trekk som kommer inn i derivasjonen valuerte og noen uvaluerte. Hvilke trekk som er valuerte eller uvaluerte trekk korrelerer med distinksjonen mellom tolkbare trekk (*interpretable*) - som spiller en rolle for semantisk tolkning, og ikke-tolkbare trekk (*uninterpretable*) - som ikke spiller en rolle for semantisk tolkning. Kasustrekket på et pronomen er for eksempel uvaluert og utolkbart, mens phi-trekkene på et pronomen er valuerte og tolkbare når det kommer inn i derivasjonen. Hvilke trekk som er tolkbare (og valuerte ved inngangen til derivasjonen) eller ikke-tolkbare (ikke-valuerte), kan oppsummeres slik:

Type of constituent	interpretable features include	uninterpretable features include
T-constituent	tense, aspect and mood	person and number
noun expression or pronoun	person, number and gender	case

(Radford 2009: 287)

Noen trekk er altså uvaluerte og andre trekk er valuerte når de kommer inn i derivasjonen. Elementer med uvaluerte trekk vil søke å få disse valuert gjennom å sonde (*probe*) nedover i strukturen til det finner et mål (*goal*) det kan kongruere med. Når sonden finner et mål å kongruere med, vil både sonden og målet få sine uvaluerte trekk valuerte. Radford oppsummerer dette slik:

“Agreement

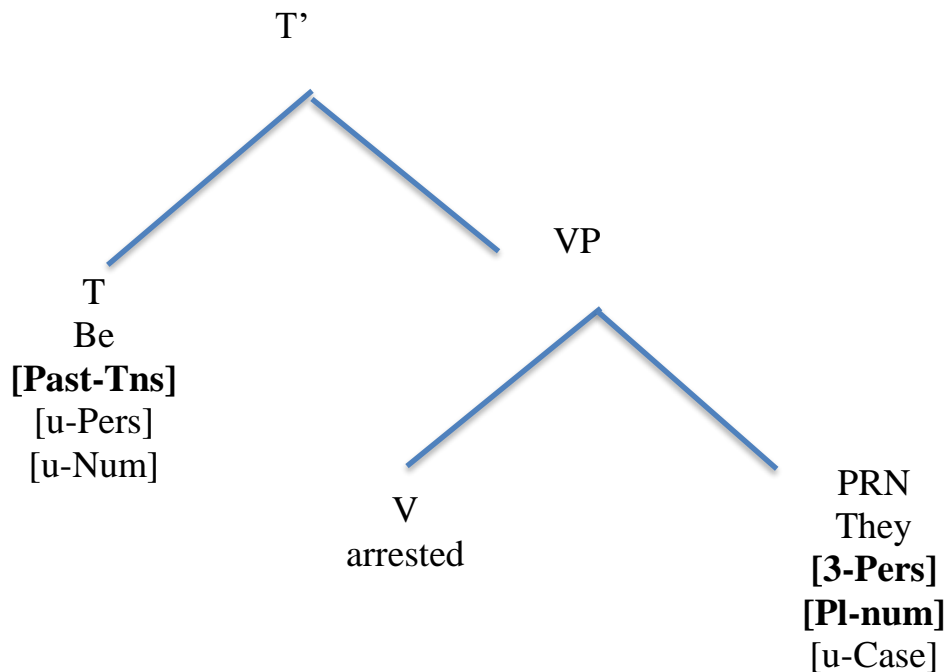
When a probe (like T) agrees with a goal in its local domain

(i) the unvalued (person/number) Φ -features on the probe will be values (i.e. assigned a value which is a copy of that on the goal)

(ii) the unvalued case feature on the goal will be valued (i.e. assigned a value dependent on the nature of the probe -e .g. nominativ of the probe is a finite T).” (Radford 2009:285)

Med setningen *They were arrested* kan vi se hvordan dette foregår. Pronomenet (PRN) *they* kommer inn i derivasjonen med valuerte phi-trekk (i **fet skrift**). Verbet *be* (T) har uvalerte phi-trekk, og sonder nedover strukturen etter et mål – pronomenet *they*. Kongruenstrekkene på sonden *be* vurderes til 3. person plural i samsvar med målet *they*. Et EPP-trekk i T trigger flytting av pronomenet til TP, og samtidig slettes utolkbare trekk gjennom *Feature Deletion*¹¹ (Radford, 2009: 289). Vi ender opp med følgende struktur:

Figur (4)

(Radford 2009: 286)

Kongruens involverer altså flere prosesser, men det viktigste er at valuering av trekk skjer gjennom at en sonde søker i strukturen etter et mål å kongruere med. Om trekk er tolkbare semantisk eller ikke, er også utslagsgivende for om de dukker opp i syntaksen. Sondene er altså en kjerne (for eksempel T) med ikke tolkbare trekk – uvaluerte trekk, og målet er et element (for eksempel PRN) med tilsvarende tolkbare trekk – valuerte trekk. Man regner altså med at noen leksikalske elementer har inherente kongruenstrekk (phi-trekk), som nominale uttrykk og

¹¹ Det er altså flere operasjoner som skjer samtidig her og jeg vil ikke gå inn på det her, da det ikke er relevant for oppgaven.

pronomen. Når sonden treffer målet, blir de uvaluerte trekkene i kjernen valuert av de matsjende valuerte trekkene i målet. De valuerte trekkene i målet blir igjen satt, eller bekreftet, av sonden.

Sonde-mål-operasjonen er knyttet til en leksikalistisk tilnærming til minimalismen, som innebærer at man regner med at trekk kommer fra leksikalske elementer (ord). Jeg vil bruke en ny-konstruksjonistisk, eller eksoskeletal, tilnærming som innebærer at jeg regner med at trekk hører til strukturen, og ikke de leksikalske elementene som blir satt inn. Vi skal se nærmere på denne tilnærmingen i neste kapittel. Jeg vil likevel regne med at kongruenstrekk blir overført via sonde-mål, men i analysekapittelet (kapittel 4) vil jeg argumentere for at adjektiv får trekk gjennom trekk-kopiering.

3.2 En eksoskeletal analysemodell

I oppgavens innledning (kapittel 1.3) nevnte jeg at jeg ville ta i bruk en eksoskeletal tilnærming til den syntaktiske analysen. Dette krever litt mer forklaring, og her vil jeg kort presentere grunnidéene i denne eksoskeletale tilnærmingen.

I kapittel 1.3 ble generativ grammatikk og minimalismeprogrammet beskrevet, og man kan beskrive det eksoskeletale (det kan også kalles ny-konstruksjonistisk) som en av to tilnærminger til minimalismen. Den andre tilnærmingen, som en motsetning, vil være en leksikalistisk (eller endoskeletal) tilnærming (Riksem, 2013:29). Innenfor det generative, og minimalismeprogrammet, er den leksikalistiske tilnærminga den mest etablerte. Den innebærer at man regner med et tett forhold mellom leksikon og syntaks. Grammatiske egenskaper, som for eksempel trekk, er knyttet til leksikon – det vil si at ordene i seg selv har grammatiske egenskaper forut for syntaksen. Leksikon og syntaks er også sterkt knyttet sammen på den måten at egenskaper i leksikon – verb – bestemmer argumentstrukturen til en setning. På den måten er det leksikon som bestemmer syntaksen – leksikon kommer *før* syntaks (Åfarli, 2007:1).

Med en eksoskeletal, i motsetning til en leksikalistisk eller endoskeletal, tilnærming, tenker man seg at det syntaktiske skjelettet – strukturen – kommer først, og leksikon kommer *etter*. Sagt på en annen måte – endoskeletale modeller regner med leksikon som kilde til den syntaktiske strukturen, mens eksoskeletale modeller regner med at syntaksen kommer *først*, mens innsetting av leksikon er sekundært (Nygård, 2013:135). Åfarli (2007) argumenterer for at argumentstrukturen til en setning er bestemt av en syntaktisk ramme, som: ”should be seen as a basic and stable template that constitutes a kind of underlying structural backbone for a class of sentences” (Åfarli 2007:3). Åfarli regner med at det finnes veldig få slike rammer for ethvert språk, og for norsk regner han med at det finnes fem rammer: intransitiv, transitiv, ditransitiv, resultativ og ditransitiv-resultativ (Åfarli 2007:4-5). Disse rammene er ikke videre relevant for denne oppgaven, så jeg vil ikke gå nærmere inn på det her, men idéen om at setningsstrukturen genereres først, uavhengig av leksikon, er viktig. Det er altså ikke verbet som bestemmer argumentstrukturen, men hvilken syntaktiske ramme verbet blir satt inn i.

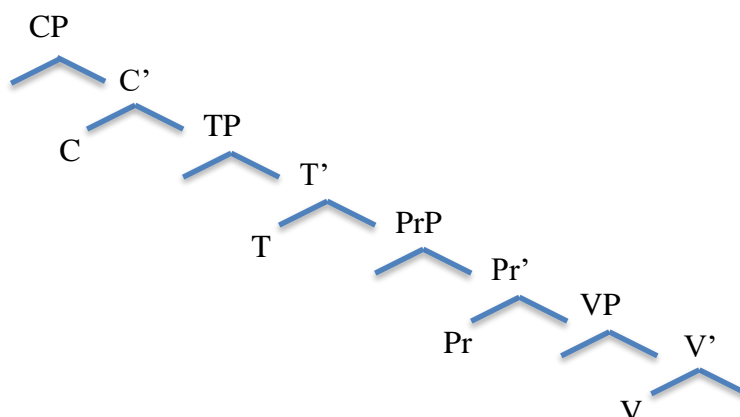
Men regner også med at grammatiske egenskaper, som trekk, er knyttet til strukturen heller enn leksikon. I en eksoskeletal analyse (som Riksem (2016)) regner man med at det syntaktiske skjelettet er generert med bestemte funksjonelle projeksjoner og trekkmatriser.

Hvilke trekk som finnes hvor i strukturen vil variere mellom språk og mellom frasetyper. For eksempel vil skjelettet til en norsk nominalfrase typisk ha de potensielle trekkene definitiv, numerus og genus (Riksem, 2016:8). De leksikalske elementene som blir satt inn i strukturen vil altså få trekk av strukturen, ikke omvendt. Jeg vil komme tilbake til dette i forbindelse med Riksems (2016) analyse i kapittel 3.3.3.3.

Eksoskeletale tilnærminger har blitt utviklet på forskjellige måter av flere lingvister, som bl.a. Marantz (1997, 2013), Borer (2005a, b, 2013), Åfarli (2007), Lohndal (2012, 2014). De deler dette teoretiske utgangspunktet at syntaktiske strukturer blir generert uavhengig av leksikalske elementer (Riksem, 2016:7). I min analyse vil jeg hente inspirasjon fra eksoskeletale analysemodeller som Riksems (2016) DP-analyse, den vil jeg gå nærmere inn på i kapittel 3.3.3 og 4.1. Nygård (2013), som jeg kommer tilbake til i kapittel 4.4 argumenterer også for en eksoskeletal tilnærming.¹²

I løpet av denne oppgaven kommer jeg altså til å argumentere for en eksoskeletal analysemodell, og jeg vil argumentere for at grammatiske egenskaper (som trekk) ligger i strukturen – ikke i leksikon. Følgelig vil adjektiv (både attributive og predikative) være avhengig av den syntaktiske strukturen, for det er syntaksen som avgjør hvilke trekk adjektivet får. Grunnmodellen (vi så utgangspunktet i kapittel 1.3.1) for hele setninger og dermed predikative adjektiv er inspirert av Åfarlis (2007) rammer. Jeg vil også regne med en predikasjons-prosjeksjon (PrP) etter en idé av Bowers (1993).

Figur (5) Grunnstruktur CP-TP-PrP-VP:

¹² For en grei innføring i det eksoskeletale, se for eksempel (Åfarli (2007) eller Nygård (2013:107 – 191), eller mer inngående, se for eksempel Borer (2005a, b, 2013).

Grunnmodellen for nominalfraser har vi sett (i kapittel 1.3.1) og den skal vi gå nærmere inn på i neste kapittel, der vi skal se på ulike syntaktiske analyser av attributive adjektiv. I forbindelse med Riksems (2016) analyse av nominalfraser i kapittel 3.3.3.3 kommer jeg tilbake til det eksoskeletale.

3.3 Analyser av attributive adjektiv

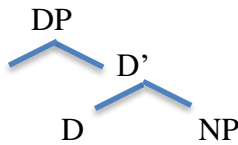
I denne delen av oppgaven vil jeg se nærmere på hvordan adjektiv analyseres syntaktisk. På bakgrunn av antydningene til ulikheter vi har sett i gjennomgangen av bakgrunns materialet i kapittel 2, mener jeg det vil være fruktbart og sette analyser av attributive adjektiv opp mot analyser av predikative adjektiv. Målet er da å se nærmere på hvilke syntaktiske likheter og forskjeller som finnes mellom de attributive og de predikative adjektivene, og hvordan disse kan forklares. Først, i dette kapitlet, vil jeg se på hvordan attributive adjektiv analyseres. Det vil si at jeg først vil ta for meg ulike analyser av nominalfrasen og hvordan attributive adjektiv analyseres i disse analysene. Deretter vil jeg se på hvordan predikative adjektiv kan analyseres og sette de opp mot de attributive.

I kapittel 3.3.1 introduserer jeg Abneys (1987) analyse av DP-frasen som et bakteppe for analysene jeg baserer meg på, og jeg ser på hvordan attributive adjektiv blir analysert her. Deretter ser jeg på noen ulike alternativer til denne analysen, Delsing (1993) i kapittel 3.3.2.1 og Cinque (1994) i kapittel 3.3.2.2. Deretter i kapittel 3.3.3 vil jeg se på Juliens (2005) analyse av den skandinaviske nominalfrasen og hvordan hun analyserer adjektivet. Til slutt vil jeg ta for meg Riksems (2016) videreføring av Juliens analyse. Jeg vil bygge videre på Juliens og Riksems analyser.

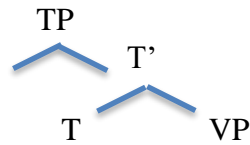
3.3.1 Adjektivet i Abneys (1987) DP-analyse

I sin upubliserte avhandling *The English Noun Phrase in its Sentential Aspect* (1987) argumenterer Steven Paul Abney for å bruke en analyse av nominalfraser med D(eterminer) som kjerne, kalt *DP-analysen*, i stedet for N(nomen) som kjerne. Hypotesen går ut på at determinativet er kjerne i en DP-projeksjon som tar NP som komplement (Åfarli & Eide, 2003:33). Kjernen D er da et funksjonelt element, eller en ikke-leksikalsk kategori. På denne måten blir strukturen til nominalfrasen (60) en parallell til den overordnede strukturen til en hel setning (61), som også har en ikke-leksikalsk kategori som kjerne (TP, eller IP hos Abney (1987)):

Figur (6) Nominalfrase/DP:

Figur (7) Setning/TP-VP:

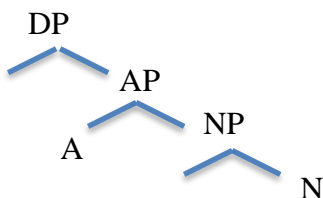

Kjernen i nominalfrasen er altså ikke nomenet, men determinatoren eller et funksjonelt element. Abney (1987) er det det første større arbeidet som argumenterer for denne analysen (Åfarli & Eide, 2003:39), som for eksempel Julien (2005) bygger videre på. I dag regner de fleste med denne analysen og nominalfraser analyseres som regel som DP-er. Denne strukturen er altså utgangspunktet for analyse av nominalfrasen, men hvor er så det attributive adjektivet plassert?

3.3.1.1 Attributive adjektiv som kjerne med NP som komplement

Abney foreslår at attributive adjektiv er kjerne i nominalfrasen de dukker opp i ”in some sense” (Abney 1987: 206). Under finner man en grunnleggende frasestruktur med adjektiv A som kjerne i DP-en (Abney 1987:208):

Figur (8) Adjektiv som kjerne med NP som komplement:

Abney sammenligner prenominal adjektiv med ”defekte substantiv” som igjen kan sammenlignes med hjelpeverb (*auxiliaries*) (Abney 1987:209). På same måten som hjelpeverb tar VP som komplement og projiserer VPer, tenker Abney at prenominal adjektiv tar NP som komplement og arver de nominale trekka fra komplementet. Slik blir adjektivet mer nominal-aktig (Abney 1987:209). Når adjektiv opptrer som slike ”hjelpesubstantiv” kan de ikke ta komplement som de vanligvis kan ta, som for eksempel utfyllinger i form av en PP som her:

- (58) a. the proud man
 b. *the [proud of his son] man
- (59) a. *the man proud
 b. the man [proud of his son] (Abney 1987:208)

Her ser man at prenominal adjektiv ikke kan ha komplement, mens postnominale adjektiv kan. Dette er en av forskjellene mellom prenominal og postnominale adjektiv som Abney bruker til å begrunne hvordan attributive (prenominal) adjektiv bør analyseres som kjerne i DP-en¹³ (Kester 1996:44). Dette antyder også hvordan attributive adjektiv (prenominal) ser ut til å være strukturelt forskjellig fra predikative adjektiv (postnominale).

3.3.2 Andre analyser av attributive adjektiv

Ellen-Petra Kester beskriver Abneys (1987) analyse av attributive adjektiv i avhandlinga *The Nature of Adjectival Inflection* (1996) og påpeker noen svakheter ved analysen av adjektiv som kjerne i en projeksjon mellom NP og DP. For eksempel påpeker hun at i mange andre språk er det likevel mulig for prenominal adjektiv å ta en PP eller DP som komplement. Hun viser til eksempler fra nederlandsk med PP som komplement til et prenominalt adjektiv:

- (60) a. een [op zijn zoon] zeer trotse vader
 an of hos son very proud father
 'a father very proud of his son' (Kester 1996:46)

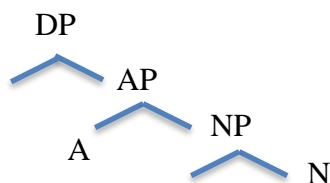
Startpunktet for å finne fram til og bruke DP-analysen var problemet med en mer kompleks nominalfrase, for eksempel en frase som inneholder et attributivt adjektiv. Utgangspunktet for DP-analysen, det at en regner et funksjonelt element D som kjerne for nominalfraser, er tatt i bruk av de fleste. Men det finnes flere muligheter for hvordan man kan analysere DP-interne elementer, som for eksempel attributive adjektiv. Det finnes flere forslag på hvor mange funksjonelle projeksjoner DP-en inneholder og hvordan de bør markeres. Kester (1996) beskriver flere av disse mulighetene, og oppsummerer de forskjellige hypotesene i fire kategorier: adjektiv kan analyseres som (1) spesifikatorer, (2) adjunker, (3) hoder som tar NP som komplement eller (4) hoder som tar NP som spesifikator (Kester, 1996: 30). Vi skal se på noen av disse analysene som bakgrunn for Juliens (2005) analyse, som jeg vil ta videre utgangspunkt i.

¹³ Dette er et av hovedargumentene for DP-analysen, for flere argumenter se Abney(1987).

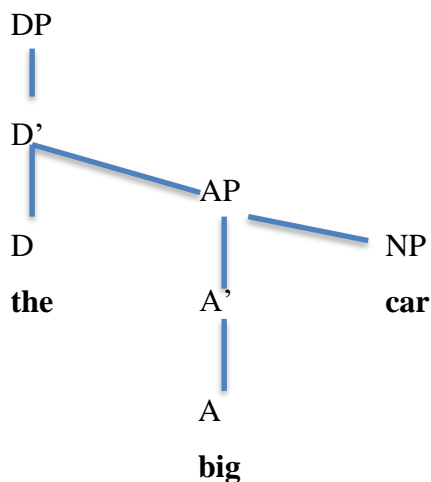
3.3.2.1 Delsing (1993): Adjektiv som kjerne med NP som høyrestilt spesifikator

Delsing har gjort et større arbeid på adjektiv i skandinavisk, som burde være spesielt interessant for denne oppgaven om adjektiv i norsk. Kester (1996:47) viser til Delsing (1989, 1993) og Bhatt (1990), som (som Abney) foreslår en analyse der adjektiv analyseres som kjerne i det nominale domenet. De analyserer NP-en som en spesifikator til AP, istedenfor som et komplement til A, som hos Abney (1987).

Figur (9) Abneys DP, adjektiv som kjerne med NP som komplement:

Figur (10) Delsings DP, adjektiv som kjerne med NP som høyrestilt spesifikator (Kester, 1996:47):

Delsing (1993) drar paralleller mellom predikative adjektiv og attributive adjektiv når han begrunner analysen. Med denne analysen vil adjektivet og nominalfrasen være i en spesifikator-kjerne-relasjon i begge tilfellene. I konstruksjoner med predikative adjektiv er nominalfrasen

generert i subjektsposisjonen til AP (i en småsetning) og flytter til subjektsposisjonen i hovedstrukturen.

(61) [the car]_i is AP[t_i big] (Kester 1996:47)

Med denne analysen kan kongruensmønstrene bli analysert som spesifikator-kjerne-kongruens i begge tilfeller – både med attributive og med predikative adjektiv (Delsing 1993: 83-84, 105). Også den tematiske relasjonen mellom den nominale konstituenten og adjektivet er lik i attributive og predikative konstruksjoner: NP-en i nominale konstruksjoner (*man* i 62a) og DP-en i predikative konstruksjoner (*the man* i 62b) er en nominal spesifikator til adjektivet og tolkes som det tematiske subjektet til adjektivet i begge tilfeller (Kester 1996:48).

(62) a. the proud man
b. [the man]_i is AP[t_i proud]
(basert på Abneys (1987) eksempler)

Denne strukturen har likevel noen problemer. Likheten mellom attributive og predikative adjektiv er ikke så enkel. Vi har (i kapittel 2) sett at mye tyder på at predikative og attributive adjektiv er strukturelt forskjellige, og videre i denne oppgaven argumenterer jeg for en analyse som tar disse ulikhetene med i betraktning. Delsings struktur er også uvanlig i det at AP-en får en spesifikator på høyre side, mens spesifikatorer vanligvis blir generert til venstre i germanske språk (Kester 1996:49).

3.3.2.2 Cinque (1994): Adjektiv som spesifikator

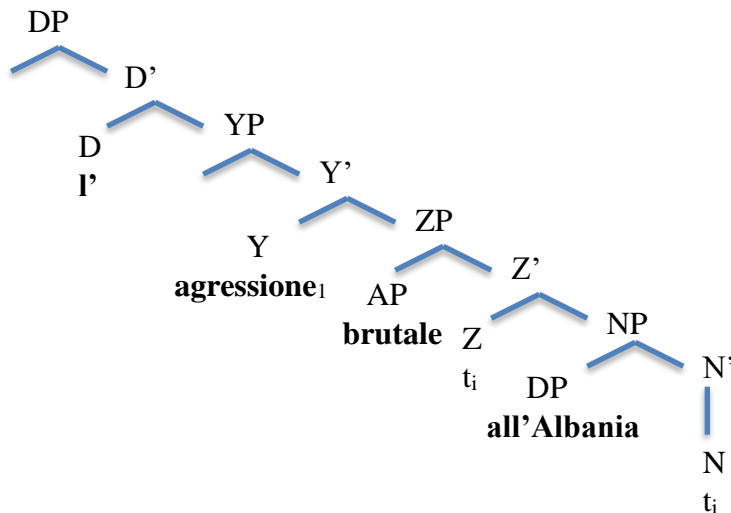
Cinque (1994), som arbeider ut ifra romanske språk, foreslår heller en analyse der et prenominalt adjektiv analyseres som spesifikator til en funksjonell projeksjon mellom N og D. Han regner med at adjektiv blir generert i spesifikatorposisjonen til forskjellige funksjonelle projeksjoner mellom N og D (Kester 1996: 38).

Cinque (1994) tar utgangspunkt i italiensk (romanske språk) og sammenligner med germanske språk. I romanske språk kommer attributive adjektiv gjerne etter substantivet (postnominalt), mens i germanske språk kommer attributive adjektiv helst foran substantivet (prenominalt). Cinques analyse løser ”problemet” med hvordan attributive adjektiv er plassert ulikt i

germanske og latinske språk ved å ta i bruk N-flytting (*N-raising*). Cinque argumenterer for at adjektiv genereres i prenominal posisjon (63a), men N kan flyttes opp foran adjektivet og dermed kan man få et postnominalt adjektiv (63b, Figur 11) i latinske språk.

- (63) a. La loro brutale aggressione all' Albania
 b. La loro aggressione brutale all'Albania
 Deres brutale aggresjon mot Albania

Figur (11) l'aggressione brutale all'Albania

Ifølge Cinque forekommer attributive adjektiv i romanske språk enten før N eller mellom N og et komplement. Rekkefølgen "N komplement AP" er umulig (Cinque 1994:24-25).

- (64) *La loro aggressione all' Albania brutale

Det finnes likevel noen eksempler der adjektiv forekommer etter dette mønsteret, men da med en betydelig pause i intonasjonen. Cinque viser til følgende eksempler fra italiensk (tilsvarende konstruksjonen fra Abneys eksempler (58) (59) (*a man proud*):

- (65)
- la loro aggressione all'Albania, BRUTALE¹⁴
deres aggresjon mot Albania, brutal
 - la loro agressione all'Albania, improvvisa e brutale
deres aggresjon mot Albania, brått og brutal
 - la loro agressione all'Albania, assai poco brutale
deres aggresjon mot Albania, svært lite brutal

¹⁴ Trykk (intonasjon) markert med store bokstaver.

- d. la loro agressione all'Albania, brutale nei suoi effetti
deres aggresjon mot Albania, brutal i dens effekt
(Cinque 1994: 24)

Cinque mener at dette er predikative adjektiv og derfor ikke bør tas som bevis for at adjektiv kan genereres fritt både til høyre og venstre for N og et eventuelt komplement. Han mener det i disse tilfellene er snakk om predikative adjektiv, som utgjør en helt annen type modifikasjon (Cinque 1994: 25). Predikative adjektiv er generert til høyre for N og et eventuelt komplement¹⁵. Cinque mener altså at det er en forskjell mellom attributive og predikative adjektiv. I denne analysen løses kongruens også lokalt gjennom spesifikator-kjerne-kongruens (Kester 1996:41).

Julien (2005) bygger på Cinque (1994) og tar i bruk ideen om at adjektiv blir generert i spesifikatorposisjon til funksjonelle prosjeksjoner mellom N og D. (Julien 2005: 9) Kester (1996) konkluderer også med at Cinques analyse er den beste av analysene hun tar for seg. Juliens arbeid er på skandinaviske nominalfraser og der den mest interessante analysen for min oppgave. I neste del ser vi nærmere på denne analysen.

3.3.3 Adjektiv i den skandinaviske DP-en

Når det gjelder norske nominalfraser, har Marit Julien gjort et stort arbeid med dette i *Nominal Phrases from a Scandinavian Perspective* (2005) som jeg vil basere meg på. Julien (2005) foreslår en DP-analyse med flere funksjonelle prosjeksjoner for at analysen skal kunne dekke skandinaviske variasjoner i nominalfrasen, spesielt dobbelt bestemthet. Julien mener også (som Cinque (1994)) at adjektiv blir generert i spesifikatorposisjon til funksjonelle prosjeksjoner mellom N og D. Vi skal se nærmere på hvordan her.

3.3.3.1 Juliens (2005) skandinaviske DP

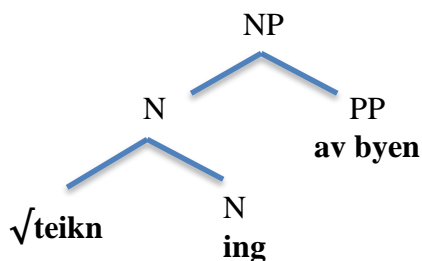
Julien beskriver skandinaviske nominalfraser med utgangspunkt i denne norske DP-en: *dei to gamle teikningane mine av byen* (2005:1). Kjernen *teikningane* får et determinativ *dei*, et tallord (numeral) *to* og et adjektiv *gamle* som premodifikatorer og et possessivt pronomen *mine* og en

¹⁵ Cinque kommer bare kort inn på dette i en fotnote og viser til andre for mer informasjon, men han regner med at predikative adjektiv er generert i en posisjon tilsvarende en (reduert) relativfrase, som er en Agr-frase med den relevante AP-en i predikativ posisjon (Cinque 1994: 34-35).

preposisjonsfrase *av byen* som postmodifikatorer. Denne nominalfrasen er også et eksempel på den maksimale (mulige) utvidelsen av skandinaviske DP-er, sett bort ifra muligheten til å ha mer enn ett attributivt adjektiv. Det at det bare er mulig å lage en nominalfrase med disse elementene i akkurat denne rekkefølgen, er en indikasjon på hvordan den underliggende syntaktiske strukturen kan se ut (Julien, 2005:2).

Syntaktiske strukturer bygges opp nedenfra og opp, ved at to og to elementer kombineres om gangen. Julien begynner med rota *teikn* som slås sammen med nominalsuffikset *-ing* for å danne substantivet *teikning*. Substantivet danner så en NP sammen med PP-en *av byen*. (Julien 2005:2)

Figur (12)

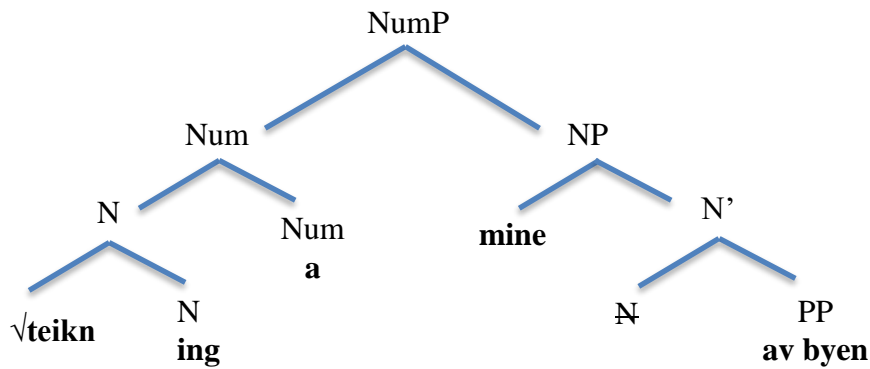

Så langt har vi stammen av substantivet *teikning* og PP-en *av byen*, neste steg hos Julien er å forklare hvordan substantivet får numerus, definitiv og dermed får formen *teikningane*. Det skjer gjennom flytting til en egen projeksjon NumP (numerus) og deretter til *nP* (definitiv).

På norsk kommer numerus til uttrykk gjennom et suffiks på stammen av substantivet. I flkge Julien (2005) betyr det at tildeling av numerus må skje i derivasjonen, og stammen må kombineres med en funksjonell projeksjon som tildeler numerus. Det samme gjelder for tildeling av definitiv. Siden trekkene numerus/definitiv kommer til uttrykk som suffikser på stammen av substantivet, tyder det på at stammen (som er generert nederst i strukturen) har flyttet opp til kjernen i de funksjonelle projeksjonene som tildeler disse trekkene. For å få numerus flyttes altså N *teikning* opp til NumP hvor numerus tildeles og vi har fått formen *teikninga* (Julien, 2005:2)¹⁶.

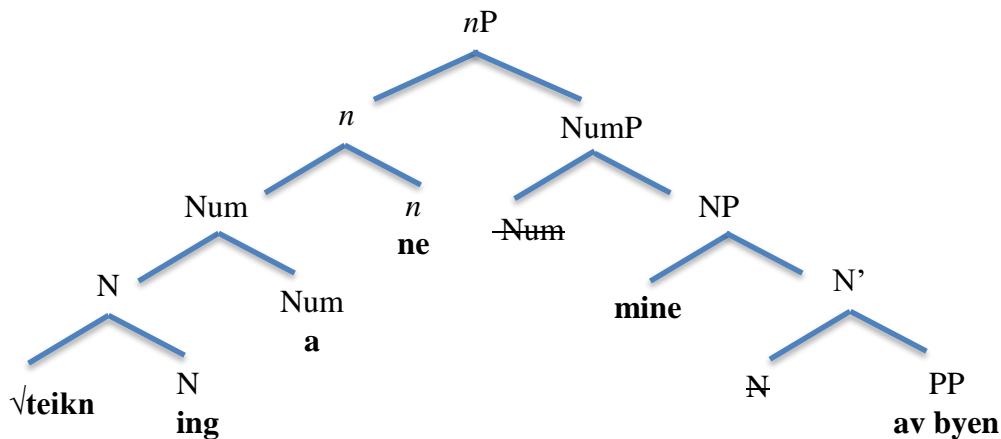
¹⁶ Julien regner med at i skandinaviske språk er genus et trekk som må finnes på roten eller stammen av substantivet, heller enn ved NumP-projeksjonen. Hun begrunner det med at mange suffikser ser ut til å være knyttet til en bestemt genus. For eksempel gir suffikset *-ing* normalt hunkjønnssubstantiv, og det er dermed grunn til å tro at det er dette suffikset som bærer genustrekket. Julien konkluderer dermed med at genustrekket finnes under N(2005: 3-4). Genustrekk er ikke relevant i denne oppgaven.

Figur (13)

For at substantivet også skal få definittrekket, må det flyttes videre opp i strukturen til en ny funksjonell projeksjon *nP*. Substantivet/kjernen flyttes foran PP-en og det possessive pronomenet. Det viser oss at substantivet har flyttet, men siden det kommer etter adjektivet, determinativet og tallordet, har det ikke flyttet helt opp til D. Substantivet har likevel fått et definittrekk, en suffiksert bestemt artikkel *-ne*, og står dermed i bestemt form. Det må dermed være en kjerne mellom adjektivet og NumP som genererer definittrekket. Julien kaller denne *n*. Hun mener at det i skandinavisk er obligatorisk flytting fra N til *n*, på samme måte som flytting fra V til *v* hos Chomsky (1995). For å få definittrekket, flytter da N+Num-komplekset videre opp til *nP*, se Figur (14) (Julien, 2005:4).

Figur (14)

3.3.3.2 Adjektiv i Juliens (2005) DP

Så kommer vi til plasseringen av adjektiv i Juliens (2005) analyse av nominalfrasen. I tidligere analyser av nominalfraser plasseres adjektiv som en kjerne mellom D og N, som for eksempel hos Abney (1987) (kapittel 3.3.1). Julien (2005) viser også blant annet til Delsing (1993) analyse av skandinaviske nominalfraser (kapittel 3.3.2.1) og mener det er problemer med denne analysen, der adjektivet også analyseres som en kjerne, men med NP som en høyrestilt spesifikator.

Hovedproblemet analysen ikke dekker, dukker opp i nominalfraser med flere adjektiv, eller adjektiv som modifiseres av gradsadverbial. Det kan være problematisk å ha adjektivet som en egen projeksjon på denne måten, da en kan tenke seg at et gradsadverbial vil modifisere alle adjektiv som følger. Julien viser til følgende eksempler:

(66) [[altfor heit] [sterk] kaffe]

Her danner *altfor* og *heit* en frase, siden *altfor* kun modifiserer *heit*. *Sterk* danner en frase alene.

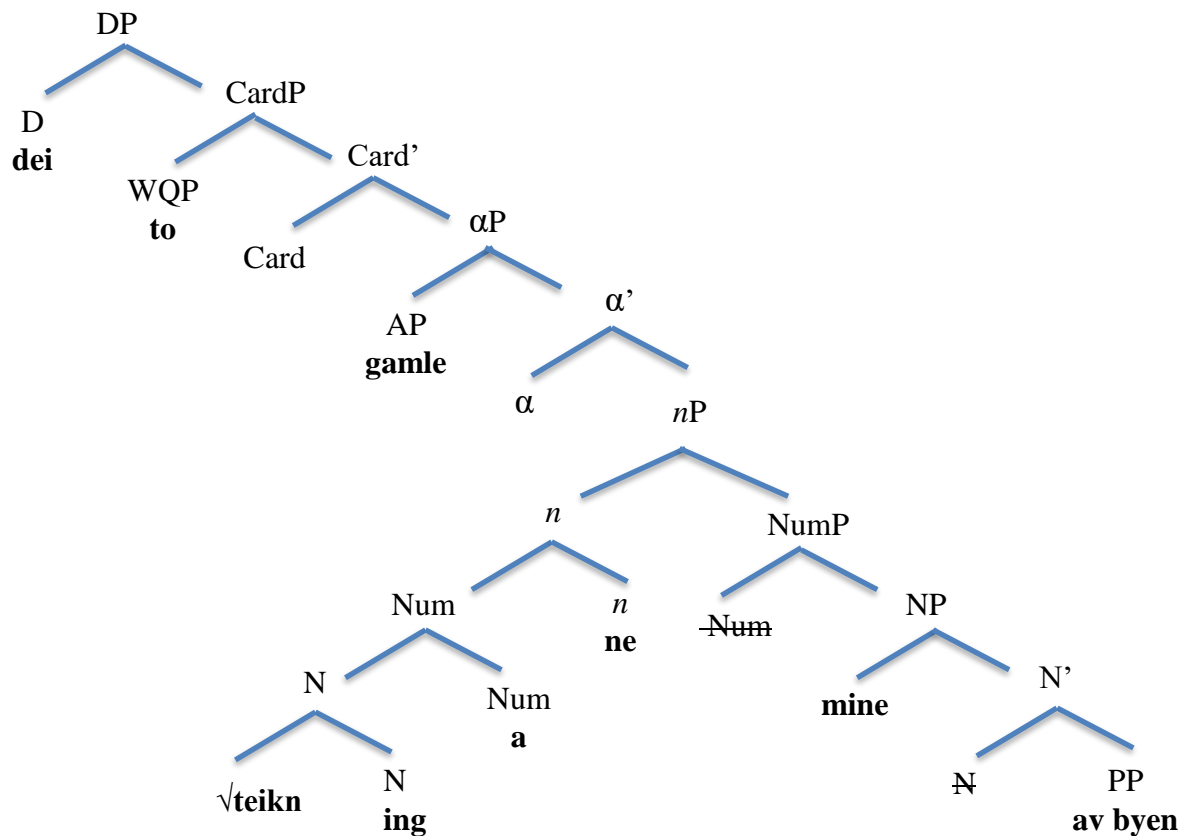
(67) [[altfor[heit og sterk]] kaffe]

(Julien, 2005 :8)

Her er to adjektiv koordinerte og et gradsadverb modifierer hele frasen. Dermed kan en trekke slutningen at adjektivene består av en kompleks frase, og modifikatoren må stå utenfor slik at den kan modifisere begge to. En analyse som plasserer adjektiv som kjerne på den utvidede nominal projeksjonen, eller ryggraden (*extended nominal projection*), som Abney (1987) eller Delsing (1993), får altså problemer når det kommer til å koordinere adjektivene. Julien går for Cinque (1994) sitt forslag om at AP er i spesifikatorposisjon til en egen funksjonell projeksjon på ryggraden i nominalfrasen (se kapittel 3.3.2.2). Bakgrunnen for den konklusjonen er at det finnes konstruksjoner i svenske og norske dialekter der en ubestemt artikkel kan forekomme etter prenominale adjektiv: *eit stort eit stygt eit hus*. Julien mener at artiklene i slike konstruksjoner er en realisering av funksjonelle kjerner som hun kaller α -kjerner (Olsen 2012:23-24, Julien 2005:8). Attributive adjektiv (AP) står altså i spesifikatorposisjon til den funksjonelle projeksjonen α , og ikke som kjerne på den nominale ryggraden. Se figur (15).

Over α -projeksjonen igjen finner man en CardP-kjerne for tallord og kvantorer. Både CardP og α P er kun tilstede når det leksikalsk materiale er tilgjengelig. DP kommer etter CardP, på toppen. En fullstendig struktur for eksempelfrasen ser dermed slik ut (Julien, 2005:11):

Figur (15)

I norske nominalfraser kongruerer alle elementene med hverandre. Julien forklarer dette ved at hver funksjonell projeksjon kongruerer med elementene som allerede er der. Kjernen *n* deler trekk med Num som også bærer et definittrekk. Dersom en α -kjerne slås sammen med *nP*, vil α -kjernen dele alle trekkene i *n*. Dersom en adjektivfrase settes inn i $\langle \text{spes}, \alpha P \rangle$ vil den få alle trekkene til α , og følgelig alle trekkene fra *n* (det samme for Card, WQP, D). Julien regner med at trekkoverføringen skjer via sonde-mål, i tråd med Chomsky (1999, 2001). Hun regner med at hver funksjonelle projeksjon er generert med et sett uvaluerte trekk, som må vurderes av et element med valuerte trekk. Kjernen i projeksjonen er sonden, som søker et mål – et element med valuerte trekk. Dette skjer innad i base-posisjonene i strukturen, og flytting er dermed ikke nødvendig (Julien 2005:12).

Jeg vil ta utgangspunkt i Juliens (2005) analyse av den skandinaviske nominalfrasen, i tillegg til Riksem (2016). Brita Ramsevik Riksem foreslår en eksoskeletal analysemodell når hun tar for seg amerikanorske nominalfraser i artikkelen *Language Mixing in American Norwegian Noun Phrases* (2016). Hun bygger dette i stor grad på Juliens (2005) modell og viderefører

blant annet den funksjonelle projeksjonen (αP) for adjektiv, men gjør likevel noen andre endringer. Jeg vil også bygge på Riksems (2016) modell, og videre vil denne bli beskrevet.

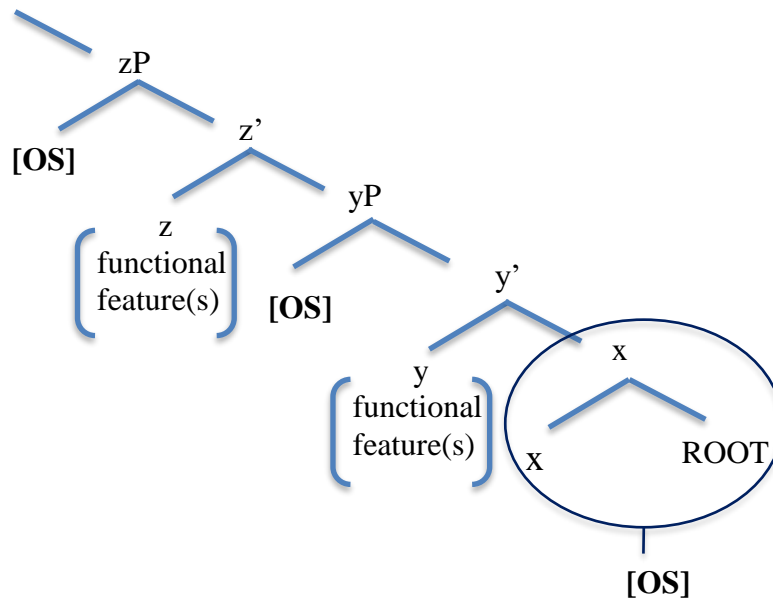
3.3.3.3 Riksems (2016) eksoskeletale DP

Riksem tar altså utgangspunkt i Juliens (2005) analyse og foreslår en eksoskeletal modell. Hun kaller den en *late-insertion* eksoskeletal modell, som vil si at hun regner med at den syntaktiske strukturen danner et skjelett (eller ramme, *template*) som bestemmer den morfosyntaktiske informasjonen i frasen (se kapittel 3.2 for bakgrunnen til den eksoskeletale tilnærmingen). De leksikalske elementene er satt inn på et sent stadie (*late insertion*) på bestemte plasser i strukturen (Riksem, 2016:7).

Man tenker seg at det abstrakte syntaktiske skjelettet består av to typer terminaler - røtter og funksjonelle trekk. Riksem (2016) regner med at røttene, de leksikalske elementene, er uten grammatiske trekk og tilhører dermed heller ikke en spesiell ordklasse før de blir satt inn i strukturen. Røttene får bestemte verdier eller trekk gjennom å bli kombinert med en kjerne som definerer dette. Ved siden av røttene består strukturen også av funksjonelle trekkmatriser som inneholder relevante syntaktiske trekk (Riksem, 2016:8).

Under ser man hvordan utgangspunktet for dette skjelettet blir. En rot, det vil si et tomt leksikalsk element (*ROOT*) kombineres med x som bestemmer ordklasse (= *categorizer*), og sammen utgjør de stammen x . Deretter har man funksjonelle projeksjoner som yP og zP , der funksjonelle trekk blir bestemt. Hvilke trekk som finnes i strukturen kommer an på hvilket språk det er snakk om. I en norsk nominalfrasestruktur vil trekkene definitiv, numerus og genus være tilstede.

Figur (16)

(Riksem, 2016: 10)

Dette er altså det første steget i prosessen. Strukturen kommer først, deretter settes leksikalske elementer inn i strukturen – i *Spell-Out* (Riksem, 2016:9). De leksikalske elementene settes inn på ”åpne plasser” i strukturen, *open slots* (OS). Over ser man hvordan funksjonelle kjerner (z, y) inneholder funksjonelle trekk(matriser), mens spesifikatorer og stammen utgjør *open slots* (OS).

3.3.3.4 Norsk DP, basert på Julien(2005)

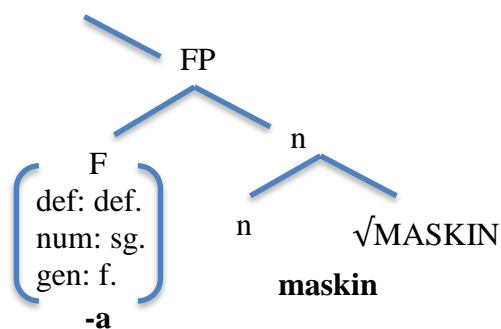
Med utgangspunkt i dette, formulerer Riksem en eksoskeletal model for nominalfraser i norsk. I artikkelen er målet at den skal kunne brukes til å analysere amerikanorske nominalfraser. Hun bygger dette i stor grad på Juliens (2005) analyse, men gjør noen forandringer. Riksem tar utgangspunkt i en mindre kompleks frase når hun forklarer analysen sin, nemlig: *den gamle maskina*, som består av en bestemt artikkel, et adjektiv og et substantiv (Riksem, 2016:11).

Riksem (2016) begynner også på bunnen av strukturen, utgangspunktet er som hos Julien (2005). Roten *maskin* kombineres med en funksjonell kjerne *n* som bestemmer kategorien og som sammen utgjør stammen *maskin*. Dette skjer altså på samme måte som da roten *teikn* ble kombinert med suffikset *-ing* hos Julien (2005). Hos Julien vil deretter stammen flyttes opp i

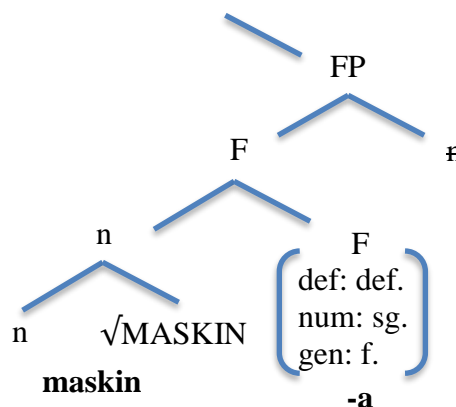
strukturen for å få definitt- og numerustrekk, under *nP* og *NumP* – men dette blir gjort litt annerledes hos Riksem. Riksem samler alle funksjonelle trekk i én funksjonell projeksjon FP.

Stammen blir fortsatt flyttet på samme måte til F, for å få alle trekk (definit, numerus, genus).

Figur (17)

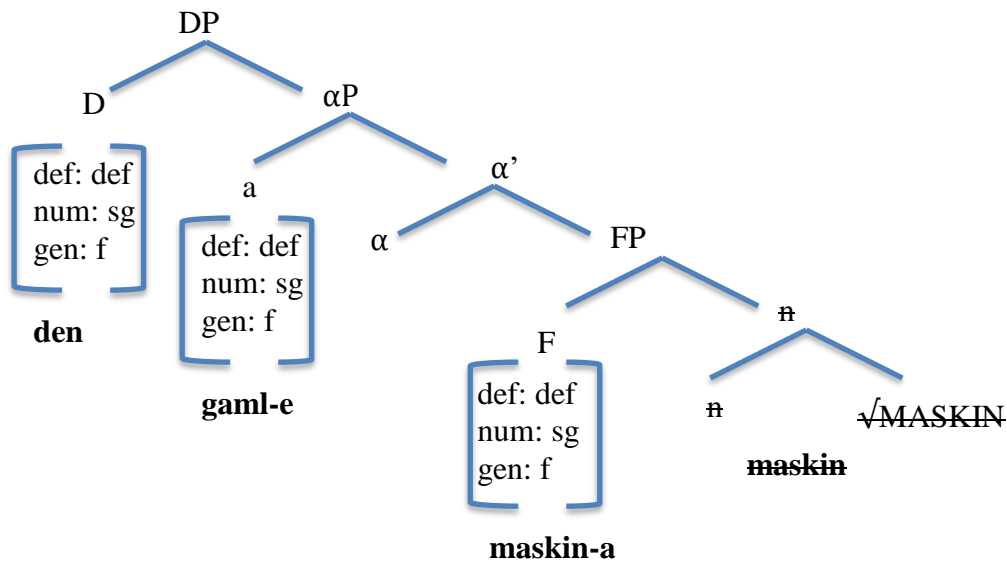
Figur (18)

(Riksem, 2016:13)

Som hos Julien (2005), regner Riksem (2016) med at strukturen inneholder projeksjonene αP og *CardP* når det leksikalske materialet er tilstede. Adjektiv og kvantorer utgjør egne fraser i spesifikatorposisjonen til αP og *CardP*. På toppen av strukturen finner vi DP. I kjerneposisjonen finner vi en samling (*bundle*) av uvaluerte trekk som korresponderer til de vi finner under F. Disse finnes også under αP /*CardP* og de blir valuerte gjennom sonde-mål (Riksem 2016: 12-14). I strukturen under ser man hvordan eksempelsetningen er satt inn i en komplett struktur, da med leksikalske elementer og valuerte trekk.

Figur (19)

(Riksem, 2016:14)

3.3.4 Konklusjon analyse av attributive adjektiv

I dette kapittelet har vi sett ulike analyser av adjektiv i nominalfrasen. Vi har sett at Abney (1987) foreslo å analysere attributive adjektiv som kjerne i en egen projeksjon AP mellom DP og NP. Delsing (1993) analyserer NP-en som en høyrestilt spesifikator til AP, istedenfor som et komplement til A, som hos Abney (1987). Cinque (1994) foreslår heller en analyse der et prenominalt adjektiv analyseres som spesifikator til en funksjonell projeksjon mellom N og D. Han regner med at adjektiv blir generert i spesifikatorposisjonen til forskjellige funksjonelle projeksjoner mellom N og D. I disse analysene er får adjektivet trekk gjennom kjerne-spesifikator-relasjoner.

Julien (2005) tar med seg ideen om forskjellige funksjonelle projeksjoner i DP-en når hun tar for seg den skandinaviske DP-en. I Juliens analyse står hver projeksjon for forskjellige trekk. En rot kombineres med et nominalt suffiks som sammen utgjør nomenet. Hos Julien vil deretter stammen flyttes opp i strukturen for å få bestemthets- og numerustrekk, under n P og NumP . Trekkene i de funksjonelle projeksjonene blir valuert gjennom sonde-mål. Dette blir gjort litt annerledes i Riksems (2016) eksoskeletale analyse. Strukturen er noe forenklet fra Juliens (2005) på den måten at Riksem utelater en del av Juliens projeksjoner. Riksem samler i stedet alle funksjonelle trekk i én funksjonell projeksjon FP, men) blir stammen altså flyttet til F, på

samme måte som hos Julien(2005), for å få alle trekk (definit, numerus, genus). De blir også her valuerte gjennom en sonde-mål-prosess.

4. Analyse

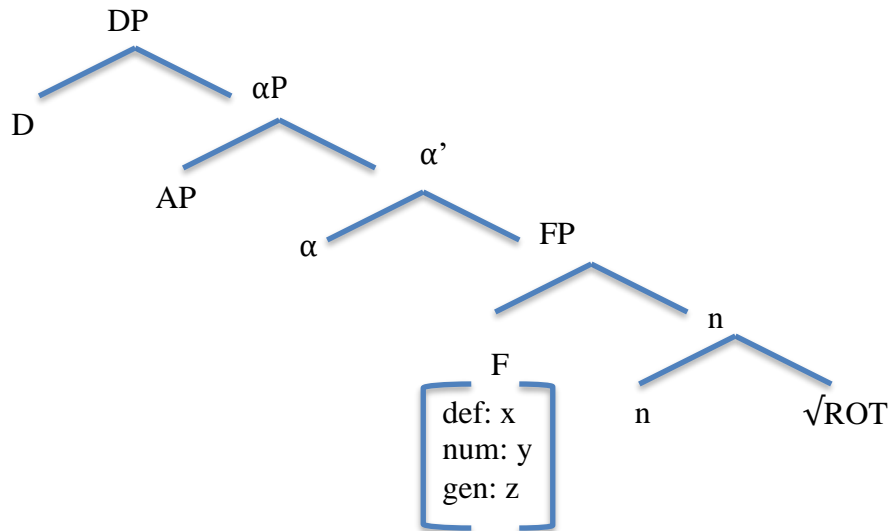
Frem til nå har vi sett på materiale (kapittel 2) som har vist oss at attributive adjektiv og predikative adjektiv er strukturelt ulike. I kapittel 3 så flere analyser av attributive adjektiv, noen som mener attributive og predikative adjektiv kan analyseres på samme måte (Delsing (1993) i kapittel 3.3.2.1) og andre som mener de er strukturelt ulike (Cinque (1994)). Jeg vil regne med det siste alternativet og baserer meg på at attributive adjektiv bør analyseres som spesifikator i en funksjonell projeksjon mellom D og N. Vi har også sett hvordan dette fungerer i en eksoskeletal analyse (Riksem (2016)).

Videre vil jeg se på hvordan predikative adjektiv kan analyseres, og foreslå en eksoskeletal analyse av adjektiv som behandler selve adjektivet likt i begge posisjoner, og forklarer de strukturelle ulikhetene ved å vise til nettopp den syntaktiske strukturen. I kapittel 4.1 vil jeg presentere utgangspunktet for hvordan jeg vil analysere attributive adjektiv. Så vil jeg se på en mulig analyse av predikative adjektiv i kapittel 4.2 som jeg, i kapittel 4.3, vil sette i sammenheng med analysen fra kapittel 4.2. I kapittel 4.4 vil jeg vise hvordan analysen også kan forklare eksemplene på semantisk kongruens som vi så i kapittel 2.

4.1 Analyse av attributive adjektiv

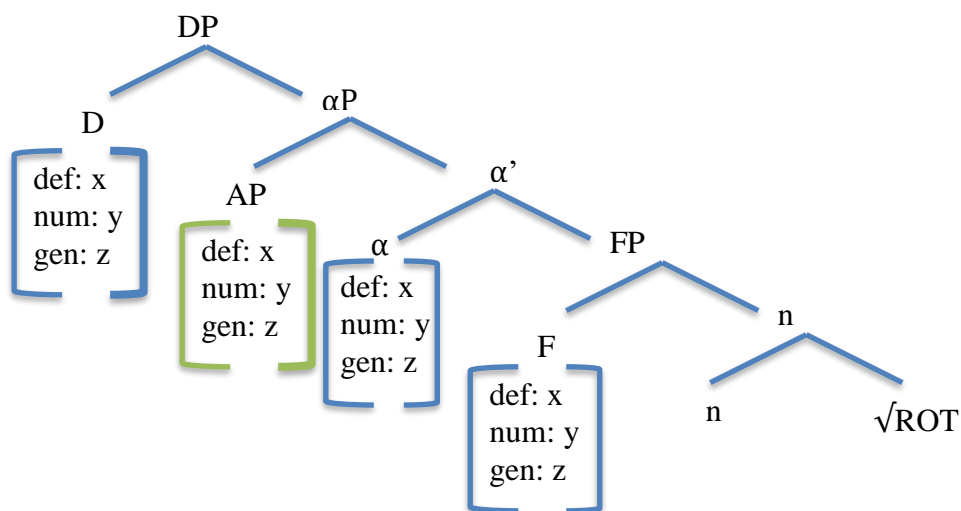
Jeg vil bygge på Juliens (2005) og Riksems (2016) analyser i denne oppgaven, og jeg regner i utgangspunktet med den samme strukturen og de samme mekanismene. Siden tema for oppgaven min er adjektiv og formålet ikke er å undersøke hele DP-strukturen, vil jeg ta utgangspunkt i den forenklete strukturen til Riksem (2016). Det vil si at trekkene definitiv, numerus, genus er samlet under én funksjonell projeksjon FP. Der finner vi uvaluerte trekk som blir valuert av nomenet. Utgangspunktet for analysen av en DP-frase med et attributivt adjektiv blir som følger:

Figur (20)

Under F ligger altså uvaluerte trekk som hører til i en norsk DP – definit, numerus og genus, og de er da bestemt av strukturen. Disse blir valuert i forbindelse med innsetting av et leksikalsk element – en rot ($\sqrt{\text{ROT}}$). På samme måte som hos Riksem (2016), regner jeg også med at AP (a hos Riksem) utgjør en egen frase i spesifikatorposisjonen til αP . De funksjonelle projeksjonene, det vil si αP , deler trekkmatrisen og uvaluerte trekk med F. Og AP vil igjen ”kopiere” valuerte trekk som finnes i αP , på denne måten (grønn kopi av α/F):

Figur (21)

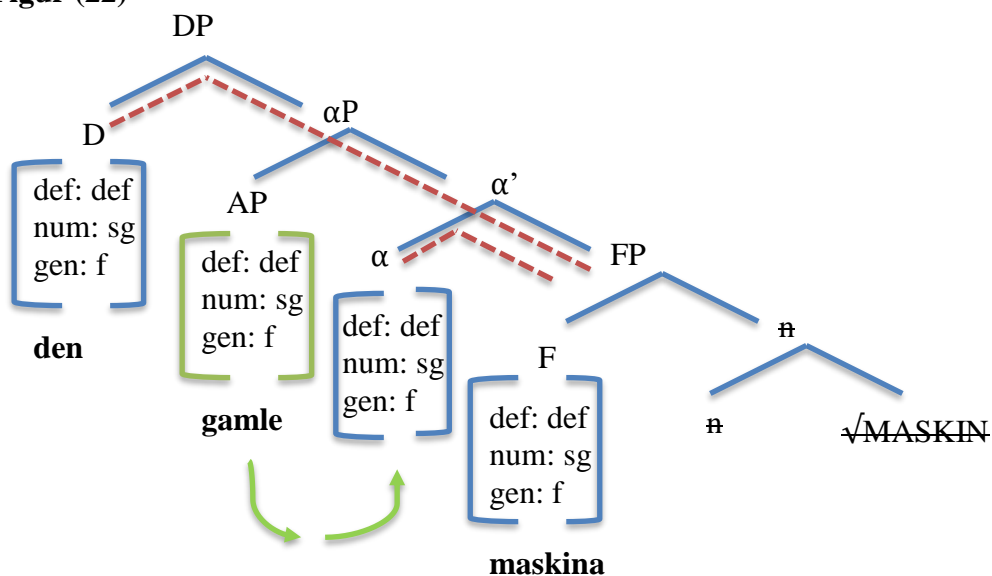

Dette er altså strukturen før innsetting av leksikalsk materiale. Strukturen bestemmer hvilke trekk som finnes i DP-en, og hvilke verdier de blir valuert til å være kommer frem med innsetting av nomenet i n og flytting videre til F. De funksjonelle projeksjonene (i dette tilfellet:

DP og α P) kopierer altså trekkmatrisen de finner i F, og senere kopierer de (gjennom sonde-mål) verdiene i F som da er valuert. De uvaluerte trekkene i FP blir valuerte når nomenet under n flyttes til F. De uvaluerte trekkene i D og α P (kopier av F) blir valuerte via sonde-mål. De sonderer nedover i strukturen til de finner de nå valuerte trekkene i FP, som vist i struktur (50?) med rød stiplet linje, med eksempelfrasen *den gamle maskina*.

Når den funksjonelle projeksjonen α P har fått valuerte trekk vil adjektivet i <spes, α P> ”kopiere” disse trekkene, som vist med grønne piler i strukturen (22).

Figur (22)

Denne analysen av DP og attributive adjektiv vil jeg ta med meg videre i oppgaven. Dette er en eksoskeletal analyse der trekkene avgjøres av strukturen, før leksikalsk materiale settes inn. Trekkene hos attributive adjektiv er avgjort av strukturen og det leksikalske elementet som valuerer trekkene i F. Adjektivet i seg selv er uten trekk, men det får trekk via den funksjonelle projeksjonen α P.

Videre i oppgaven vil jeg ta for meg predikative adjektiv, for deretter og komme tilbake til attributive adjektiv og sette predikative adjektiv i sammenheng med denne analysen.

4.2 Predikative adjektiv

I dette kapittelet skal jeg se komme inn på analyse av predikative adjektiv. Jeg vil foreslå at det finnes en Agr-projeksjon i setninger med predikative adjektiv i kapittel 4.2.2 og i kapittel 4.2.3 vil jeg beskrive Velles (2016) analyse som foreslår noe av det samme. I kapittel 4.2.4 presenterer jeg min analysemodell av predikative adjektiv. I kapittel 4.3. setter jeg den analysen i sammenheng med analysen av attributive adjektiv fra kapittel 4.1.

4.2.1 Intro kongruens hos predikative adjektiv

Frem til nå har vi sett mest på hvordan attributive adjektiv kongruerer i numerus, genus og definititt i en DP. Nå skal vi se på hvordan dette er hos predikative adjektiv. Som vi så i kapittel 2, er det en hel del uregelmessigheter når det gjelder predikative adjektiv, og en del regelmessige ulikheter mellom de attributive og predikative adjektivene. Ut ifra dette kan vi identifisere noen interessante problemområder.

En tydelig forskjell mellom attributive og predikative adjektiv er hvilke trekk de har og ikke har. For mens de attributive adjektivene alltid bøyes i numerus, genus og definititt, bøyes de predikative adjektivene aldri i definititt. Dersom de har synlige genustrekk, bøyes de alltid i genus, og som oftest i numerus. Numerustrekket kan også forsvinne, spesielt i mange dialektale varianter. Predikative adjektiv virker altså å ha en noe “løsere” kongruens enn de attributive, men dette er flere, ulike aspekter som trenger forskjellige analyser. Det at de predikative adjektivene aldri bøyes i definititt, er et konsekvent kjennetegn og tyder på at de er strukturelt ulike de attributive adjektivene. Vi skal se nærmere på dette.

Hvis vi går tilbake og ser på hvordan adjektiv bøyes sterkt eller svakt, ser vi noen grunnleggende forskjeller mellom attributive og predikative adjektiv. Svak bøyning brukes i attributiv posisjon i defintitte nominalfraser:

(68) Det store **huset**
Det [n.sg.def] stor-e [n.sg.def] hus-et [n.sg.def].

(69) Den store **bilen**
Den [m.sg.def] stor-e [m.sg.def] bil-en [m.sg.def].

Sterk bøyning brukes i attributiv posisjon i indefinitte nominalfraser og i predikativ posisjon. Indefinitte nominalfraser har full samsvarsbøyning:

- (70) Ei **lita** jente
Ei [f.sg.indef] lit-a [f.sg.indef] jente [f.sg.indef]
- (71) En **liten** gutt
En [m.sg.indef] lit-en [m.sg.indef] gutt [m.sg.indef]

Adjektiv i predikativ posisjon bøyes alltid sterkt (indefinit), også når basen er definit:

- (72) **Gutten** er fin-Ø.
Gutten [m.sg.def] er fin- [f./m.sg.indef]
- (73) **Huset** er fint.
Huset [n.sg.def] er fin-t [n.sg.indef].
- (74) **Jentene** er fine.
Jent-ene [f.pl.def] er fin-e [f./m.pl.indef].

Både sterk og svak bøyning brukes i attributiv posisjon, men i predikativ posisjon brukes bare sterk bøyning (indefinit), (75), (76). Det vil si at adjektiv i predikativ posisjon alltid bøyes sterkt (indefinit), og samsvarer dermed ikke i definit, selv om basen (subjektet) har dette trekket. Selv om subjektet (som adjektivet kongruerer med) er definit, vil et predikativt adjektiv aldri være det (77), (78):

- (75) Et fortidsminne er gammelt.
Et fortidsminne [n.sg.indef] er gammelt [n.sg.indef]
- (76) *Et fortidsminne er gamle.
Et fortidsminne [n.sg.indef] er gamle [n.sg.def]
- (77) Fortidsminnet er gammelt.
Fortidsminnet [n.sg.def] er gammelt [n.sg.indef].
- (78) *Fortidsminnet er gamle.
Fortidsminnet [n.sg.def] er gamle [n.sg.def] .
- (79) Det gamle fortidsminnet
Det [n.sg.def] gamle [n.sg.def] fortidsminnet [n.sg.def]
- (80) *Det gammelt fortidsminnet
Det [n.sg.def] gammelt [n.sg.indef] fortidsminnet [n.sg.def]

Hvis man flytter det predikative adjektivet til attributiv posisjon - gjør (77) om til (80), ser vi at det ikke er mulig. I attributiv posisjon må adjektivet kongruere med substantivet i definit (79). Siden dette er grunnleggende trekk som er ulike mellom attributive og predikative adjektiv, er det rimelig å anta at de er strukturelt forskjellige, og at hvilke trekk adjektiv får, er avhengig av plasseringen i strukturen. Predikative adjektiv er altså grunnleggende forskjellig fra attributive adjektiv, ikke bare i tilfeller med semantisk kongruens eller bortfall av numerustrekk.

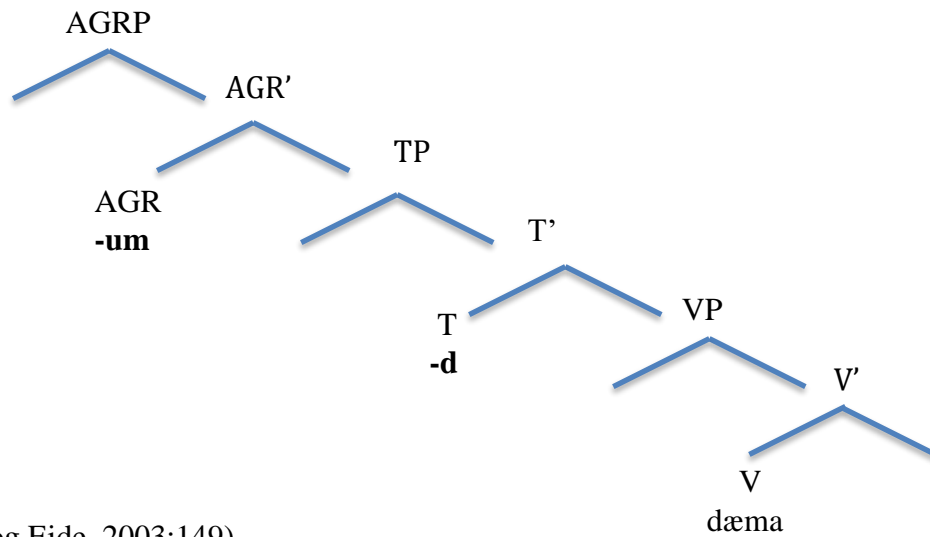
4.2.2 En mulig Agr-projeksjon

Vi har sett på hvordan attributive adjektiv kongruerer med substantivet det står til, og vi har sett at det er faktorer som antyder at predikative adjektiv er strukturelt ulike de attributive adjektivene. Likevel er grunnregelen at predikative adjektiv kongruerer med leddet det står til: ”Hovudregelen i norsk er at eit adjektiv som predikativ samsvarar med predikasjonsbasen i genus og tal” (Faarlund et al., 1997: 764). Og i de fleste tilfeller vil det stemme når det kommer til nettopp genus og numerus. Men hvordan fungerer kongruens mellom et subjekt (base) og et predikativt adjektiv?

En mulighet er at det finnes en Agr-projeksjon i den syntaktiske strukturen¹⁷. I språk der man har synlig subjekt-verb-kongruens er det vanlig å regne med en egen Agr-projeksjon (Agr for *agreement*) som står for denne kongruensen. Dette gjelder for eksempel for islandsk som har subjekt-verb-kongruens. Under kan vi se hvordan Agr-projeksjonen kommer over tempus-projeksjonen i strukturen.

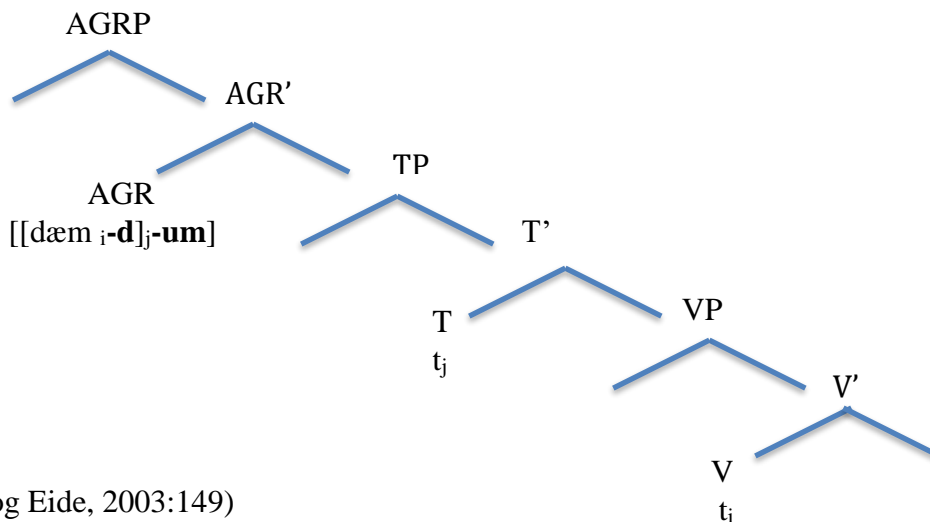
¹⁷ I ”klassisk” minimalisme regnet man gjerne med to Agr-projeksjoner i strukturen – én for objektskongruens (AgrO) og én for subjektskongruens (AgrS). Senere har det vært uenighet rundt Agr-projeksjonen, om hvorvidt det er rimelig å anta at trekk for kongruens projiserer egne Agr-projeksjoner og om man bør bruke den/dem (Åfarli & Eide, 2003: 86).

Figur (23)

(Åfarli og Eide, 2003:149)

Figur (24)

(Åfarli og Eide, 2003:149)

Verbet flytter til T for å få tempus – som kommer til uttrykk gjennom preteritumsendelsen **-d**, og deretter til AGR for å få kongruenstrekket for person og numerus – med endelsen **-um** for 1. person flertall. AGR er plassert over T i strukturen på grunn av rekkefølgen på verbets bøyingsendelser. Speilprinsippet (*Baker's Mirror Principle*) sier at rekkefølgen på bøyingsendelsene viser hvilken rekkefølge trekkene har i strukturen. Når tempustrekket er nærmere verbstammen enn kongruenstrekket, må verbet ha vært innom T før AGR (Åfarli & Eide, 2003:148). Subjektet må også innom AGR for å sikre kongruens mellom subjektet og verbet, og subjektet flyttes til <spes, AGRP> (Åfarli & Eide, 2003: 147 – 51). Norsk har ikke

subjekt-verb-kongruens, men norsk har synlig kongruensmorfologi mellom for eksempel predikative adjektiv som kongruerer med et subjekt. På bakgrunn av det kan man anta at det finnes en Agr-projeksjon i slike setninger også i norsk. Den vil delvis fungere på samme måten som denne Agr-projeksjonen, men vil ikke være på samme plass i strukturen som i figurene her (23)/(24). Det henger sammen med at det ikke er snakk om subjekt-verb-kongruens i norsk, men kongruens med et predikativt adjektiv. Flere (Aksnes, 2003; Åfarli, 2013) har foreslått at det finnes en Agr-projeksjon som står for partisippkongruens som er tilsvarende kongruens med et predikativt adjektiv. I neste del skal vi se på en slik analyse.

4.2.3 Velles (2016) analyse av partisippkongruens

Ingvil Håberg Velle skriver i sin masteroppgave *Partisippkongruens og formelle subjekt i herøydialekta* (2016) om partisippkongruens. Partisipper er på mange måter som predikative adjektiv. På bakgrunn av at det finnes synlig kongruensmorfologi mellom predikative adjektiv og perfektum partisipp på den ene siden og nominalfrasen de står til på den andre siden, foreslår Velle at det finnes nettopp en Agr-projeksjon i strukturen.

Målet for Velles avhandling er å gi en analyse av partisippers kongruens med enten et formelt subjekt eller en postverbal DP i presenteringssetninger og upersonlige passivkonstruksjoner. Både upersonlig passivkonstruksjoner og presenteringssetninger er upersonlige setningstyper, det vil si at de ikke har noe naturlig innholdssubjekt. På norsk har man et subjektskrav som innebærer at subjektsplassen må fylles også i setninger som ikke har et naturlig subjekt – enten ved å flytte frem et annet ledd (DP-løfting), eller å sette inn et formelt (tomt) subjekt (det – innsetting). *Det* er det mest brukte formelle subjektet, men *der* eller *her* kan også stå på subjektsplassen som innholdsløse subjekt. I Velles problemstilling er de formelle subjektene *det* og *der* sentrale for hvordan partisippet kongruerer eller ikke kongruerer med subjektet.

Velle tar utgangspunkt i *hypotesen om partisippkongruens*, som også Aksnes (2003) og Åfarli (2013) arbeider ut i fra: ”Perfektum partisipp kongruerer med «det» når «det» er formelt subjekt, men med den postverbale DP-en når «der» er formelt subjekt” (Velle, 2016: 3). Velle tar altså utgangspunkt i dette i prosjektet sitt når hun tar for seg partisippkongruens i Herøydialekta. Etter hypotesen om partisippkongruens bør brukere av Herøydialekta produsere setninger etter dette monsteret og oppfatte de som grammatikalsk riktige:

- 1a) Det vart skote ei ku
- 1b) Det vart skote ein okse
- 1c) Det vart skote eit dyr
- 1d) Det vart skote fleire kyr/oksar/dyr
- 2a) Der vart skota ei ku
- 2b) Der vart skoten ein okse
- 2c) Der vart skote eit dyr
- 2d) Der vart skotne fleire kyr/oksar/dyr

Her ser man at bøyingsmorfologien på partisippformen er ulik avhengig av bruken av *det* eller *der* som formelt subjekt. Setninger som ikke stemmer med hypotesen om partisippkongruens, bør bli vurdert som ugrammatikalske som for eksempel **Det vart skota ei ku* eller **Der vart skote ei ku* (Velle, 2016:3).

4.2.3.1 Partisipper og adjektiv

Velles analyse av partisippkongruens antyder at det samme kan gjelde for predikative adjektiv i og med at partisipper og adjektiv er like. Velle påpeker også dette. Perfektum partisipp blir ofte kalt en adjektivisk form av verbet og følger adjektivs kongruensbøying. Både perfektum partisipp og adjektiv kan stå i attributiv og predikativ posisjon.

Velle gir følgende eksempler på hvordan adjektiv *frykteleg* og partisipp *skrive* på samme vis kongruerer med basen, en DP (spel, brev). Først i attributiv posisjon (3), så i predikativ posisjon (5):

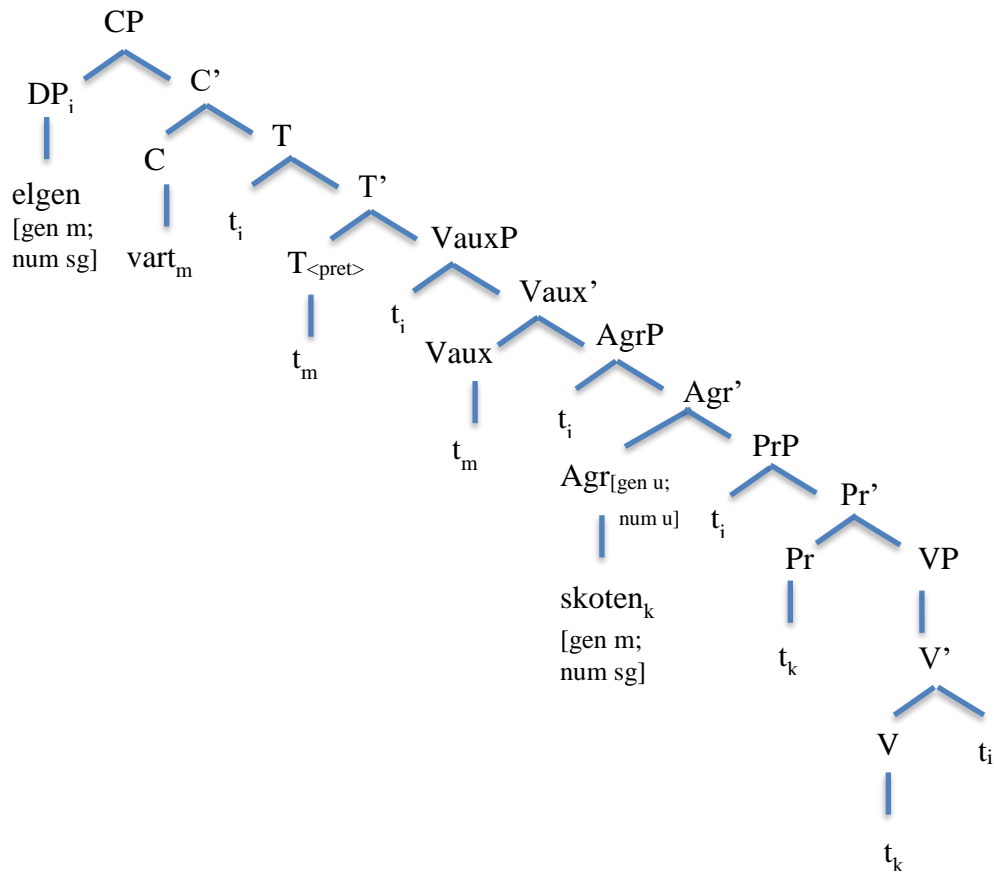
- ”3a) Eit frykteleg spel – det fryktelege spelet – fleire fryktelege spel
 - 3b) Eit skrive brev – det skrivne brevet – fleire skrivne brev
 - 5a) Spelet var frykteleg – spela var fryktelege
 - 5b) Brevet var skrive – breva var skrivne ”
- (Velle, 2016:13)

Partisipper er altså til forveksling lik adjektiver, og dermed er det interessant for min oppgave om kongruensbøying hos predikativ adjektiv å se på hvordan partisippkongruens har blitt analysert.

4.2.3.2 Velles (2016) analysemodell

Dette er analysemodellen Velle tar utgangspunkt i for å analysere setningene med partisippkongruens (Velle, 2016:5):

Figur (25)

Figuren viser en analyse av setningen *Elgen vart skoten* etter full derivasjon. Velles analyse tar utgangspunkt i *Prinsipp- og parameter teorien* slik han er presentert i Åfarli & Eide (2003), med nokre minimalistetrekk” (Velle, 2016: 3-5). Grunnstrukturen er CP-TP-PrP-VP, der CP er domenet for leddstilling, TP er domenet for tempus og finitthet, PrP for proposisjonsdanning, og VP er domenet for argumentstrukturen. (Velle 2016: 3-5) I tillegg har analysen en Vaux-projeksjon (verb auxiliary) for hjelpeverb, og en Agr-projeksjon for kongruens.

Nederst i strukturen finner vi V-projeksjonen, der hovedverbet er generert i V-kjernen, og <komp, VP > gir plass til et direkte objekt. Over VP er Pr-projeksjonen, der subjektet er generert

i <spes, PrP>. Alle <spes, kjerne> - posisjonene fra <spes, PrP> til <spes, TP> er subjektsposisjoner som må fylles i løpet av derivasjonen, i figuren ser vi hvordan disse posisjonene fylles av sporet (t_i) til DP-en *elgen*.

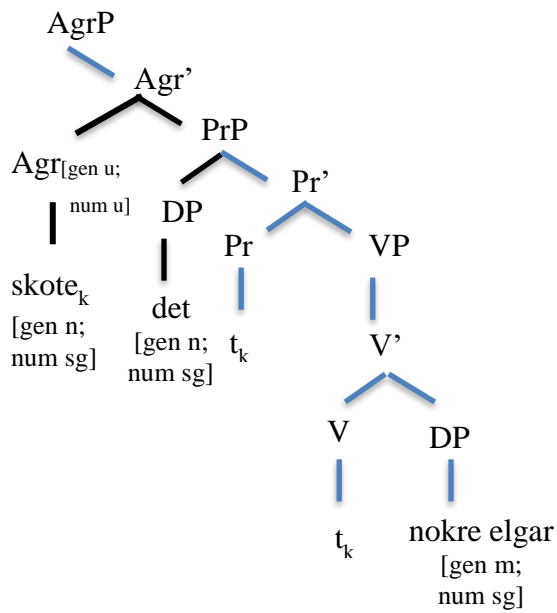
4.2.3.3 Velles (2016) Agr-projeksjon

Etter Pr-projeksjonen kommer Agr-projeksjonen, som står for *agreement* eller kongruens. Agr-projeksjonen er tilstede i strukturen fordi det er synlig morfologisk kongruens mellom partisippet og en DP (her *elgen*). Velle regner med at det finnes uvaluerte kongruenstrekk i Agr-kjernen som søker etter å bli valuerte i løpet av derivasjonen. Velle viser til hvordan Åfarli (2013) oppsummerer valuering av trekk i forbindelse med partisippkongruens:

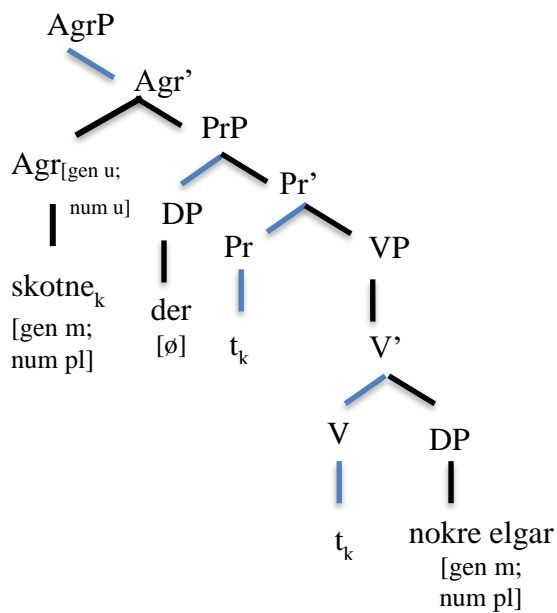
- ”a) Eit partisipp i ein gitt språkvariant kan eller kan ikkje ha uvaluerte verbkongruenstrekk.
 - b) Eit partisipp har verbkongruenstrekk berre viss slike trekk er morfologisk synlege i språkvarianten.
 - c) Uvaluerte verbkongruenstrekk i eit partisipp må bli valuerte av kongruenstrekk i ein DP.
 - d) Kongruenstrekk i DP-ar er inherent valuerte.”
- (Velle, 2016: 21)

Med figur (26) og (27) viser Velle hvordan de uvaluerte trekkene i Agr-kjernen blir valuerte. De uvaluerte trekkene søker nedover i strukturen til den nærmeste DP-en med relevante trekk. Dersom *det* er formelt subjekt, vil partisippet kongruere med *det* i <spes, PrP> som i Figur 10 og det uvaluerte partisippet blir valuert av trekkene i DP-en *det*. Dersom *der* er formelt subjekt, vil trekkene fortsette å søke nedover i treet, siden *der* ikke har relevante trekk som kan valuere trekkene i Agr-kjernen, og finne den postverbale DP-en *nokre elgar*, som har relevante trekk. Da vil trekkene i DP-en *nokre elgar* valuere trekkene i Agr-kjernen og partisippet vil kongruere med den postverbale DP-en og ikke det formelle subjektet *der*. Velle antar også at partisippet flyttes opp til Agr-kjernen.

Figur (26)

Figur (27)

Etter AgrP kommer en Vaux-projeksjon, der hjelpeverbet genereres i Vaux-kjernen, og deretter kommer TP og CP på toppen. I løpet av oppgaven sin justerer Velle denne analysemodellen og foreslår blant annet at AgrP kan komme før PrP i visse varieteter.

4.2.4 Analysemodell predikative adjektiv

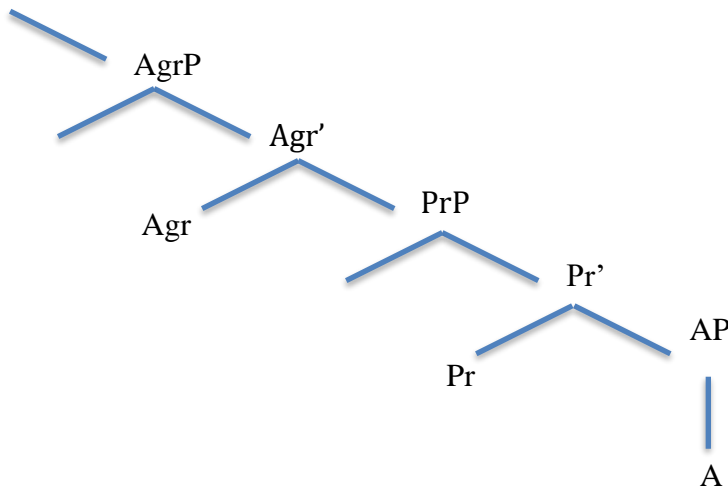
Med utgangspunkt i analysen til Velle (2015), vil jeg også regne med at det finnes en Agr-projeksjon i setninger med predikative adjektiv. Siden predikative adjektiv har synlig bøyingsmorfologi, bør det være en rimelig antakelse. Det er likevel noen aspekter som er ulike mellom Velles og min analyse. Én av dem er at Velle ikke trenger å ta hensyn til definitttrekket da det ikke er relevant for problemstillingen hennes, og hun velger rett og slett å se helt bort ifra det i analysen. Den grunnleggende forskjellen mellom attributive adjektiv (som kongruerer definittt) og predikative adjektiv (som aldri har definitttrekk) er sentral i min analyse, og dette er noe jeg må ta hensyn til. Et annet aspekt som gjør analysen ulik er forskjellen mellom adjektiv og partisipper når det gjelder argumentstruktur.

4.2.4.1 Agr-projeksjon i setninger med predikative adjektiv

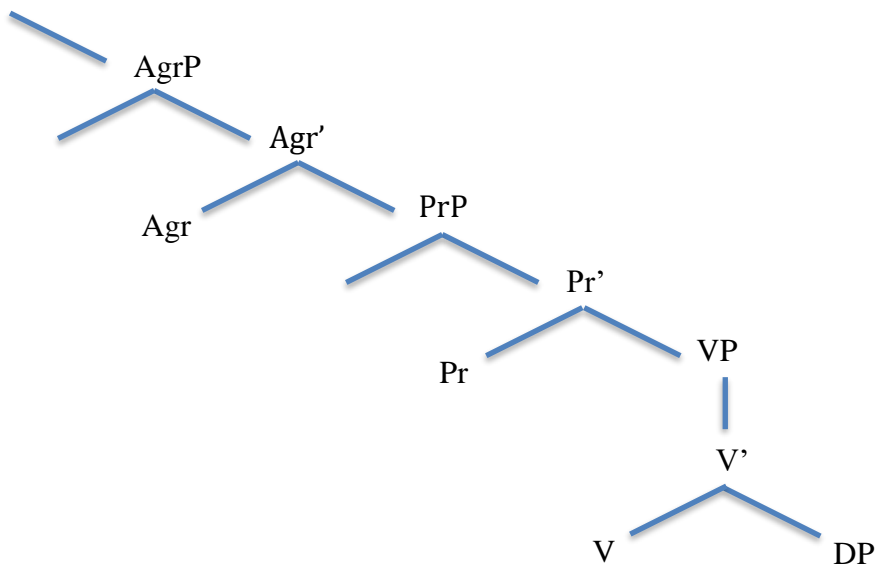
Jeg vil ta utgangspunkt i Velles analyse og legge denne analysen så nær den som mulig, men som nevnt er det likevel noen aspekter som blir ulike. Et aspekt er at de partisippene Velle tar for seg er verb, riktignok i en adjektivisk form, men likevel verb, og de er hovedverb i setningene de opptrer i. De genereres i V-kjernen. Predikative adjektiv er ikke verb og genereres dermed ikke i V-kjernen. I tillegg vil hovedverbet i setninger med predikative adjektiv nødvendigvis være et kopula – som oftest *å være* – som har spesielle egenskaper.

Predikative adjektiv genereres altså ikke som partisipper i V-kjernen, men hører til i en egen adjektivfrase (AP) nederst i strukturen. Nederst i strukturen for setninger med predikative adjektiv finner vi dermed en AP (28), og ikke en V-projeksjon (29).

Figur (28)

Figur (29)

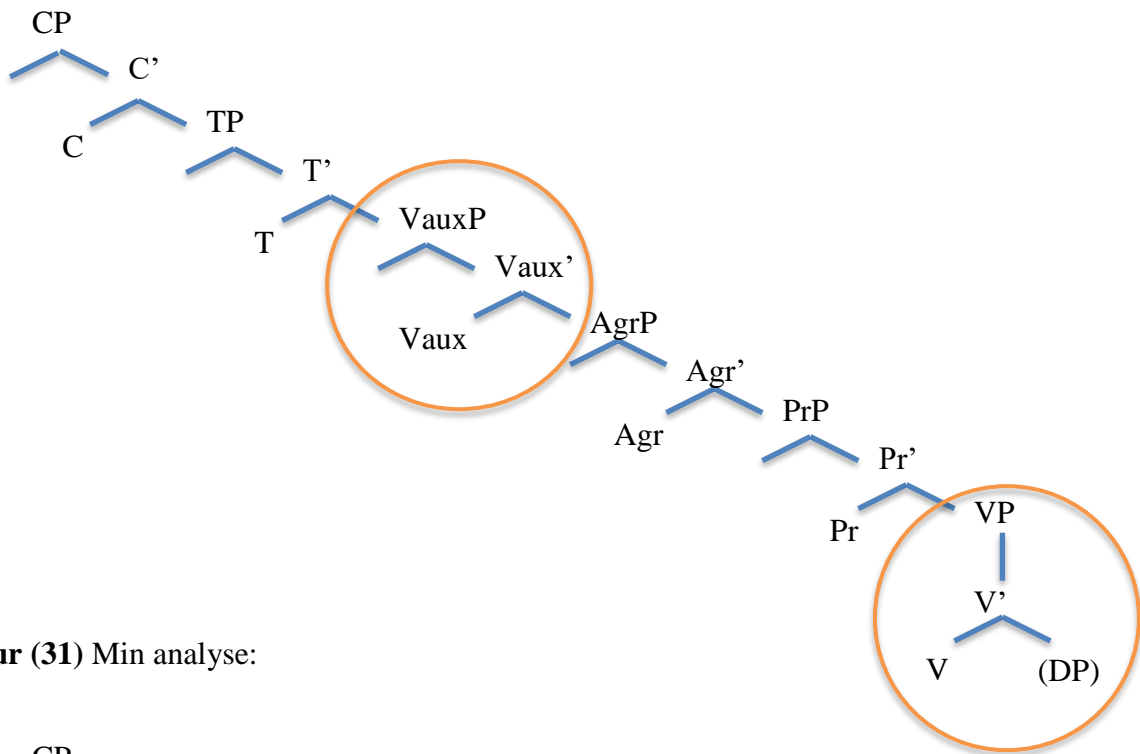

Over AP finner vi Pr-projeksjonen, der subjektet er generert i <spes, PrP>, som hos Velle. Og på samme vis finner vi over Pr-projeksjonen en Agr-projeksjon, der AgrP står for kongruens mellom adjektivet og basen (subjektet). Over AgrP igjen finner vi en Vcop-projeksjon (for *copula*), der man vil forvente og finne en Vaux-projeksjon hos Velle, se (28) og (29). Jeg antar at kopula-verbet oppfører seg som et hjelpeverb, og jeg antar at det genereres direkte i Vcop-kjernen over Agr-projeksjonen. Over Vaux/Vcop-projeksjonen følger TP og CP-domenet som vanlig.

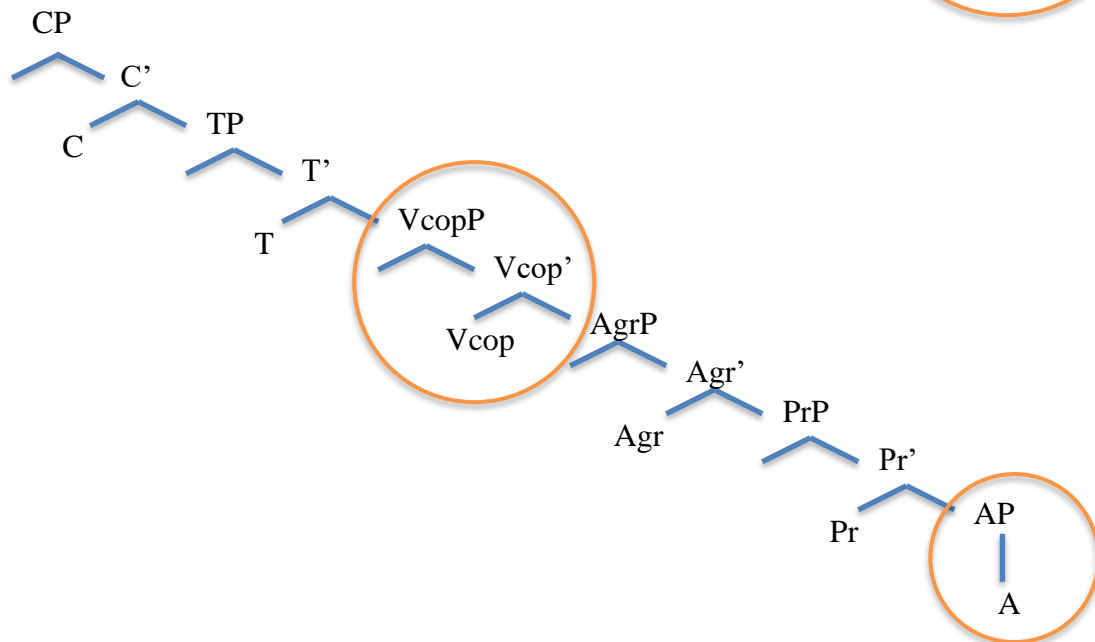
Dermed blir min struktur mest mulig parallell med Velles struktur. Likevel er Vaux-domenet og Vcop-domenet ulikt. Vaux-projeksjonen hos Velle er blitt en Vcop-projeksjon hos meg, på

grunn av kopulaverbets spesielle status. Dermed er det ingen VP nederst i strukturen her, men en AP, der vi finner det predikative adjektivet. I figurene under er grunnstrukturene satt opp mot hverandre og man ser tydelig at de er parallelle, de ulike domenene er markert i oransje:

Figur (30) Velles analyse:

Figur (31) Min analyse:

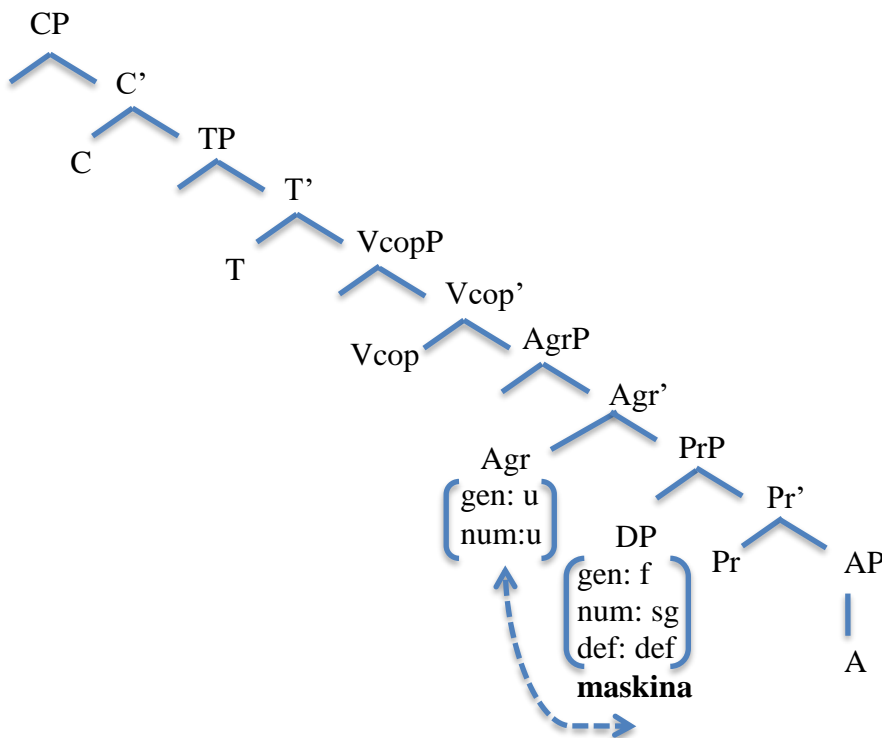
4.2.4.2 Trekkvaluering hos predikative adjektiv

Jeg tar utgangspunkt i at kongruens mellom subjekt og predikative adjektiv skjer på samme måte som hos partisippkongruensen i Velles analyse, så langt det lar seg gjøre. I Velles analyse blir partisippet flyttet til Agr-kjernen der det finnes uvaluerte trekk. De uvaluerte trekkene i Agr-kjernen sonderer nedover i strukturen til den finner et mål – hos Velle enten et formelt subjekt med relevante trekk i <spes, PrP> eller en postverbal DP. De uvaluerte trekkene i Agr-kjernen vil bli valuerte av de relevante trekkene den finner, de uvaluerte trekkene i partisippet blir dermed valuert, og partisippet kongruerer med enten et formelt subjekt eller en postverbal DP.

Jeg vil ta utgangspunkt i denne mekanismen og se på hvordan dette kan overføres til kongruens hos predikative adjektiv. Eksempelsetning: *Maskina er gammel.*

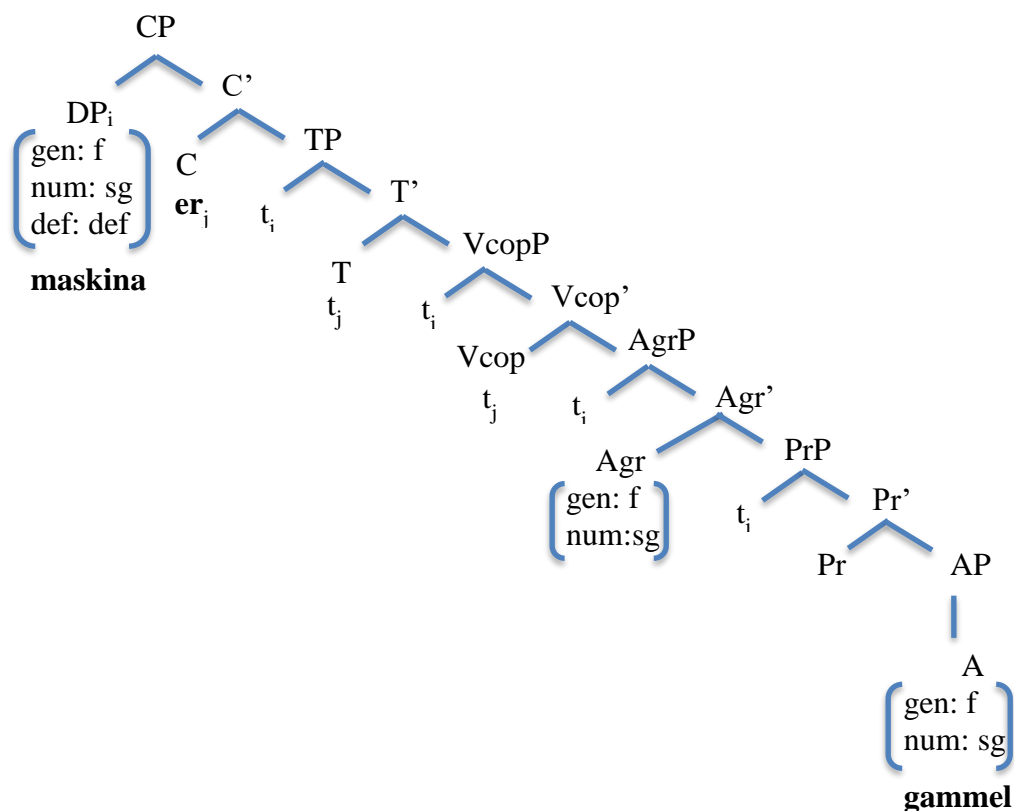
Som hos Velle finnes det uvaluerte trekk for genus og numerus i Agr-kjernen og subjektet genereres i <spes, PrP>. De uvaluerte trekkene i Agr-kjernen søker nedover i strukturen for å bli valuert, de vil finne subjektet, her DP-en *Maskina*, i <spes, PrP> og slik blir trekkene valuert. Subjektet flyttes videre gjennom strukturen på vanlig måte.

Figur (32)

Så langt har dermed de uvaluerte trekkene i Agr-kjernen blitt valuerte av subjektet og subjektet er på plass.

Figur (33)

Så er spørsmålet hvordan det predikative adjektivet også får disse trekkene. Hos Velle flyttes partisippet opp til Agr-kjernen, men dette ser ut til å være en dårlig løsning, og vi skal se nærmere på hvorfor.

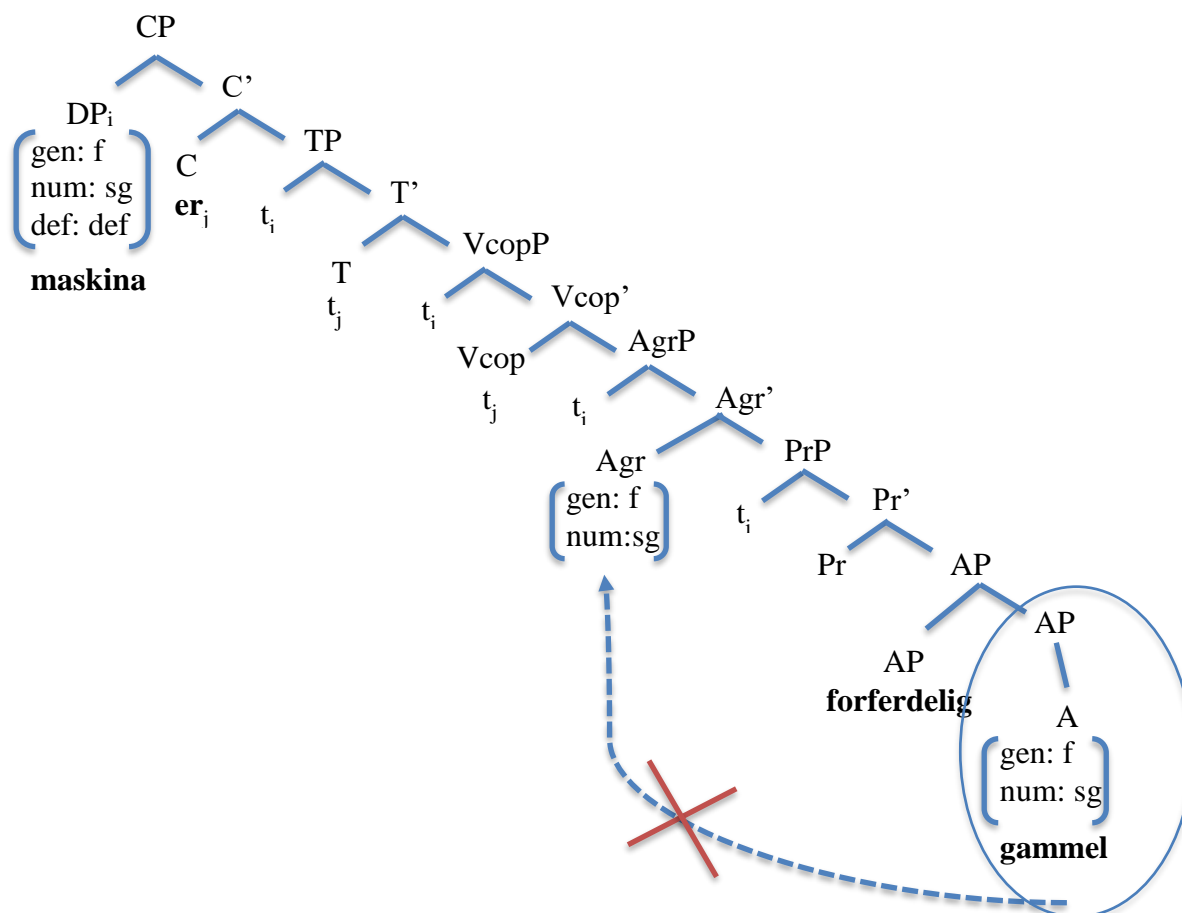
Dersom vi tar utgangspunkt i at adjektivet blir flyttet opp til Agr-kjernen dukker det opp et problem dersom vi har å gjøre med en kompleks adjektivfrase. Kan adjektivet, eller partisippet, da flyttes på samme måte?

Vi gjør subjektspredikativet i eksempelsetningen *Maskina er gammel* litt mer kompleks og legger til en modifikator:

(81) *Maskina er forferdelig gammel.*

Adjektivet *gammel* kongruerer med subjektet *maskina*, og *forferdelig* fungerer som modifikator og modifierer det predikative adjektivet *gammel*. Det er altså adjektivet *gammel* som kongruerer med subjektet og som kan tenkes og flytte opp til Agr-kjernen. Vi forsøker og gjøre det:

Figur (34)

Dersom vi flytter *gammel* til Agr-kjernen, blir modifikatoren *forferdelig* stående igjen alene på plassen sin og vi vil ende opp med setningen: **Maskina er gammel forferdelig*, som ikke er akseptabel. Det kan altså ikke være riktig. Det kunne tenkes at man kunne flytte hele den komplekse adjektivfrasen opp til AgrP, men det er ikke mulig å flytte en frase til en kerne.

Det samme gjelder også for partisippene i Velles analyse. Det ser vi hvis vi tar utgangspunkt i noen av hennes eksempelsetninger, men gjør noen endringer. Vi legger til en modifikator til det

predikative adjektivet og får en kompleks adjektivfrase. Samtidig legger vi til noen hjelpeverb i setningen for å understreke at det ikke er snakk om et setningsadverbial, men en modifikator til det predikative adjektivet.

Utgangspunkt:

(82) *Det vart skote ein okse* (Velle, 2015)

Med kompleks adjektivfrase:

(83) *Det kan ha varte fullstendig skote ein okse*

(84) *Der kan ha varte skoten ein okse*

Med kompleks adjektivfrase:

(85) *Der kan ha varte heilt skoten ein okse*

DP-løfting og kompleks adjektivfrase:

(86) *Ein okse kan ha varte heilt skote(n).*

Dersom vi flytter adjektivet ut av den komplekse adjektivfrasen får vi samme problem som vi hadde tidligere, med setninga: (81) *Maskina er forferdelig gammel.*

Flytting av adjektiv:

(87) **Det kan ha varte skote fullstendig ein okse*

(88) **Der kan ha varte skoten heilt ein okse.*

Det ser ikke ut til at flytting av adjektivet (eller partisippet) til <spes, AgrP> fungerer, og vi må finne en annen løsning på hvordan selve det predikative adjektivet får valuerte trekk.

4.3 Adjektivet som syntaksens kameleon

Vi har sett at det predikative adjektivet ikke får valuerte trekk gjennom flytting til <spes, AgrP> på den måten som er foreslått hos Velle (2015). Jeg vil likevel regne med at det finnes en Agr-projeksjon i setningsstrukturen til setninger med predikative adjektiv og at det er her man finner kongruenstrekkene. Men hvordan blir disse overført til det predikative adjektivet? Løsningen på problemet må ligge i selve adjektivet. Jeg vil regne med at adjektiv må ha en spesiell egenskap som gjør at de tar til seg trekk. For å illustrere hvordan kongruensprosessen mellom predikative adjektiv og subjektet likevel kan foregå, vil jeg sammenligne adjektivet med en kameleon.

Kameleonen er kjent for å kunne endre utseende for å gå i ett med omgivelsene sine. Den speiler seg i fargene på bladene til treet den befinner seg i og forsvinner, gjemt fra potensielle angripere. Det kan virke som om adjektivet oppfører seg på en lignende måte i det syntaktiske treet. Som kameleonen kopierer sine omgivelser, kan det se ut til at adjektivet tar til seg de relevante trekkene den finner i nærheten i strukturen.

Adjektivet har ikke inherente uvaluerte trekk, men har likevel en evne til å ta til seg kongruenstrekk det finner i strukturen, og det uten at det for eksempel blir flyttet til <spes, AgrP> eller er i en sonde-mål-relasjon til AgrP. Vi har sett at trekkene ligger i funksjonelle projeksjoner i strukturen, i Agr i setningens ryggrad og i α i DP-en. Det er på disse grenene i treet at adjektivkameleonen finner fargene sine – attributive adjektiv får trekk fra α , og predikative adjektiv får trekk fra Agr. Hvordan adjektivet ser ut, hvilke farger kameleonen tar til seg, virker altså å være helt avhengig av omgivelsene, det vil si, hvor det settes inn i strukturen.

Kameleonens farger, eller grammatiske egenskapene, er bestemt av strukturen, men adjektivet, som kameleonen, har en egen evne til å ta til seg disse. Jeg vil kalle det *trekk-kopiering*. Og i de neste to delkapitlene vil jeg forklare hvordan adjektivet kopierer trekk i predikativ stilling (4.3.1) og attributiv stilling (4.3.2). Til slutt vil jeg kommentere hvorfor jeg ikke regner med at adjektivet får trekk via en sonde-mål-operasjon, som jeg har regnet med ellers i analysen.

4.3.1 Kameleonen i predikativ stilling

Det predikative adjektivet ble stående igjen alene i kapittel 4.2.4.2, da det ikke kan flyttes til Agr-kjernen. Så langt har de uvaluerte trekkene for numerus og genus i Agr-kjernen blitt valuert av DP-en *maskina* og DP-en har flyttet videre til subjektsplassen. Så hvordan får adjektivet de samme trekkene?

Det er her adjektivets kameleonske egenskaper blir relevante. Etter at DP-en har valuert trekkene i Agr-kjernen og flyttet videre, er trekkene i Agr-kjernen de nærmeste verdiene adjektivet kan finne i strukturen. Det virker altså som om adjektivkameleonen speiler seg i omgivelsene, og fargene den finner er de nå valuerte trekkene i Agr-kjernen. Adjektivet har en slags trang etter å finne kongruenstrekk og søker oppover (eller nedover, avhengig av plassering) i strukturen til det finner valuerte kongruenstrekk den kan kopiere. I predikativ posisjon finner adjektivet disse trekkene i Agr-kjernen. Trekkene blir kopiert av adjektivet uten at adjektivet flytter fra posisjonen sin. Adjektivkameleonen tar dermed fargene fra Agr-kjernen.

Prosessen kan dermed også beskrives som en trekk-kopiering, og det er adjektivet i seg selv som har de kameleonske egenskapene som er en forutsetning for prosessen. Adjektiv har ikke (u)valuerte trekk selv, men har en inherent trang til å skulle lete etter valuerte kongruenstrekk der det blir satt inn i den syntaktiske strukturen. Dermed har adjektivet en spesiell relasjon, en affinitet, til funksjonelle projeksjoner med kongruenstrekk, som AgrP. Adjektiv har også en inherent kopieringsegenskap som tilsier at når adjektivet finner relevante kongruenstrekk, vil de kopiere disse. På denne måten skjer adjektivkongruens via trekk-kopiering. Flytting, styring eller andre prosesser for tildeling eller valuering av trekk, er overflødig. Adjektivet (A) kopierer trekkverdiene fra Agr over til seg selv (A).

Kort oppsummert - adjektivets kameleonske egenskaper består i

1. En affinitet til funksjonelle projeksjoner med kongruenstrekk, som Agr.
2. En kopieringsegenskap, som kopierer valuerte trekk fra Agr til A.

Kopiering som konsept i generativ grammatikk er ikke ukjent. Denne typen kopieringsmekanismer har blitt foreslått i forskjellige tilfeller. Lignende kopieringsmekanismer er kjent fra barnespråk eller mellomspråk, der kopier av flyttede elementer blir stående igjen i tillegg til det flyttede elementet, og man kan ende opp med setninger hvor et ord forekommer

to ganger på forskjellige steder i setningen. Felser (2003) viser til at tilsvarende kopiering, av typen hv-kopiering (*wh-copying*), finnes i flere språk ("naturlig", ikke barne- eller mellomspråk), blant annet i tysk, afrikaans og romani. Felser (2003) gir eksempler som:

- (89) *Wen glaubst Du, wen sie getroffen hat?*
 hvem tror du, hvem hun truffet har
 Hvem tror du hun har truffet?

(Felser, 2003:3)

Kopiering av denne typen er ofte samtidig forstått som flytting. Watanabe (2000) foreslår at trekk-kopiering (*feature copying*) kan skje uten flytting av kjernen, i artikkelen *Feature Copying and Binding: Evidence from Complementizer Agreement and Switch Reference*, som blant annet tar for seg hv-flytting (*wh-movement*).

Det er heller ikke noe nytt at bestemte typer ord, eller ordklasser, har spesielle egenskaper. Adjektivets kameleonske egenskap til å ta til seg trekk, kan for eksempel sammenlignes med preposisjoners egenskap til å gi ut trekk – nemlig kasus. Preposisjoner har ikke kasustrekk selv, men har den evnen at de gir ut kasus. Det er tydelig i for eksempel tysk, og vi kan se på et lite eksempel - preposisjonen *wegen*, som gir genitiv kasus:

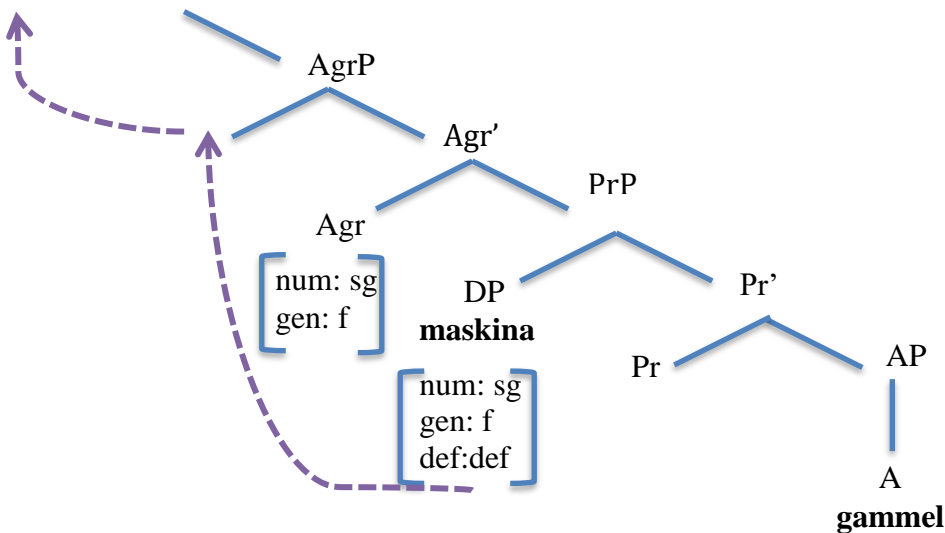
- (90) *wegen des schlechten Wetters*
 [wegen]_{INGEN KASUS} [des schlechten Wetters]_{GENITIV}
 på grunn av det dårlige været

Preposisjonen selv *wegen* har ikke kasustrekk, men det har hele resten av preposisjonsfrasen, nominalfrasen *des schlechten Wetters*. På lignende vis har altså adjektiv egenskapen at de har en trang til å ta til seg kongruenstrekk. Adjektivet i seg selv har ikke trekk, men tar de til seg fra strukturen.

4.3.1.1 Kameleonene i det syntaktiske treet.

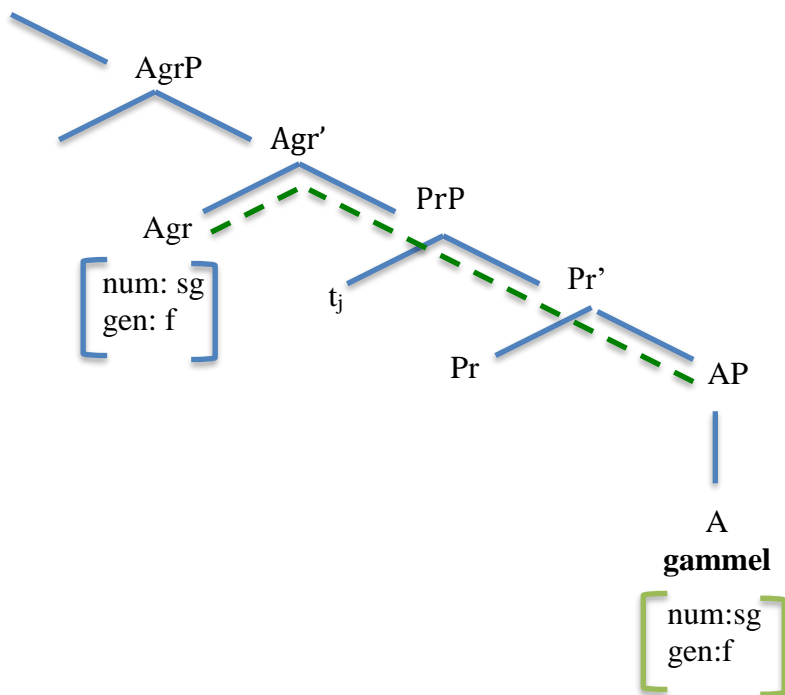
Vi ser nærmere på hvordan adjektivet oppfører seg på kameleonsk vis i predikativ posisjon. De uvaluerte trekkene for numerus og genus i Agr-kjernen blir altså valuert av DP-en *maskina* og DP-en flytter videre til subjektsplassen. Som vist under:

Figur (35)

Adjektivet blir stående i sin kanoniske posisjon, men får likevel valuerte trekk i samsvar med de valuerte trekkene i Agr. Jeg regner altså med at det er adjektivets kameleonske egenskaper som står for denne trekkoverføringen. Adjektivet søker i strukturen til den finner relevante kongruenstrekk det kan kopiere, de finnes i Agr. Illustrert med stiplet grønn strek i strukturen under:

Figur (36)

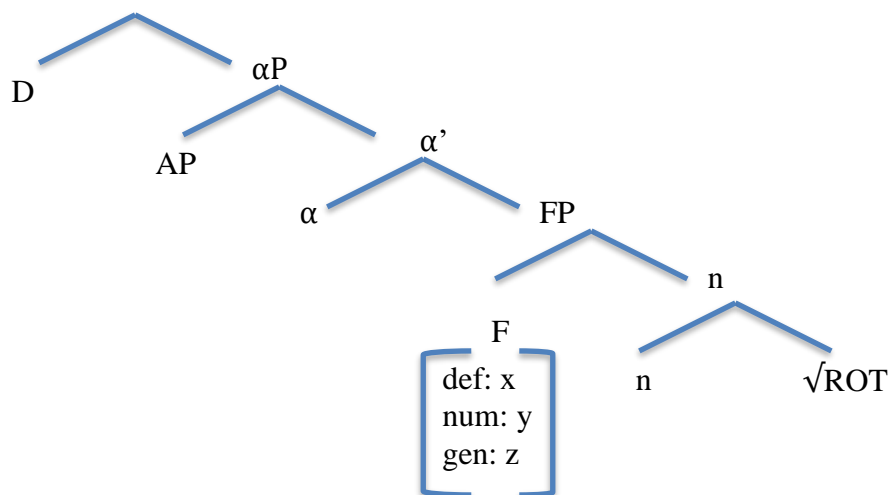
Adjektivet i seg selv er altså fritt for valuerte trekk, men adjektivet har en kopieringsegenskap som gjør at det vil ta til seg kongruenstrekk som det finner i strukturen, nærmere bestemt i Agr. Dermed er adjektivet avhengig av strukturen for å få riktig ”form og farge”. Dette regner jeg med som en egenskap som gjelder for adjektiv uansett plassering; adjektivet er fritt (for trekk), men kopierer det det finner og er avhengig av strukturen. I neste del skal vi se hvordan dette utspiller seg med attributive adjektiv.

4.3.2 Kameleonene i attributiv stilling

Med denne analysen regner jeg med at adjektivet er uten (u)valuerte trekk når det blir satt inn i strukturen, men tar til seg de kongruenstrekkene det finner i omgivelsene. Adjektivet er altså helt avhengig av strukturen, og hvilke trekk adjektivet får er helt avhengig av hvor det settes inn. Så langt har det vært snakk om predikative adjektiv, men dette gjelder også for attributive adjektiv. På samme måte som jeg har beskrevet i forbindelse med predikative adjektiv, vil også attributive adjektiv ta til seg omgivelsene sine. Kort sagt: adjektivet er alltid det samme – et rent, leksikalsk element (uten trekk), og den syntaktiske strukturen avgjør hvordan det vil se ut – hvilke trekk det får, og hvordan det kongruerer med basen sin. Så hvordan fungerer dette med attributive adjektiv og DP-analysen vi kom fram til i kapittel 4.1?

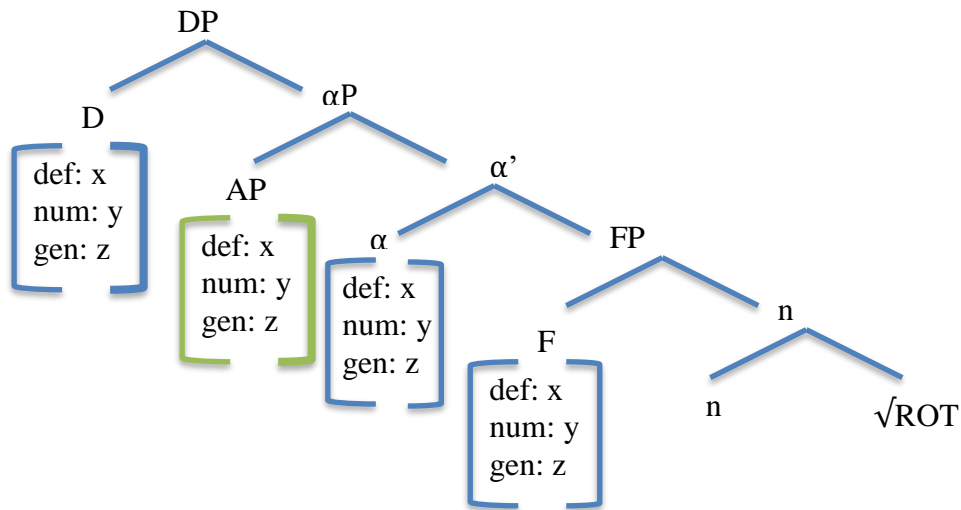
Da vi sist forlot attributive adjektiv i kapittel 4.1, hadde vi denne analysen:

Figur (20) DP

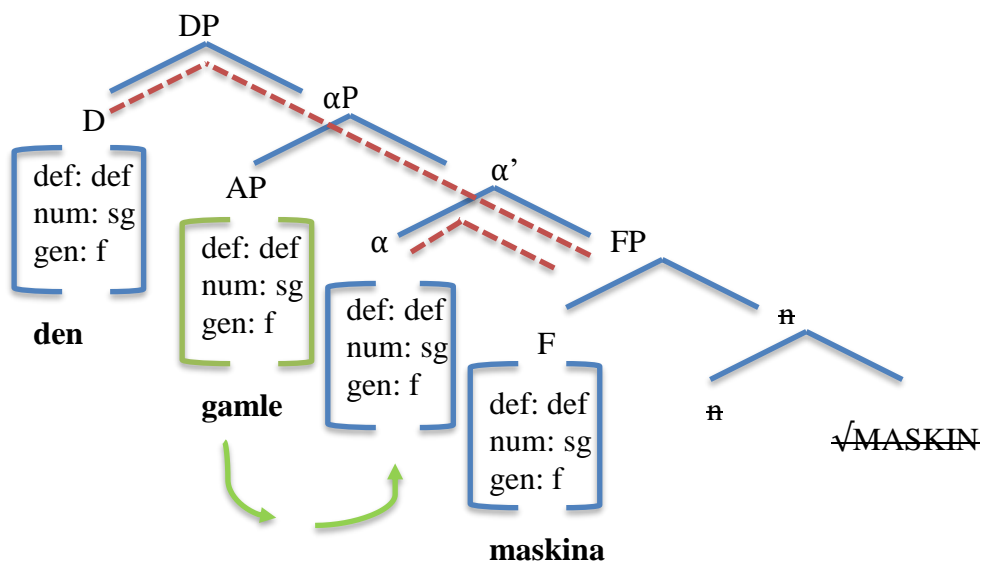

Under F ligger altså trekkene som hører til en norsk DP – definit, numerus og genus, de er bestemt av strukturen. Disse blir valuert i forbindelse med innsetting av et leksikalsk element. AP utgjør en egen frase i spesifikatorposisjonen til αP . α blir valuert av trekkmatrisen som finnes i FP via sonde-mål. Adjektivet (AP) i $\langle \text{spes}, \alpha P \rangle$ kopierer så kongruenstrekkene den finner i den funksjonelle projeksjonen α , på samme måte som adjektivet i predikativ posisjon kopierer kongruenstrekkene det finner i Agr. De funksjonelle projeksjonene i DP-en får trekk via sonde mål – markert med blå trekkmatrise og røde stiplede linjer. Trekkene i AP, markert med grønn trekkmatrise og grønn pil, er anskaffet via tekk-kopiering.

Figur (21) Før leksikalsk innsetting:

Figur (22) Med eksempelfrasen *den gamle maskina*:

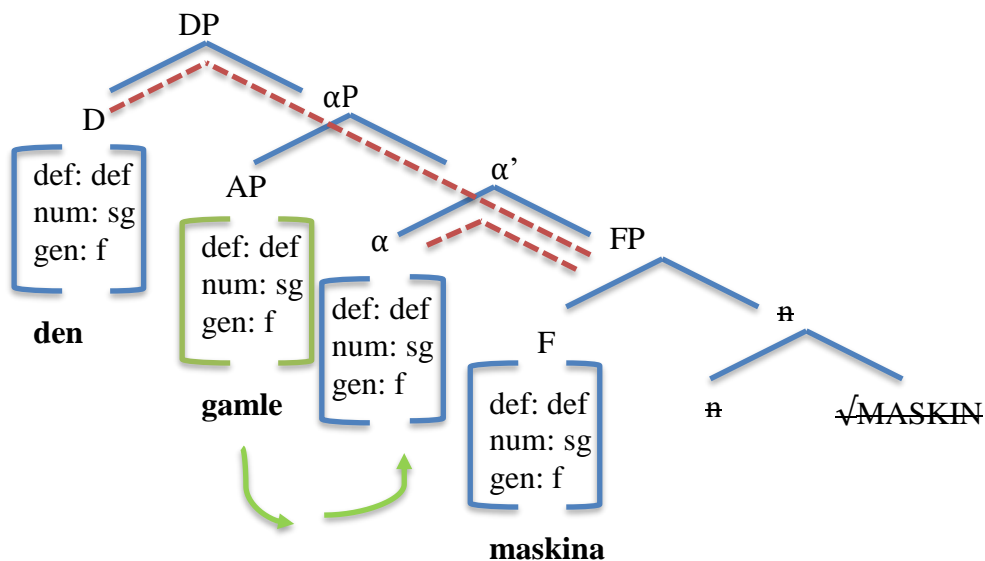
Adjektivet (AP) er også her avhengig av strukturen for å få valuerte trekk, i attributiv posisjon finner adjektivkameleonene kongruenstrekkene i αP . αP og AgrP er begge funksjonelle projeksjoner som adjektivet har en spesiell affinitet til. På samme måte som det predikative adjektivet kopierer trekkene det finner i AgrP, kopierer det attributive adjektivet trekkene det finner i αP .

4.3.2.1 Definititt eller ikke definititt?

I kapittel 2 så vi tendenser til at attributive og predikative adjektiv var strukturelt ulike ved at de enten kan ha definititt-trekk (attributive adjektiv) eller ikke har det (predikative adjektiv). Denne strukturelle forskjellen kan begrunnes i denne analysen.

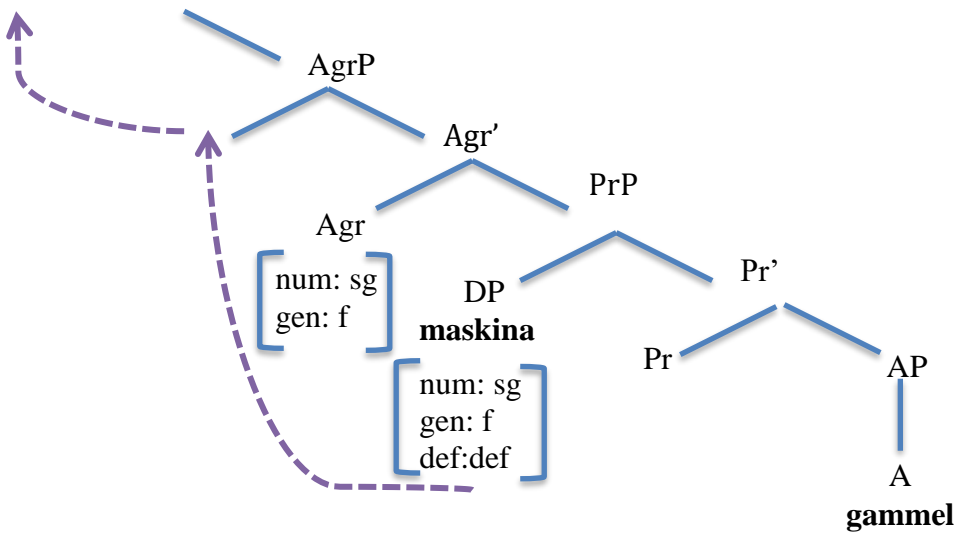
Definititttrekket er knyttet til nominalfrasen, og adjektivet kan bare få definititttrekk dersom det forekommer innenfor DP-en. I kraft av sine kameleonske egenskaper vil adjektivet ta til seg kongruenstrekkene det finner i sine omgivelser. I attributiv posisjon vil det si at det tar til seg de trekkene det finner i den funksjonelle projeksjonen α P. Som vi har sett, vurderes de uvaluerte trekkene i α av F. I attributiv posisjon vil adjektivet kopiere trekkene i α -kjernen, og trekkene den finner der inkluderer definititttrekket, i tillegg til numerus og genus, som vi akkurat har sett:

Figur (22) Med eksempelfrasen *den gamle maskina*:

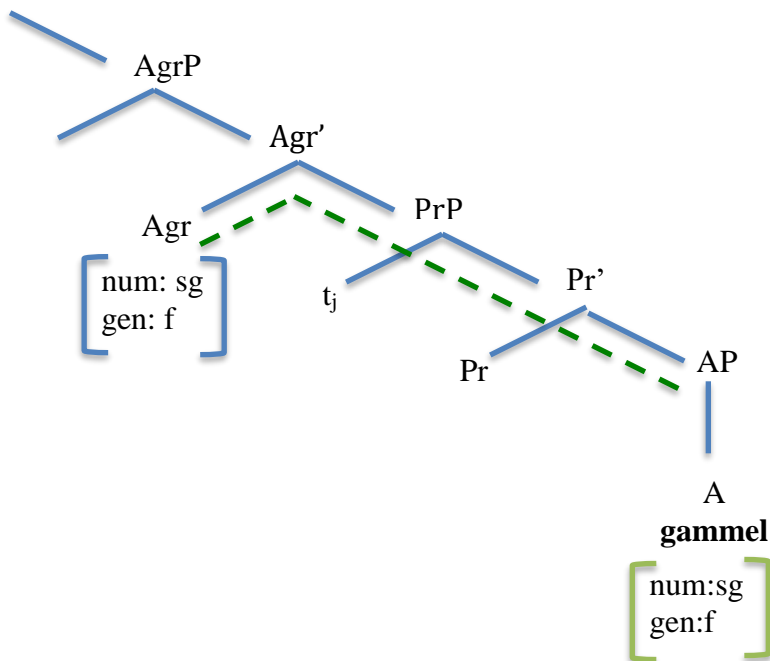

Dersom adjektivet står i predikativ posisjon, vil ikke omgivelsene tilsi at det finner et definititttrekk. Trekkene adjektivet finner i Agr er genus og numerus, som er valuert av en DP – subjektet. Det er altså ikke noe definititttrekk i Agr-kjernen som det predikative adjektivet kan kopiere. Definititt-trekket er knyttet til DP-en alene. I (35) ser vi hvordan DP-en *maskina* har definititttrekk, men i Agr finnes bare numerus og genus. Det er bare disse trekkene som blir valuert av DP-en *maskina*. I (36) ser vi hvordan det predikative adjektivet kopierer kongruenstrekkene genus og numerus.

Figur (35)

Figur (36)

Adjektivet oppfører seg som en kameleon i syntaksen og tar til seg trekkene den finner i sine omgivelser. I attributiv posisjon betyr dette at det vil ta til seg trekkene numerus, genus og definit, mens det i predikativ posisjon bare vil finne trekkene numerus og genus. Adjektivet er avhengig av strukturen, og speiler seg altså omgivelsene sine – som en kameleon. Adjektivet er det samme, men strukturen – det vil si omgivelsene – endres.

Denne forskjellen mellom attributive og predikative adjektiv er også motivasjonen bak å ikke bruke en sonde-mål-operasjon til å analysere hvordan adjektiv får valuerte trekk. Dersom man regner med at adjektivet blir valuert via sonde-mål, impliserer det at adjektivet har uvaluerte trekk. Da må adjektivet ha de samme uvaluerte trekkene uansett posisjon, det vil si trekkene genus, numerus og definitiv, både i attributiv og predikativ posisjon. Men som vi har sett, har ikke adjektivet definitivtrekk i predikativ posisjon. Med en sonde-mål-operasjon vil adjektivets trekk bli valuert uproblematisk av F i attributiv posisjon, men i predikativ posisjon vil bare genus- og numerustrekket vurderes, ikke definitivtrekket, og vurderingen vil krasje. Derfor fungerer ikke vurdering via sonde-mål her, og jeg foreslår heller trekk-kopieringen jeg har beskrevet i dette kapitlet som løsning på problemet.

4.3.3 Konklusjon

I dette kapitlet har jeg argumentert for adjektivets kameleonske egenskaper. Kort oppsummert består de i:

1. En affinitet til funksjonelle projeksjoner med kongruenstrekk, som Agr og α .
2. En kopieringsegenskap, som kopierer valuerte trekk fra Agr eller α til A.

Kameleonens farger, eller grammatiske egenskaper, er altså bestemt av strukturen, men adjektivet, som kameleonen, har en egen evne til å ta til seg disse. Adjektivet i seg selv er dermed likt i alle situasjoner, og fungerer dermed på samme måte i ulike posisjoner. Det er strukturen og ulikheter i selve posisjonen i strukturen der adjektiv settes inn, som står for ulikhetene ved adjektivkongruens. Adjektivet gjenspeiler strukturen og er helt avhengig av den.

Dette stemmer overens med en eksoskeletal tilnærming – den syntaktiske strukturen kommer først, og den inneholder grammatiske egenskaper som former leksikalske elementer som blir satt inn i strukturen. Det forklarer også den grunnleggende strukturelle forskjellen mellom attributive og predikative adjektiv – at adjektivet i attributiv posisjon tar til seg definitivtrekket som er knyttet til nominalfrasen, mens adjektivet i predikativ posisjon bare tar til seg trekkene det finner i Agr, som er numerus og genus.

I neste kapittel vil jeg ta for meg semantisk kongruens. I kapittel 2 så vi at det finnes flere eksempler på semantisk kongruens i predikativ posisjon. I kapittel 4.4 vil jeg utvide analysen så den også kan gjøre rede for dette.

4.4 Semantisk kongruens

I dette kapittelet skal jeg se på hvordan man kan analysere eksempler på semantisk kongruens som vi så i kapittel 2. I kapittel 4.4.1 gir jeg noen eksempler på semantisk kongruens og et par eksempler på analyse av dette. I 4.4.2 og 4.4.3 beskriver jeg Nygårds (2013) analyse av semantisk kongruens, før jeg i 4.4.4 og 4.4.5 setter denne analysen i sammenheng med min egen analyse.

4.4.1. Intro semantisk kongruens

I kapittel 2 så vi at flere eksempler på avvikende kongruens i predikative adjektiv ser ut til å handle om semantikk. Altså når adjektivene grammatisk sett ikke kongruerer med basen (subjektet), men derimot kongruerer semantisk. Vi kan se på et eksempel:

- (24) Ekteparet var våkne.
 Ekteparet [n.sg.def.] var våkne [pl.indef.]
- (91) ?Ekteparet var våkent.¹⁸
 Ekteparet [n.sg.def.] var våkent [n.sg.indef.]

Selv om subjektet *Ekteparet* grammatisk sett er i entall (sg.), er det predikative adjektivet *våkne* i flertall (pl.). Innholdsmessig er det snakk om et flertallssubjekt, selv om det grammatisk sett er entall, og det predikative adjektivet ser altså ut til å kongruere med det semantiske innholdet i subjektet. Dette viser hvordan semantikken virker å overstyre de syntaktiske mekanismene for kongruens i setninger med predikative adjektiv. Hvordan kan dette analyseres?

I sin doktorgradsavhandlingen *Discourse ellipsis in spontaneously spoken Norwegian: clausal architecture and licensing conditions* (2013), legger Mari Nygård fram et forslag på hvordan semantisk kongruens kan analyseres. Nygård viser til to tidligere analyser for å vise at det er vanskelig å analysere semantisk kongruens innenfor rammene til minimalisemeprogrammet. Den ene analysen er gjort av den Dikken (2001). Han tar for seg setninger i engelsk med subjekt-verb-mismatch (*The committee has decided./The committee have decided.*) og foreslår at disse subjektene er både entall og flertall samtidig – *plurilingulars*. Han foreslår en analyse

¹⁸ Dette er ikke grammatisk uakseptabelt, men det er verdt å merke at når det predikative adjektivet står i nøytrum her *Ekteparet var våkent*, medfører det en betydningsendring. Med *våkent* – høres det ut som om ekteparet er mentalt tilstede – kanskje overvåkent (?), i motsening til *våken* – da ekteparet rett og slett ikke sover.

der en DP i entall har et null-pronomen i flertall som hode i en slags lag-struktur (93). Og han foreslår at denne strukturen tilsvarer en apposisjons-aktig struktur som korresponderer til apposisjonen av elementene i (94) :

(92) [DP₁ pro [+PLUR] [DP₂ the committee [-PLUR]]

(93) The agreement facts, the biggest pain in the neck, have eluded many linguists for centuries.

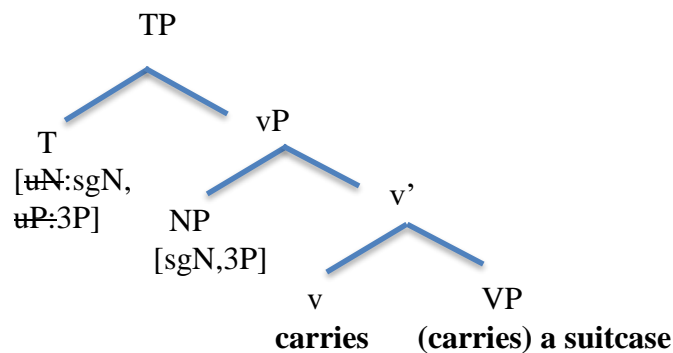
Ideen er altså at disse pluringular DP-ene er en slags sammenslåing av en DP i flertall og en i entall (Nygård, 2013: 213-14). Den andre analysen er av Sauerland og Elbourne (2002), som også tar for seg den samme typen substantiver i engelsk (*committee, government, family, squad* etc.). De påpeker at substantivene oppfører seg som om de var flertall, samtidig som de viser tegn til å være morfologisk og semantisk entall. Sauerland og Elbourne løser problemet med å foreslå at engelske DP-er har to trekk som bestemmer flertall eller entall. I tillegg til det vanlige numerustrekket finnes også et trekk de kaller *Mereology*, som bestemmer hvorvidt enheten blir oppfattet som å bestå av flere medlemmer eller ikke. I T-kjernen finnes altså person-, numerus- og mereologi-trekk som blir valuert gjennom sonde-mål, da blir enten numerus- eller mereologitrekket valgt. Her er altså ideen å introdusere et nytt trekk i derivasjonen (Nygård, 2013: 215).

Nygård konkluderer med at rammeverket innenfor minimalisemprogrammet ikke kan tilby en analyse av setninger av denne typen med semantisk kongruens. Nygård (2013) bygger på den grunnleggende innsikten til den Dikken (2001) og Sauerland og Elbourne (2002), men foreslår en annen analyse. Det skal vi se nærmere på her. Jeg vil gå igjennom Nygårds analyse, for deretter å sette den i sammenheng med min egen.

4.4.2 Nygård (2013) analyse av subjekt-verb-kongruens

Nygård foreslår en analyse av vanlig subjekt-verb-kongruens, basert på Adger (2003) med utgangspunkt i engelsk. Hos Nygård ligger de uvaluerte trekkene i T-kjernen i stedet for i en Agr-kjerne, men blir valuert på samme måte, som vi har sett før, via sonde-mål. I eksempelet *Peter carries a suitcase* har DP-en *Peter* med seg inherente phi-trekk¹⁹ (3.pers, sg.), T-kjernen har uvaluerte phi-trekk som blir valuerte av DP-en. Se figur (36) (Nygård 2013: 210-11).

Figur (36)

Nygård påpeker at semantisk kongruens er et problem for denne analysen og viser til flere eksempler på semantisk kongruens fra avisoverskrifter på engelsk og norsk:

- (94) Politiet er redde på jobb.
Politiet [n.sg.] er redde [n.pl.] på jobb.
- (95) Flaut at russen er så snille.
Flaut at russen [m.sg.] er så snille [m.pl.]
- (96) The police are a bunch of monkeys.
The police [sg.3.pers.] are [pl.3.pers] a bunch of monkeys.
(Nygård 2013: 212)

Dette er alle eksempler hvor subjektet er i entall, men det predikative adjektivet (94)/(95) eller verbet (96) er flertall. Analysen tar utgangspunkt i at subjektet valuerer de uvaluerte trekkene i T-kjernen (eller i Agr-kjernen), men hvordan kan et subjekt i entall valuere et predikativ i flertall? Nygård påpeker at dette tyder på et skille mellom den synlige morfologien i leksikalske elementer og de mer abstrakte grammatiske trekkene, siden det i eksemplene ser ut til at

¹⁹ Se mer om phi-trekk i kapittel 3.1.

predikatet/verbet/pred.adj. kongruerer med noe annet, mer abstrakt, enn det synlige subjektet. De uvaluerte trekkene må bli valuert på en annen måte, siden det ser ut til at de ikke blir formelt valuert av ord/leksikalske elementer.

4.4.3 Nygårds (2013) analyse av semantisk kongruens

Nygård er enig i den underliggende innsikten hos både den Dikken (2001) og Sauerland og Elbourne (2002) – nemlig at semantisk informasjon om pluralitet eller kollektivitet i subjektet (DP-en) påvirker kongruensen med det predikative adjektivet. Informasjon fra et konseptuelt-intensjonelt grensesnitt ser ut til å påvirke trekkspesifikasjonene til subjektet. Nygård bygger på den samme innsikten, men foreslår en annen formell analyse.

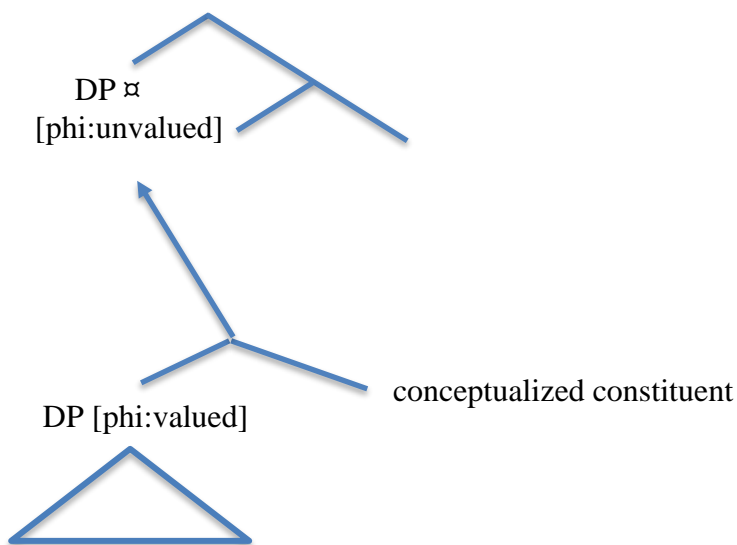
Nygård argumenterer for noe hun kaller trekkvinkling²⁰ (*feature construal*) i DP-en/subjektet. Det vil si at man har et valg mellom lingvistisk eller konseptuell basis for kongruens. Lingvistisk basis vil være mest vanlig, og da vil man få den forventede kongruensen mellom subjekt og predikat, mens med konseptuell kongruens vil man få kongruens mellom et konsept – for eksempel et subjekt som oppfattes som plural selv om formen er singular, og dermed får man avvikende, eller semantisk, kongruens.

Nygård går ut i fra et ikke-leksikalistisk perspektiv og argumenterer for at trekk ikke er direkte knyttet til nominaler eller leksikalske elementer (ord), men at trekk er knyttet til posisjoner i den syntaktiske strukturen²¹. Trekkmatrisene i strukturen blir likevel spesifisert avhengig av hvilket leksikalsk element som blir satt inn i strukturen, eller av egenskapene til den komplekse frasen som konstrueres. Tema for Nygårds avhandling er ellipser og denne analysemodellen vil også kunne gjøre rede for nettopp ellipser. Da er trekkmatrisene spesifisert på bakgrunn av en konseptualisert *silent constituent* som hun viser i denne figuren:

20 Trekkvinkling – eller *feature construal*. *Construal* oversatt til vinkling av Språkrådets faglige gruppe som skal finne norske ord for fagtermer innen kognitiv lingvistikk: ”En term gruppen diskuterte en stund for å få en god norsk oversettelse var «construal» som handler om måten en språkbruker framstiller en situasjon eller et saksforhold på. (...) – Vi valgte å oversette «construal» med «vinkling».” <http://www.hioa.no/Aktuelle-saker/Spraakvitenskapelige-termer-paa-norsk>

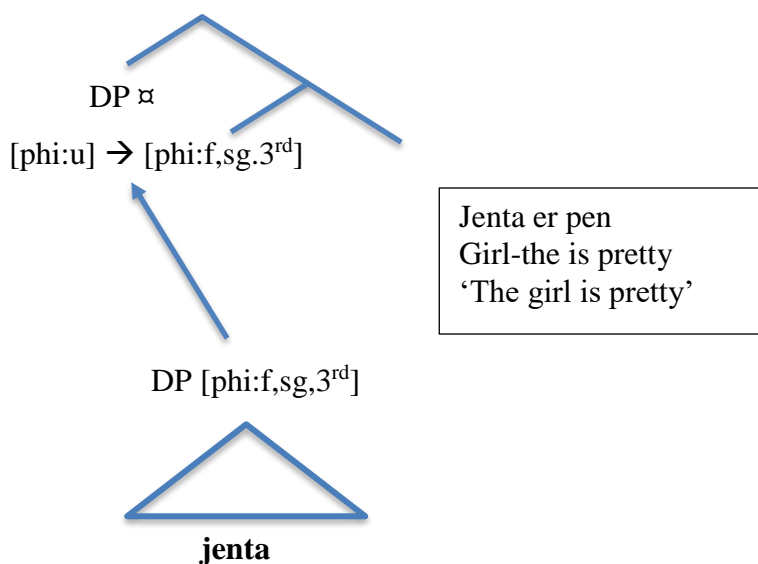
21 Ikke-leksikalistisk = endoskeletal, se kapittel 3.2

Figur (37) (Nygård 2013:217)²²

I kongruensprosessen har man altså to valg når det gjelder hva som skal valuere de uvaluerte trekkene i strukturen. Valget står mellom DP-en med morfologisk ”riktige”, valuerte trekk, eller en konseptualisert konstituent – som kan stå for andre trekk, for eksempel flertall dersom DP-en morfologisk sett er entall, men på et konseptuelt plan er flertall. Nygård bruker eksempelsetningen *Jenta er pen* for videre å illustrere:

Figur (38)

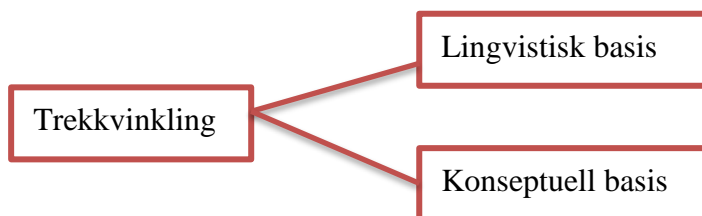
²² α = slot for insertion (plass for insetting av leksikalsk element)

Dette eksemplet viser hvordan ”vanlig” kongruens foregår. Her blir det leksikalske elementet, DP-en *jenta*, satt inn i strukturen og valuerer trekkene i DP-plassen. Siden det ikke er noen konflikt mellom de morfologiske og konseptuelle trekkene her, vil kongruensprosessen med det predikative elementet være uproblematisk. Dersom det er en konflikt mellom disse ”nivåene”, ser det ut til at det konseptuelle overstyrer det morfologiske. På bakgrunn av dette foreslår Nygård at det skjer en trekkvinkling i prosessen.

Nygård beskriver prosessen på denne måten: Først får DP-en trekkene sine valuert, og så blir den satt inn i strukturen. På dette punktet (ved innsetting) er det to tilgjengelige valg, som utgjør trekkvinklingen. Enten vil den innsatte DP-en gi de faktisk valuerte trekkene som basis (lingvistisk basis), eller så vil trekkvinklingen gi en konseptualisert bakgrunn som basis, som kan trigge et annet sett av trekk i DP-posisjonen (subjektsposisjonen) i hovedstrukturen. Det vil ikke si at trekkene i DP-en endres, men at det er to baser for kongruens tilgjengelig ved posisjonen til den innsatte DP-en i hovedstrukturen – enten de faktisk valuerte trekkene i DP-en - lingvistisk base, eller den konseptuelle basen – som ved semantisk kongruens (Nygård, 2013: 218). Trekkvinklingen handler altså om at det i hovedstrukturen er to tilgjengelige baser for kongruens:

“There are two possible alternative bases for the fixation of the feature values of the syntactic node in the main structure. Either the valuation takes as its basis the instantiated features of the linguistic DP (as in regular cases with no semantic mismatch), or it takes as its basis a conceptual item (as in the semantic agreement cases)” (Nygård, 2013: 219).

Figur (39)

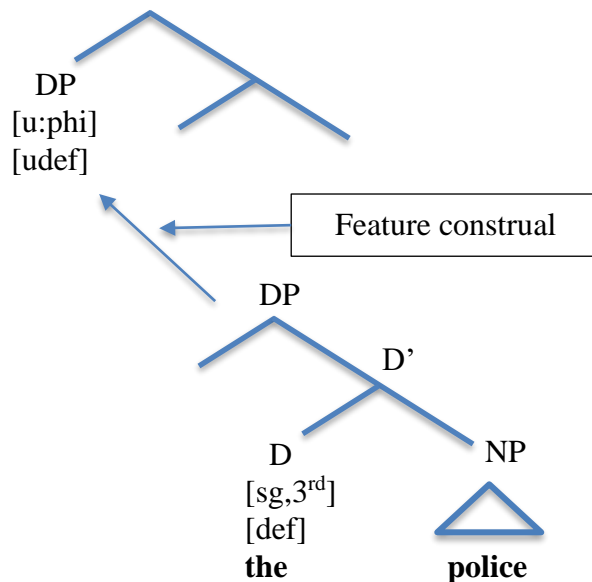

(Nygård, 2013:219)

Trekkvinklingen påvirker ikke selve DP-en, men trekkvalueringen i hovedstrukturen. Som eksemplene viser beholder subjektet/DP-en trekkene sine. *Politiet/Russen* i (95) (96) er entall, selv om det predikative adjektivet *snille/redde* er i flertall. Derfor regner Nygård med at DP-en

blir satt inn i subjektsposisjonen i strukturen ferdig konstruert som en syntaktisk substruktur. Trekkvinklingen foregår på et nivå over denne substrukturen, i hovedstrukturen eller DP-ens ryggrad, og påvirker dermed ikke selve DP-en, men subjektsposisjonen. Trekkvinkling påvirker posisjonen, ikke elementene som er satt inn:

Figur (40)

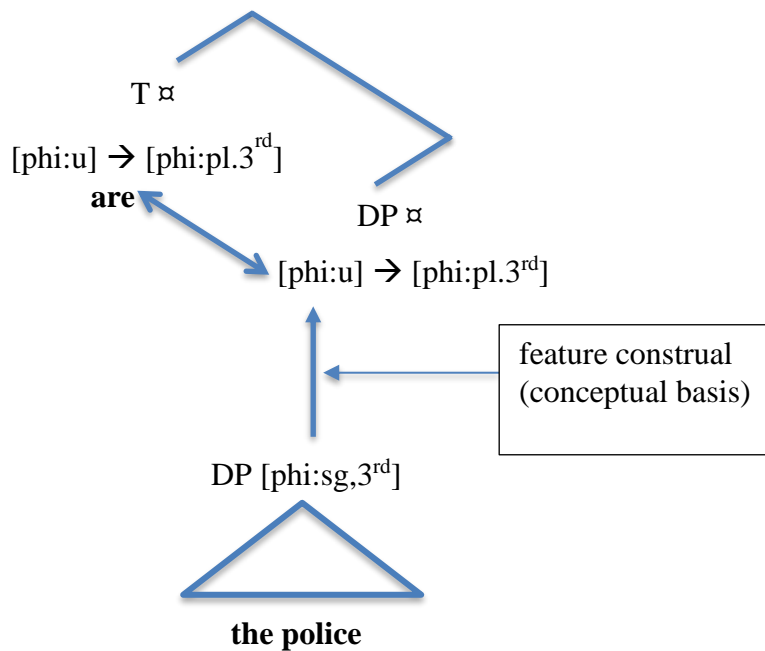

Vi ser på et eksempel med semantisk kongruens. Nygård tar for seg eksempelsetningen:

- (97) The police are nice.
 The police $[sg.3.pers]$ are $[pl. 3.pers]$ nice.

Her blir basen for kongruens konseptuell heller enn lingvistisk. Verbet *are* kongruerer altså med en konseptuell basis heller enn den insatte DP-en *The police*, lingvistisk basis. I figuren under ser vi hvordan den allerede valuerte DP-en blir satt inn i strukturen.

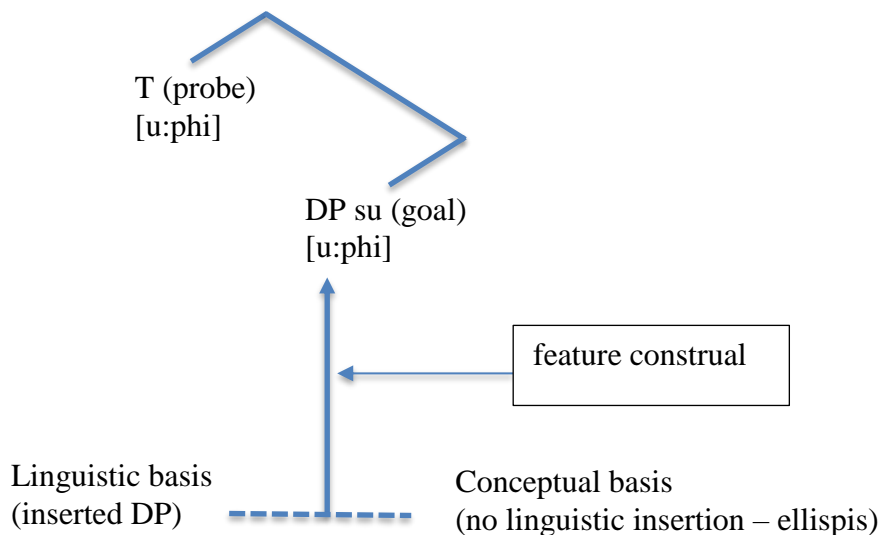
Figur (41)

DP-en blir altså satt inn som en egen substruktur, og de uvaluerte trekkene i T søker etter et mål – som er subjektsposisjonen. Trekkene kan bli valuerte enten med basis i DP-en (lingvistisk) eller i en konseptuell basis. Her blir det konseptuelle valgt som basis for kongruensen og de uvaluerte trekkene blir valuert i samsvar med denne basisen, og blir dermed flertall og ikke entall (som DP-en har) (Nygård, 2013: 221). Trekkvinklingen er som et konseptfilter alle fraser må gjennom – som regel vil det lingvistiske materiale stemme overens med den konseptuelle ideen, men dersom den ikke gjør det, kan en konseptuell basis bli valgt som basis for kongruens (Nygård, 2013: 223).

Figur (42) er en illustrasjon av prosessen uten leksikalske elementer, som viser hvordan T-kjernen har uvaluerte trekk, en sonde (*probe*) som søker etter et mål (*goal*) å bli valuert av. Målet er subjektsposisjonen, ikke selve DP-en. Vi ser hvordan man med trekkvinklingen har to valg for hva sonden finner til å kongruere med – lingvistisk eller konseptuell basis (Nygård, 2013: 222):

Figur (42)

Kongruensprosessen er altså en strukturell relasjon mellom sonden og målet, mellom T-kjernen og subjeksposisjonen, og ikke nødvendigvis det leksikalske elementet som blir satt inn her. Kongruensrelasjonen mellom sonden og målet skjer altså på en strukturelt nivå over DP-en. DP-en blir satt inn som en egen fullverdig understruktur og kan derfor være entall, samtidig som at numerustrekket i T-kjernen blir valuert til å være flertall.

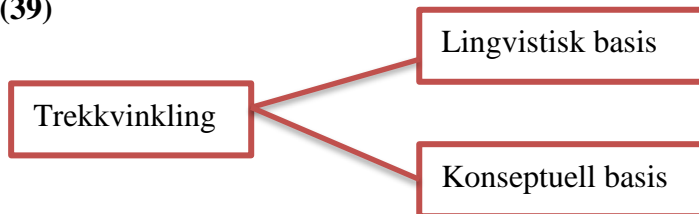
4.4.4 Semantisk kongruens i predikativ stilling

Jeg vil ta i bruk Nygårds idé om trekkvinkling for å analysere tilfeller med semantisk kongruens som vi så i kapittel 2. Nygård har tatt utgangspunkt i en analyse uten en Agr-projeksjon, der trekkene for verb-subjekt-kongruens heller ligger i T-kjernen, jeg vil fortsatt regne med Agr-projeksjonen i setninger med predikative adjektiv i norsk. Mekanismen for kongruens er den samme – trekkvaluering gjennom sonde-mål. Så langt har analysen min gjort rede for vanlig kongruens mellom et subjekt og et predikativt adjektiv. Ved å legge til Nygårds idé om trekkvinkling vil analysen også forklare semantisk kongruens.

Som Nygård vil jeg altså regne med at trekkvinkling er en del av kongruensmekanismen, men at det bare kommer til uttrykk med semantisk kongruens. Man har altså valget mellom en

lingvistisk basis for kongruens – da vil kongruensprosessen fortsette på ”vanlig” måte som i kapittel 4.2.4, eller man velger en konseptuell basis for kongruens – da vil en konseptuell idé overstyre det lingvistiske materiale og vi får semantisk kongruens istedenfor grammatisk kongruens.

Figur (39)

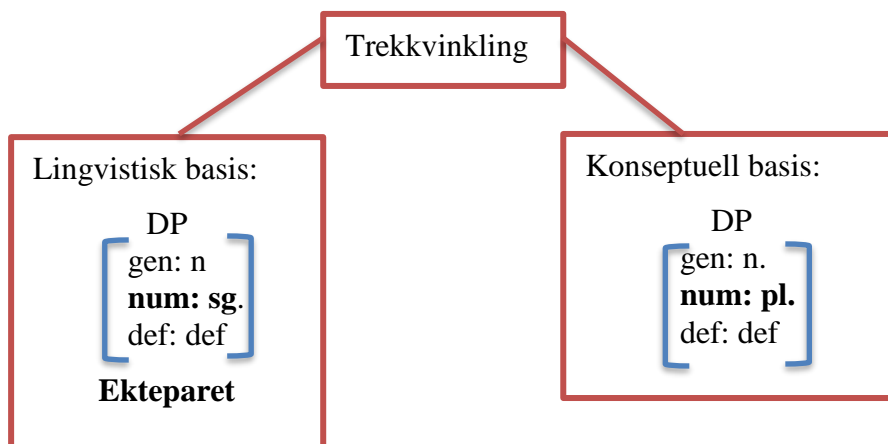
I 4.4.1 så vi dette eksempelet på semantisk kongruens (nummer):

(24) Ekteparet var våkne.
 Ekteparet [n.sg.def.] var våkne [pl.indef.]

(91) ?Ekteparet var våkent.
 Ekteparet [n.sg.def.] var våkent [n.sg.indef.]

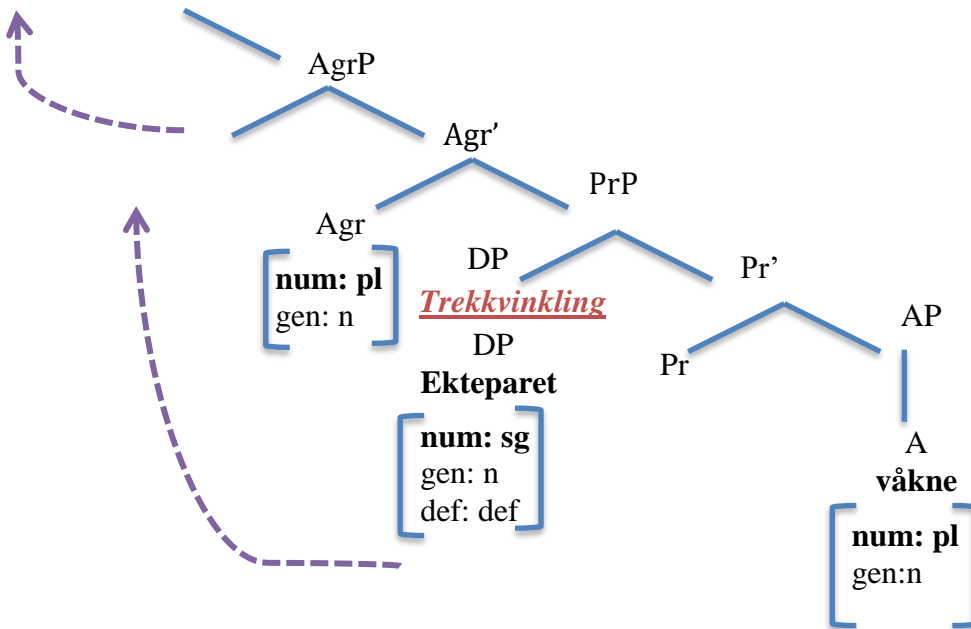
Vi ser hvordan vi kan analysere denne setningen med trekkvinkling. DP-en *Ekteparet* har den lingvistiske basisen –[n.sg.def], eller den konseptuelle basisen – [n. pl.def], som vist i figuren under:

Figur (43)

I strukturen vil DP-en *Ekteparet* settes inn i subjeksposisjonen <spes, PrP> som en substruktur der trekkene er ferdig valuert.

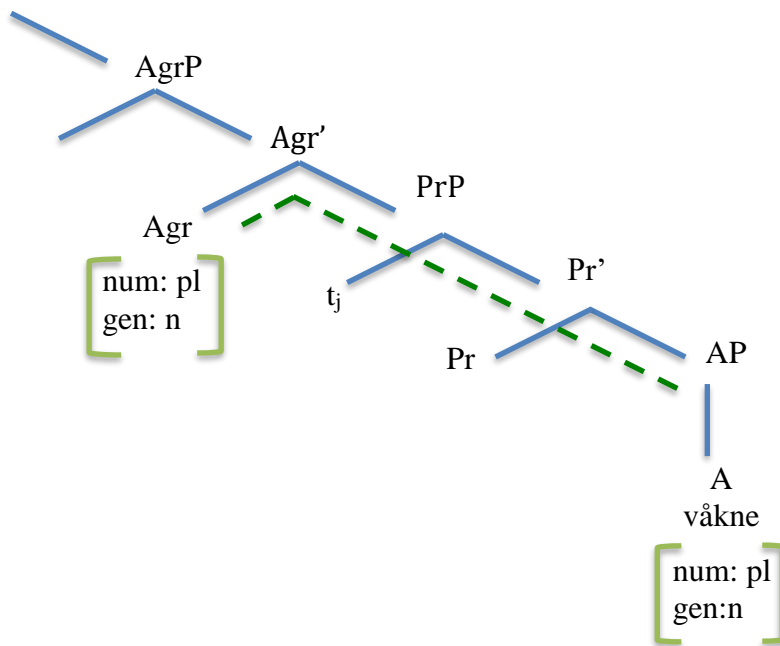
Figur (44)

I dette tilfellet er det den konseptuelle idéen som blir valgt som basis for kongruens. Konseptet er at *Ekteparet* er en gruppe – det er to personer – og trekket som følger med den idéen er plural. Trekkmatrisen som blir basis for kongruens ser vi i figur (43), det er altså den konseptuelle basisen – [n. pl.def]. De uvaluerte trekkene i Agr blir dermed ikke valuert av den insatte DP-en, men av den konseptuelle basisen som valuerer numerustrekket i Agr til plural, se figur (44).

Videre fungerer analysen som i kapittel 4.3. Syntaksens kameleon (adjektivet) kopierer trekkene den finner i Agr, som er [n. pl.], og får kongruensetrekk som igjen kongruerer med den konseptuelle basisen [n. pl.def], og ikke den lingvistiske basisen til den insatte DP-en *Ekteparet* - [n.sg.def.], figur (36).

Figur (36)

4.4.5 Fravær av semantisk kongruens i attributiv stilling

Forskjellene mellom attributive adjektiv og predikative adjektiv, kan også understreke hvordan trekk og kongruens er avhengig av posisjonene i strukturen. En sentral forskjell når det kommer til semantisk kongruens, er at semantisk kongruens aldri forekommer hos attributive adjektiv.

Det så vi allerede i kapittel 2, og vi kan repetere noen eksempler derfra:

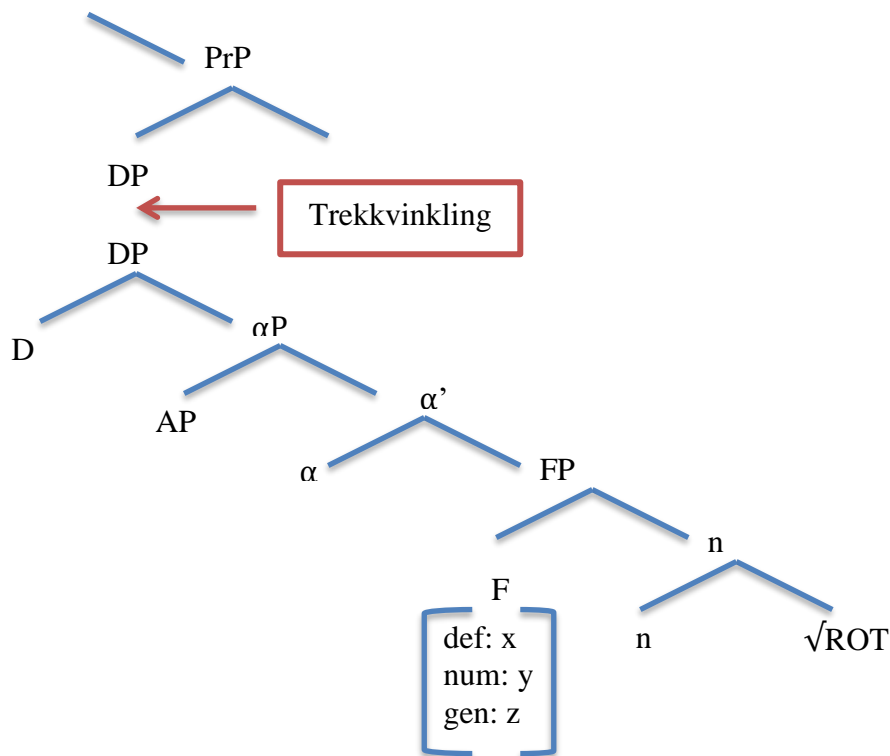
- (24) Ekteparet var våkne.
Ekteparet [n.sg.def.] var våkne[pl.indef.]
- (98) *Et våkne ektepar
Et [n.sg.indef.] våkne [pl.indef.] ektepar [n.sg.indef.]
- (100) Et våkent ektepar
Et [n.sg.indef.] våkent [n.sg.indef.] ektepar [n.sg.indef.]
- (35) Styremedlemmet er inhabil.
Styremedlemmet [def.sg.n.] er inhabil [indef.sg.f./m.]
- (101) *Et inhabil styremedlem
Et [indef.sg.n] inhabil[indef.sg.f./m.] styremedlem [indef.sg.n.]

- (102) Et inhabilt styremedlem
 Et [indef.sg.n] inhabilt [indef.sg.n.] styremedlem [indef.sg.n.]

Eksempel (24) og (35) er eksempler på semantisk kongruens, da i predikativ posisjon. Dersom vi skriver setningene om til nominalfraser, men beholder den semantiske kongruensen, som i (98) og (101), ser vi at det ikke er mulig. I attributiv posisjon må adjektivet kongruere leksikalsk, som i (100) og (102).

Så hvorfor forekommer ikke semantisk kongruens hos attributive adjektiv? Det har vi allerede antydnet når vi regner den innsatte DP-en som en selvstendig substruktur, som Nygård (2013) gjør. Det er trekkvinklingen som står for den semantiske kongruensen, og den fungerer bare på et nivå *over* DP-en. DP-en fungerer som en egen substruktur, der alle elementene kongruerer med trekkmatrisen i F. I substrukturen er ikke trekkvinkling mulig, siden trekkvinkling nettopp fungerer på et nivå over DP-en, som vist under i figur (45). Valget mellom en konseptuell eller lingvistisk basis for kongruens som trekkvinklingen gir, er ikke tilgjengelig i DP-en. Semantisk kongruens forekommer dermed aldri med attributive adjektiv.

Figur (45)

Et av Nygårds poeng er at kongruensprosessen skjer strukturelt, mellom posisjoner i den syntaktiske strukturens ryggrad, mellom T-kjernen og subjektsposisjonen, ikke mellom DP-en og A/AP. Subjektsposisjonen hvor DP-en blir satt inn har forskjellige trekk enn det enn det substrukturen DP-en har. Det er trekkene i subjektsposisjonen som valuerer trekkene i Agr, og som igjen kongruerer med det predikative adjektivet. Det predikative adjektivet er sånn sett tydelig forskjellig fra det attributive. Det attributive adjektivet hører til i et helt annet strukturelt miljø, nemlig i substrukturen som er DP-en. Det at definittrekket er knyttet til DP-en, støtter denne ideen om DP en som en separat, fullverdig understruktur. Definittrekket kommer aldri videre oppover til ryggraden, men blir i understrukturen.

Denne analysen med trekkvinkling er også en eksoskeletal analyse, der den syntaktiske strukturen spiller den viktigste rollen. Trekkene ligger i strukturen, ikke i leksikalsk materiale. Tanken om DP-en som en separat substruktur viser også hvordan adjektivene er avhengig av omgivelsene. I predikativ posisjon har adjektivet tilgang til, og er avhengig av, trekk i den syntaktiske strukturens ryggrad, mens i attributiv posisjon har adjektivet bare tilgang til trekkene i substrukturen som den er en del av. De ulike posisjonene er dermed det som står for ulikhetene.

4.4.6 Konklusjon semantisk kongruens

I dette kapitlet har vi sett hvordan semantisk kongruens kan forklares i en analyse med trekkvinkling. Med trekkvinkling tenker en seg at man har et valg mellom en lingvistisk eller konseptuell basis for kongruens. Den lingvistiske basisen vil være den faktiske DP-en som blir satt inn i strukturen, mens konseptuell basis vil være et konsept, som kan innebære andre trekk – for eksempel et flertallstrekk, selv om den innsatte DP-en er entall. Det vil ikke si at trekkene i DP-en endres, men at det er to baser for kongruens tilgjengelig ved DP-en i hovedstrukturen – enten de faktisk valuerte trekkene i DP-en - lingvistisk base, eller den konseptuelle basen – som ved semantisk kongruens .

Trekkvinklingen fungerer på et nivå over den innsatte DP-en som regnes som en ferdig valuert substruktur. På den måten beholder DP-en sine trekk også etter at den er satt inn i setningsstrukturen. Dette er også hvorfor semantisk kongruens bare skjer i predikativ posisjon, og ikke i attributiv posisjon. Attributive adjektiv hører hjemme i substrukturen DP-en representerer, og trekkvinklingen fungerer på et nivå over substrukturen, og er ikke tilgjengelig for attributive adjektiv. Dette er også et eksoskeletalt poeng – adjektivet er helt tydelig avhengig av posisjonen i strukturen. Det er to helt forskjellige miljøer adjektivkameleonene finner i attributiv og predikativ posisjon.

4.5 En kommentar til fravær av numerustrekk

I kapittel 2 så vi også noen eksempler på avvikende kongruens, der numerustrekket plural rett og slett ser ut til å forsvinne. Dette er utbredt i mange dialektale varianter av norsk. Som de andre variantene av avvikende kongruens, forekommer også dette bare i predikativ posisjon:

- (56) (...) at lytteren er våken så tidlig på mårran.²³
at lytteren [pl.def] er våken [m./f. sg.indef] så tidlig på mårran.
- (57) ?/*Nånn våken lyttera
Nånn [pl.indef] våken [m./f. sg.indef] lyttera [pl.indef]
- (103) Nånn våkne lyttera
Nånn [pl.indef] våkne [m./f. pl..indef] lyttera [pl.indef]

Dette antyder, på samme måte som eksemplene på semantisk kongruens, at dette har med posisjoner i den syntaktiske strukturen å gjøre. Det er altså bare i predikativ posisjon at adjektivet ikke kongruerer i numerus, og dermed får den nøytrale stammeformen som tilsvarer m./f.sg. indef.

Dette er kjent som *lazy agreement* i litteraturen og er noe som ser ut til å variere fra språk til språk (Bonet, 2013). I analysen jeg har foreslått ligger kongruenstrekkene numerus og genus i Agr, så hvorfor får ikke det predikative adjektivet numerustrekket plural i disse tilfellene? I disse dialektale variantene brukes muligens aldri pluralformer i predikativ posisjon(?). Siden det predikative adjektivet alltid får stammeform (?), og da kan regnes som ubøyd, har det ikke synlig kongruensbøying. Da kan man for eksempel tenke seg at numerustrekket ikke ligger i Agr, eller at det ikke er subjekt-predikativ-kongruens i disse dialektene, og dermed heller ingen Agr i setningsstrukturen.

I kapittel 2.3.2.2. så vi også at predikative adjektiv kan bli stående ubøyd (stammeform) på bakgrunn av syntaktiske faktorer. Et tilfelle er dersom basen til et predikativ står i flertall, kan et adjektiv som har en utfylling være enten bøyd eller ubøyd.

- (44) Byens innbyggere var klar over situasjonen. (Næss 1992)
Byens innbyggere [pl.indef] var klar [m/f. sg. indef.] over situasjonen.

²³ Trønder på radio, P3-morgen, 16.11.16., mitt eksempel.

- (104) Byens innbyggere var klare over situasjonen.
Byens innbyggere [pl.indef] var klare [pl. indef.] over situasjonen.

Også disse tilfellene forekommer bare i predikativ stilling, og er ikke mulig i attributiv stilling. En del av eksemplene på fravær av numerustrekk i dialektale varianter av norsk ligner på disse tilfellene. Og det kan tenkes at mange slike eksempler egentlig er predikative adjektiv med en utfylling, og at det er snakk om ellipse, eller en intendert eller implisert utfylling:

- (105) Tablettene var håpløs ~~for magen~~
Tablettene[pl.indef] var håpløs [m/f. sg. indef.] ~~for magen~~
- (106) Frisørene var håpløs ~~til å klippe hår~~
Frisørene [pl.indef] var håpløs [m/f. sg. indef.] ~~til å klippe hår~~

I disse tilfellene ser det altså ut til at kongruensmekanismen vakler. Det kan se ut til at adjektiv med utfyllinger blir «distrahert» eller hindret i å finne kongruenstrekk av utfyllingen, og stammeformen blir valgt – adjektivet får ikke kongruenstrekk.

Det kan også være tilfellet at kameleonegenskapene hos adjektivet er en «svak» mekanisme. Det at predikative adjektiv ofte er ”løsere” i samsvarsbøyingen kan knyttes til et det er langt til nærmeste ”farge” kameleonen kan ta til seg. Dersom det er vanskelig for adjektivet å finne trekkene i Agr, for eksempel dersom det er forstyrrende elementer i veien, eller det rett og slett er langt til Agr, vil adjektivet bli stående ubøyd (stammeform) – kameleonen blir stående uten farger.

Det er vanskelig å si noe bestemt om hvordan disse tilfellene av manglende numerustrekk i noen dialektale varianter faktisk fungerer, uten å samle inn mer materiale og gjøre større undersøkelser. Uten å vite mer om hvordan adjektivkongruensen ser ut i disse dialektene, blir dette bare spekulering. Likevel ser det ut til at data som foreligger støtter hovedpoenget i min analyse. Disse tilfellene av avvikende kongruens gjelder bare predikative adjektiv, og det er ikke mulig med adjektiv i attributiv stilling – også her er det snakk om en strukturell ulikhet. Adjektiv og adjektivkongruens er avhengig av posisjoner i den syntaktiske strukturen, og det er tydelig også i disse tilfellene, men når det gjelder fravær av pluraltrekk hos adjektiv i predikativ stilling, trengs det mer forskning, både empirisk og teoretisk.

5. Konklusjon

Det overordnede temaet for denne oppgaven har vært kongruensbøying av adjektiv i norsk. Bakgrunnen for å ville undersøke adjektivkongruens i norsk, var at kongruensbøying av adjektiv i predikativ posisjon så ut til å være løsere, eller friere, enn kongruensbøying av adjektiv i attributiv posisjon. Med utgangspunkt i problemstillingen: *Hva består forskjellen mellom kongruensbøying av adjektiv i predikativ posisjon og adjektiv i attributiv posisjon i, og hvordan kan man forklare dette i en syntaktisk analyse?* – var målet for oppgaven å foreslå en analysemodell for dette. Oppgaven er et arbeid innenfor generativ grammatikk og jeg har argumentert for en eksoskeletal tilnærming til analyse innenfor minimalismeprogrammet.

I denne oppgaven har jeg altså foreslått en eksoskeletal analysemodell for adjektivkongruens i norsk. I kapittel 2 viste jeg hvordan adjektivkongruens fungerer i norsk. Svak adjektivbøying brukes ved attributive adjektiv i bestemte (definitte) nomenfraser, og brukes ikke dersom adjektivet er predikativt, mens sterk adjektivbøying brukes med predikative adjektiv og ubestemte (indefinitte) nomenfraser. Allerede med denne grunnleggende «riktige» kongruensbøyingen oppfører adjektiv seg forskjellig i predikativ og attributiv posisjon. I tillegg har vi sett at en rekke faktorer kan føre til at predikative adjektiv ikke kongruerer med basen slik som hovedregelen tilsier at de skal gjøre. Mange av disse tilfellene med redusert kongruens, eller fravær av kongruens, kan se ut til å ha semantiske forklaringer. Andre har morfologiske eller syntaktiske forklaringer, i tillegg til at det finnes eksempler på dialektal variasjon. Felles for alle disse typene av avvikende adjektivkongruens, er at de bare gjelder for adjektiv i predikativ posisjon. Attributive adjektiv ser ut til å være mye mindre ”utsatt” for denne varierende kongruensbøyingen og sterkere bundet av kongruensmekanismer. Det vil si at hvor i setningen et adjektiv dukker opp, er avgjørende for hvordan det bøyes og kongruerer med basen sin.

Adjektiv i attributiv og predikativ posisjon er strukturelt ulike. Med bakgrunn i denne innsikten, har jeg foreslått en eksoskeletal analysemodell som behandler selve adjektivet likt i begge posisjoner, og forklarer de strukturelle ulikhetene ved å vise til nettopp den syntaktiske strukturen. Jeg regner med at grammatiske egenskaper er tilknyttet den syntaktiske strukturen og ikke leksikon. Kongruenstrekk er dermed knyttet til funksjonelle projeksjoner i strukturen. Jeg regner med at det finnes en Agr-projeksjon i setningsstrukturen til setninger med

predikative adjektiv, som gir kongruenstrekkene numerus og genus. Og i DP-en regner jeg med at den funksjonelle projeksjonen αP gir kongruenstrekkene numerus, genus og definitiv.

Med bakgrunn i at adjektivet får forskjellige trekk i attributiv og predikativ posisjon, regner jeg med at adjektiv ikke har uvaluerte trekk. Det er også motivasjonen bak at jeg ikke regner med at adjektiv får trekk via en sonde-mål-operasjon. Jeg argumenterer heller for at adjektiv har noen spesielle kameleonske egenskaper som gjør at de får trekk via trekk-kopiering. Kort oppsummert består disse kameleonske egenskapene i:

1. En affinitet til funksjonelle projeksjoner med kongruenstrekk, som Agr og α .
2. En kopieringsegenskap, som kopierer valuerte trekk fra Agr eller α til A.

Kameleonens farger, eller grammatiske egenskaper, er altså bestemt av strukturen, men adjektivet, som kameleonen, har en egen evne til å ta til seg disse. Adjektivet i seg selv er dermed likt i alle situasjoner, og fungerer dermed på samme måte i ulike posisjoner. Det er strukturen og ulikheter i selve posisjonen i strukturen, der adjektiv settes inn, som står for ulikhetene ved adjektivkongruens. Adjektivet gjenspeiler strukturen og er helt avhengig av den.

Jeg viser også at en eksoskeletal analyse kan beskrive semantisk kongruens, gjennom en idé om trekkvinkling (Nygård, 2013). Med trekkvinkling tenker en seg at man har et valg mellom en lingvistisk eller konseptuell basis for kongruens. Den lingvistiske basisen vil være en faktisk DP som blir satt inn i subjektsposisjonen i strukturen, mens konseptuell basis vil være et konsept, som kan innebære andre trekk – for eksempel et flertallstrekk, selv om den innsatte DP-en er entall (semantisk kongruens). Trekkvinklingen fungerer på et nivå over den innsatte DP-en, som regnes som en ferdig valuert substruktur. På den måten beholder DP-en sine trekk, også etter at den er satt inn i setningsstrukturen. Dette er hvorfor semantisk kongruens bare skjer i predikativ posisjon, og ikke i attributiv posisjon. Attributive adjektiv hører hjemme i substrukturen som DP-en representerer. Trekkvinklingen fungerer bare på et nivå over substrukturen og er dermed ikke tilgjengelig for attributive adjektiv. Dette er videre et eksoskeletal poeng – adjektivkameleonen finner to helt forskjellige miljøer i attributiv og predikativ posisjon.

Hovedpoenget i oppgaven er av eksoskeletal art - den syntaktiske strukturen kommer først, og den inneholder grammatiske egenskaper som former leksikalske elementer som blir satt inn i

strukturen. Denne analysen forklarer dermed den grunnleggende strukturelle forskjellen mellom attributive og predikative adjektiv.

I oppgaven har vi også sett at det finnes mange dialekter der pluraltrekk mangler ved adjektiv i predikativ posisjon. Også disse tilfellene av avvikende kongruens ser ut til å gjelde bare for predikative adjektiv og er ikke mulig med adjektiv i attributiv stilling – så også her er det snakk om en strukturell ulikhet. Disse tilfellene av fravær av numerustrekk i predikativ posisjon blir bare forklart litt på veg i denne oppgaven. Det er bare så mye en masteroppgave kan romme. Men dette er et tema som eger seg godt til videre forskning, både teoretisk og empirisk, og med tanke på fremtidig forskning ville det være interessant å for eksempel se en kartlegging av dette fenomenet i norske dialekter.

Litteraturliste

- Abney, S. P. (1987). *The English Noun Phrase in its Sentential Aspect*. M.I.T.: Upublisert manuskript.
- Adger, D. (2003). *Core Syntax: A Minimalist Approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Aksnes, M. (2003). *Konstruksjoner med formelt subjekt i stavangerdialekten*. Hovedfagsoppgave i nordisk språkvitenskap, NTNU.
- Bhatt, Ch. (1990). *Die syntaktische Struktur der Nominalphrase im Deutschen*. Tübingen: Narr Verlag.
- Bonet, E. (2013). "Agreement in Two Steps (at Least)", i Ora Matushanky (red.) *Distributed Morphology Today: Morphemes for Morris Halle*. Cambridge MA: MIT Press. 167 – 184.
- Borer, H. (2005a) *Structuring Sense I: In Name Only*. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2005b) *Structuring Sense II: The Normal Course of Events*. Oxford: Oxford University Press.
- Borer, H. (2013) *Structuring Sense III: Taking From*. Oxford: Oxford University Press.
- Bowers, J. (1993) "The Syntax of Predication". *Linguistic Inquiry*, 24: 591 -656.
- Carnie, A. (2013). *Introducing Linguistics: Syntax: A Generative Introduction*. Somerset, Storbritannia: Wiley-Blackwell.
- Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. The Hauge: Mouton.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of Language. Its Nature, Origin, and Use*. New York: Praeger.
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press
- Chomsky, N. (1999). *Derivation by Phase* [MIT Occasional Papers in Linguistics 18.] Cambridge, MA: MIT. (Reprinted 2001 in Ken Hale: A life in language, Michael Kenstowicz (ed), 1-52, Cambridge, MA: MIT Press)
- Chomsky, N. (2001). "Beyond explanatory adequacy." Ms., MIT
- Cinque, G. (1994), "On the Evidence for Partial N-Movement in the Romance DP", i *Paths towards Universal Grammar*, Guglielmo Cinque, Jan Koster, Jean-Yves Pollock, Luigi Rizzi og Raffaella Zanutti (red.), 85-110. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

- Corbett, G. G. (2012). *Features*. Cambridge: Cambridge University Press
- Delsing, L.-O. (1989). A DP-analysis of the Scandinavian Noun Phrase. Paper presented at *Colloquium on Noun Phrase Structure*, Manchester
- Delsing, L.-O. (1993). *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages: A Comparative Study*. Doctoral dissertation, Lund: Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet
- Den Dikken, M. (2001) "Plurilinguals", pronouns and quirky agreement. *The Linguistic Review*, 18: 18-41.
- Enger, H.O. (2004). "Scandinavian pancake sentences as semantic agreement", *Nordic Journal of Linguistics*, 27: 5-34
- Faarlund, J.T., S. Lie & K.I. Vannebo (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Felser, C. (2003). "Wh-Copying, Phases, and Successive Cyclicity", Ms.
- Johannessen, J. B. (2003) "Innsamling av språklige data: Informanter, introspeksjon og korpus", i Johannessen, J. B. (red.) *På språkjakt: problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling*, 133 – 168. Oslo: Unipub.
- Julien, M. (2005) *Nominal Phrases from a Scandinavian Perspective*. Amsterdam: J. Benjamins Pub.
- Kester, E.- P. (1996) *The Nature of Adjectival Inflection*. Utrecht: LED.
- Levelt, W.J.M. (1972). "Some psychological aspects of linguistic theory", *Linguistische Berichte* 17, 18-30.
- Lohndal, T. (2012). *Without Specifyers: Phrase Structure and Argument Structure*. PhD dissertation, University of Maryland.
- Lohndal, T. (2014). *Phrase structure and argument structure: A case-study of the syntax semantics interface*. Oxford: Oxford University Press.
- Marantz, A. (1997). "No Escape from Syntax: Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon" i Alexis Dimitriadis, Laura Siegel, Clarissa Surek-Clark, and Alexander Williams (red.), *Proceedings of the 21st Penn Linguistics Colloquium*, 201-225. University of Pennsylvania, UPenn Working Papers in Linguistics.
- Marantz, A. (2013). "Verbal argument structure: Events and participants", *Lingua* 130: 152-168.
- Nygård, M. (2013). *Discourse ellipsis in spontaneously spoken Norwegian : clausal architecture and licensing conditions*. PhD i språkvitenskap, NTNU

- Olsen, A. (2012) *En syntaktisk analyse av DP-interne possessiver i norsk*. Masteroppgave i nordisk språkvitenskap, NTNU Trondheim.
- Radford, A. (2009) *Analysing English sentences: a minimalist approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Riksem, B. R. (2013) *Syntaks og ortografi: Nye rammer for språknormering*. Masteroppgave i nordisk språkvitenskap, NTNU Trondheim.
- Riksem, B. R. (2016) "Language Mixing in American Norwegian Noun Phrases." Ms. *Journal of Language Contact*
- Sauerland, U og Elbourne, P. (2002). Total Reconstruction, PF Movement, and Derivational Order. *Linguistic Inquiry* 33(2): 283-319.
- Velle, I. H. (2016) *Partisippkongruens og formelle subjekt i herøydialekta : ein dialektsyntaktisk studie*. Masteroppgave i nordisk språkvitenskap, NTNU Trondheim.
- Watanabe, A. (2000). Feature Copying and Binding: Evidence from Complementizer Agreement and Switch Reference. *Syntax* 3: 159-81.
- Åfarli, T.A. (2000): *Grammatikk – kultur eller natur? Elementær innføring i det generative grammatikkstudiets vitenskapsteori*. Oslo: Samlaget.
- Åfarli, T. A. & Eide, K. M. (2003). *Norsk generativ syntaks*. Oslo: Novus.
- Åfarli, T. A. (2007). Do Verbs have Argument Structure? I E. Reuland, T. Bhattacharya og G. Spathas (red.), *Argument Structure*, 1–16. Amsterdam: John Benjamins.
- Åfarli, T. A. (2013). "Agreement is not an essential ingredient of finiteness: Evidence from impersonal sentences in Norwegian dialects and English". Ms. NTNU: Trondheim.

Eksempelsetninger:

- Kvinneguiden. (2011, 8.oktober). *samsvarsbøying på norsk*. Hentet fra: <http://forum.kvinneguiden.no/topic/594928-samsvarsb%C3%B8ying-p%C3%A5-norsk/>
- Diskusjon.no (2016, 15. januar) *GUIDE: Slik passer du på mobilen i kulda*. Hentet fra: <http://www.diskusjon.no/index.php?showtopic=1703445>
- Foreldre.no (2010, 15. juli) *Treg mage og laktulose...* Hentet fra: <http://www.klikk.no/forum/dinbaby/index.php/topic/142094674-treg-mage-og-laktulose/>
- Emjb.blogg.no (2014, 23. juni) *STOCKHOLM 2014* Hentet fra: Blogg: http://emjb.blogg.no/1403542502_stockholm_2014.html